

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

Exercitatorium Vitae Spirituales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)

TRACTATUS
 POSTERIOR QUI EX-
 ERGITATORIVM VITAE SPIRI-
 TVALIS INSCRIBITVR, ET RE-
 ligioſum hominem informat, quibus viis ad
 veram ſummamq; perfectionem illi
 tendendum peruenien-
 dumq; ſit.

PROLOGVS.

AD beatiffimæ Trinitatis, & glorio-
 fiſimę virginis Dei genitricis Ma-
 riæ & dominæ noſtræ gloriam: &
 ad magnam in vita ſpiritali ſe ex-
 ercere cupientium vtilitatem; in
 hoc libro fratres dilectiſſimi tractabimus qua-
 liter exercitator & vir deuotus debeat exercita-
 ri ſecundum illas tres vias: ſcilicet,

{ Purgatiuam,
 { Illuminatiuam,
 { Vnitiuam.

Et qualiter certis & determinatis exercitiis per
 omnes dies hebdomadæ,

{ Meditando,
 { Orando,
 { Contemplando,

gradatim poterit aſcendere ad conſecutionem
 optati finis: qui eſt animam Deo vniri. quod ſan-
 cti veram & abſconditam ſapientiam appellât.

Iſtæ prædictæ tres viæ attribuuntur tribus vir-
 tutibus Theologicis: quæ ſunt,

b 3

Fides,

{ Fides.
 { Spes.
 { Charitas.

per quas quasi per quædam media, ad summam
 tatem montis, qui est diuinus amor ascēdimus.

Fidei,	} tribui- } tur via	{ Purgatiua, vt initium, { Illuminatiua, vt medium, { Vnitiua, vt finis.
Spei,		
Charitati,		

Non enim sine medio secundum Gersonem in
 suo monte contemplationis de imperfecto ad
 perfectum transire valemus: neque subito quiescit
 & repēte fit summus, & in virtutibus perfectus:
 sed acquiritur ipsa perfectio ad similitudinem
 operationis naturalis: quæ procedit ab imper-
 fecto ad perfectum. Ignis enim vt videmus, ari-
 mo incipit, deinde est flamma cum fumo; po-
 stremo ignis purus & clarus in carbone. Simili-
 ter granum in terra seminatū primo putreficit,
 secundo germinat, postea pullulat extra terram
 & crescit vsque ad maturitatem. Et planta
 transplantanda, in terra sterili existens, primo
 radicabitur; secundo replantabitur & erit tan-
 quam mortua, postea virescit & in altum su-
 crescit. suo modo videre est in aliis naturalibus
 per totum. Pariformiter volens ascendere ad
 vitam vnitiuam & contemplatiuam, in suo in-
 itio non potest habere perfectionem: quin potius
 oportet eum prius emittere fumum dissolu-
 centiæ de vita sua præterita: & flere amarè, se-
 ipsum turbare sine aliqua consolatione; postea
 veniet flamma amoris cum fumo tali: postremo
 amor purus sine fumo. In statu primo mortifi-
 cabitur vita carnalis præterita. In secundo ger-
 minat

minabit alius extra terram. In tertio fructus erit perfectus. Simili modo in similitudinē plantæ eradicabitur talis de terra mala & sterili vitæ mundanæ: quod fiet cum pœna magna & labore; postea replantabitur, vbi adhuc leuiter sustinebit grauitates. vltimo vero erit radicans fortiter & perfectè: & afferet fructum multum. Itaque qui in prædictarum trium viarum exercitiis diligenter fuerit exercitatus auiditate adipiscendi diuinum amorem: adiuuante domino: citius valebit attingere perfectionem nisi ex sua culpa & negligentia hoc noluerit desinens in eis exerceri, aut rediens ad vitia & noxias delectationes: quæ vt superentur & radicitus euellantur, sollicitè est laborandum: alioquin modicum proficiet, prout plenius continetur in tractatu de Spiritualibus ascensionibus: cuius initium est, Beatus vir.

QVOD RELIGIOSO SPIRITVALITER
proficere cupienti, multum confert bonorum
consortia querere: & malorum
deuitare.

CAPVT I.

Hortatur nos Propheta dicens; Cum sancto sanctus eris: & cum peruerso peruerteris. Igitur frater in Christo Iesu dilectissime diligenter caue ne per prauorum dissoluta & dolosa consortia decipiaris. Adhære alicui viro religioso, qui sit virtute præditus, disciplina ornatus, scientia eruditus, grauitate maturus, in timore Dei fundatus, à quo iugiter audias

b 4

adifica-

ædificationis & consolationis verba & imitatione digna. Sicut enim calculus frigidus si adiungatur calculo ignito, accenditur & ardet: ita qui tepidus & frigidus est, adiunctus ei qui est feruidus & deuotus, feruescit sæpe, & fit deuotus, eruditus, atque bonis moribus adornatus. Sicut Apostoli redemptori nostro cohærentes, facti sunt viri sancti, & repleti Spiritu sancto. Similiter Marcus adhærens Petro, fuit eruditus in Euangelio & meruit esse Euangelista. Timotheus quoque Paulum comitatus, ab ineunte pueritia in Scripturis sanctis peritissimus fuit, atque per eundem Apostolum Paulum, Episcopus ordinatus: demumq; Euangelium prædicâs obiit gloriosus martyr. Rursus secutus Ambrosium Augustinus ab eo fuit instructus & baptizatus, meruitq; in sancta Ecclesia doctor esse clarissimus, atque in toto terrarum orbe nominatissimus. Sanctus etiam puer Maurus gloriosum patrem Benedictum sectatus, meruit postea Abbas dignissimus esse, ac virtutibus & miraculis refulgere. Et deuotus Bernardus Abbatem Stephanum comitans in Cisterciensi monasterio, in sua religione totius religiositatis electus est lumen splendidum: & instar constantissimi syderis in cunctis claruit terris: nunc claret in cœlis. Plura possemus tam veterum quam noui Testamenti exempla ponere, quæ ad salutem animæ & ad spiritualia exercitia bonorum consortia multum profunt, & malorum nimium obsunt: quæ ob prolixitatem vitandam præmittimus.

270

QVOD AD PVRGANDVM SPIRITVM
*religioso valdè est necessarium in spiritualibus
 exercitijs exerceri.*

CAPVT II.

FRatres dilectissimi in libro Psalmodum scribitur, quòd magnus ille Propheta Dauid dicebat; Meditatus sum nocte cum corde meo : & exercitabar & scopebam spiritum meum. Deuoto igitur religioso qui desiderat spiritum ad imaginem & similitudinè Dei factum, de Hierusalem in Hierico, id est, à statu tranquillitatis & pacis ad tantam status mutabilitatem lapsam reformare, & pristino statui restituere, necessarium est vt præfati præclarissimi Prophetæ exemplum accipiens spiritualibus exercitijs spiritum suum castiget, mundet, & purget, tam à vitijs & peccatis, quàm à corruptis affectionibus: vt gratiarum & spiritualium donorum valeat esse capax. Nam scriptum est, quod in animam maleuolam non introibit sapientia : neque habitabit in corpore subdito peccatis. Et quia, vt ait Augustinus, ordo est causa pacis & tranquillitatis animæ : & ea quæ non sunt ordinata non possunt permanere, & semper sunt inquieta : & quæ ordinata sunt permanent & quiescunt, & præstant animæ magnam fortitudinem : fit enim hostibus terribilis vt castrorum acies ordinata : ideo operæ precium est dare aliquè modum, & aliqua assignare determinata exercitia: vt scientes quæ nobis agenda sunt, semper firmus pacifici, & in eis nosmetipsos exercentes, spiritum nostrum ad suam pristinam reformemus amissam dignitatem.

b 5

De

DE FRUCTIBVS, QVI EX CERTIS
 & determinatis exercitijs proueniunt.

CAPVT III.

Bonorum exercitiorum perquam gloriosus
 est fructus.

PRIMVS ex certis & determinatis exercitijs
 proueniens, est prauarum & volubilium cogitationum, ac noxiarum affectionum deuotio, quibus frequenter sordescimus, non habentes frænum, quo motus cordis nostri constringantur: cum sensus nostri & cogitatio sint prona ad omne malum ab adolescentia sua, vt in Genesi scribitur. Est autem impossibile cor à vagis cogitationibus reuocare nisi mediante diuina gratia fuerit certis & determinatis exercitijs stabilitum: vt enim ait Abbas Serenus in collationibus Patrum: naturaliter anima nunquam potest esse ociosa, sed est necessarium vt secundum suam propriam mobilitatem discurrat, nisi habeat aliquid fixum & stabile, vbi suos motus exerceat. Et secundum sanctorum doctrinam, anima absque certis exercitijs est quasi domus quatuor habens ianuas apertas: nam quicumque volunt ingrediuntur & egrediuntur domino domus nesciente: similiter faciunt cogitationes in animam certa exercitia non habentem.

SECUNDVS fructus, quæ determinata afferunt exercitia, est cordis nostri ad expedite & magnifice operandum stabilitio, nam sæpè idem facientes, illud conuertimus in naturam, & generat

neratur in anima nostra habitus per continua-
tam operationem. certa autem exercitia non
habentes tot in suis exercitijs recipiunt consilia :
quot opera vident alios facientes. Hodie circa
vnum & cras circa aliud occupantur semper di-
spersi & vagi, quod est valde reprehensibile : vt
in collationibus Patrum legitur, & in tractatu
cuius est initium, Homo quidam descendebat
de Hierusalem in Hierico : vbi dicitur quod isti
tales parum, vel nihil proficiunt.

TERTIVS fructus est feruor: qui enim habet
ordinata exercitia est feruentior ad explendum
ea, & pudet torpore seu negligentia dimittere,
quod semel feruenter & solícite cœpit. Vnde
fit vt deuoti religiosi certa soleant habere exer-
citia secundum tempora & horas perutilia : ne
in spiritus torpeant profectu, quin potius tali-
bus exercitijs se arctant: quo magis ac magis
iugiter in tali profectu flammescant. Et secun-
dum Sanctorum doctrinam, sicut ex incuria &
negligentia spiritualium exercitiorum causa-
tur tepor & frigiditas, ita ex assiduo eorundem
studio, siue ad animam siue ad corpus pertine-
ant, si absque aliqua remissione operemur ea,
generatur in nobis suavis quædam actualis vel
habitualis affectio.

QUARTVS fructus est: quia per certa exerci-
tia facilius in tui deuenies cognitionem: vt sci-
licet scias quantum proficis vel quantum defi-
cis, si progredieris vel si retrogredieris: confide-
rans si expleueris exercitia feruentius & solici-
tius hodie quàm heri, an tepidius seu negligen-
tius. Itaq; cõparatione vnus diei ad alium, vide-
bis si proficis vel deficis,

QVIN-

QVINTVS fructus est : quia longè plus proficit & meretur , qui pauca ordinatè operatur re-
cta intentione , quàm qui agit multa & difficilia
vagus absque certo modo & ordine. Et vt San-
cti testantur , vtilius est vnum opus rectè ordi-
natum sapientis ; quàm multa laboriosa insipi-
entis.

CONSIDERA ergo quàm copiosus fructus ac-
crescit eis , qui cor suum tradere curant certis
vel determinatis exercitijs. Et quia tantus in eis
prouenit fructus , Deo adiutore , aliqua certa &
determinata exercitia disponemus , in quibus
per totam hebdomadam valeamus exercitari
secundum prædictas tres vias : scilicet , Purgati-
uam , Illuminatiuam , & vnitiuam : prout inté-
rius est dicendum.

QVAS CONDITIONES DEBENT HA-
bere qui in exercitijs spiritualibus exer-
cendi sunt.

C A P V T IV.

Oportet primo fratres dilectissimi , vt illi
qui in spiritali vita vult exercitari , ab omni
mni mortali crimine cor suum expurget per
contritionem & confessionem : cor enim im-
purum Spiritus sancti influxus nequaquam ca-
pere potest.

SECUNDA conditio est , vt omnem abhorrea
carnis voluptatem , fugiens omnem leuitatem
videlicet , Risum , Fabulas , & quascunq; huius
modi consolationes. qui vt ait Bernardus ; de-
cata est diuina consolatio : & non datur adm-
ter

rentibus alienam. Et Augustinus dicit; Cùm cor nostrum habet vnde delectetur exterius, absque consolatione manet interius. Filij Israël non receperunt manna, donec defuit eis farina quam de Ægypto asportauerant. Et quæ est frater farina Ægypti nisi nostra secularia opera, quæ donec defint, cœleste manna quod est diuina consolatio, nequaquam gustare valemus.

TERTIA conditio est, vt cor à curis exterioribus & superfluis sit alienum: vt quasi vas vacuum diuinæ gratiæ implendum illud offerat.

QUARTA est: vt spiritualem profectum ardeat fitiat ad instar Iacob qui pro Rachele seruiuit non sentiens præ amoris magnitudine solis ardorem, neque hyemis algorem. Sit feruens in recolendo sua exercitia & in obseruando rememorata: ita vt nec minima negligat. nam qui minima negligit, paulatim decedit.

QUINTA conditio est, vt sit moderatus, id est, discretus in exercitiorum electione & executione; ne eorum multitudine grauetur: & ob indiscretionem ab intento fine fraudetur. Alio enim modo nos debemus habere circa finem, qui est diligere Deum sine mensura, & eum in cor nostrum imprimere: vt nullatenus aliquo consilio ab actu interioris (si fieri potest) dilectionis cessemus: nam huiusmodi dilectioni nullus ponitur terminus. Et alio modo nos debemus habere circa ea quæ nos ad finem deducunt: quæ sunt spiritualia exercitia: & sic ea ordinare, quatenus facilius nos valeant in optatum finem deducere: qui est diuinus amor & cordis

cordis

cordis puritas: vt in collationibus Patrum: & in tractatu, Beatus vir scribitur.

QUALIA DEBENT ESSE EXERCITIA spiritualia: & de eorum moderatione.

CAPVT V.

Non expedit frater vt leuiter eligas qualicumque exercitia: quin potius debes ea eligere & formare secundum Sanctorum patrum exempla: iuxta illud quod scriptum est: Omnia fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte. Obseruabant autem sancti Patres in suis spiritualibus exercitijs certas condiciones: quas & tu in tuis obseruare debes.

PRIMA est, vt diuinis scripturis & sanctorum dictis, & patrum exemplis consonent; nam quicquid sacrae scripturae dissonum est, non immerito licet videatur bonum, suspectum est. Et quia sunt multi qui ad suum sensum scripturarum intellectum extorquent, ideo oportet tua exercitia cum aliquo spirituali & illuminato viro tractes: & super his eius consilium accipias.

SECUNDA conditio est diligenter attendere, vt exercitia sint moderata, maxime quantum ad duo secundum Sanctorum doctrinam. Primum est, ne nimiam afflictionem, neque immoderatam occupationem in eis sumas. Nam propter afflictionis nimietatem mentis dulcedo in amaritudinem vertitur: & propter immoderatam occupationem mentis tranquillitas destruitur. Vnde sic oportet exercitia moderari.

vt omnia cum quadam mentis alternatione & moderatione agantur : secundum illud ; Modo lege, modo ora, modo cum feruore labora, & sic hora breuis, & labor erit leuis. Nec te circa ea ita occupes quod tibi fastidium generent, aut causent infirmitatem : alioquin non possent multum durare.

TERTIA conditio est, vt exercitia sic sint disposita & ordinata : quod congruant vnicuique secundum suum statum & dispositionem tam interiorem quam exteriorem. non enim omnia omnibus conueniunt : neque omnes circa eandem rem æqualiter se habere possunt : quin potius talia exercitia vnusquisque debet sibi eligere : quæ contra suas vitiosas inclinationes decertent : & ad virtutis amorem trahant & promoueant & per talia exercitia magis poterit proficere : nam secundum Ambrosium, quærendum quidem in omni actu quid personis conueniat, quid temporibus & ætatibus : quid etiam singulorum ingenijs sit accommodatum.

QUARTA conditio est, vt summè caueatur ne sint temporalia, videlicet quod ad tempus permaneant, & ad tempus negligantur : sed sint stabilia, hoc est, vsque in finem permanentia. Valdè nanque ait Bernardus, est suspecta leuitas eorum, qui nunc hoc volunt, nunc illud : nunc sic se exercent, nunc sic, in nullo fixi. qui tot de se consilia præsumunt, quot loca reuisunt ; semper quod non habent cupientes & quod habent fastidientes, & in neutro proficientes. Qui vult in suis exercitijs proficere, oportet statuere

statere aliquem finem, & ad eius adeptionem sua media quæ sunt spiritualia exercitia, ordinare: & in illis fixus permanere. Finis autem nostrorum exercitiorum vt ait Abbas Moyses in quadam sua collatione: & tractatus Beatus vir, est adipisci cordis puritatem & perfectam Dei charitatem. Quorū vnum scilicet Deum perfecta dilectio vel beatitudo est finis vltimus alterum quod est finis secundarius & dispositiuus est cordis munditia quæ disponit nos ad perfectam charitatis & beatitudinis adeptionem & ad hos duos fines animæ oculus semper dirigendus instar sagittariorum, qui aliquando ponere signum consueuerunt, in quod sagittas suas iaciant, alioquin multo consumpti laborum modicum proficeremus.

DE HIS QUAE AD SPIRITUALIA
exercitia nos excitant.

CAPVT VI.

A Postolus Paulus exhortatur nos diligentia solitudine non pigri, spiritu feruente domino seruietes. Sollicitè igitur consideranda sunt feruoris incitamenta, quia secundum Sanctorum doctrinam, initium totius boni eiusdem boni feruens desiderium: nunquam enim in religione feruens erit, qui ante feruendi desiderium non habuerit. Nam secundum Bernardum, necesse est vt ignis desiderij præcedat omnem locum quo est ipse venturus. Et vt iste desiderij in nobis excitetur, sexdecim considerationes hinc assignabimus, quas summo

dio deuotus religiosus debet in corde suo ponere; nullatenus enim spiritualis vita diu permanere potest, nisi per earum assiduam recordationem.

PRIMA igitur est, vt cum summa diligentia attendamus quantum diligendus est Deus ratione suæ summæ perfectionis, beatitudinis, magnitudinis, infinitæ potentæ, & ineffabilis sapientiæ: cum ipse sit summum bonum, & aliarum innumerabilium perfectionum in eo existentium. Considera igitur quantum ipsum diligis: quoniam totum hoc modicum est ad id quod debes.

SECUNDA consideratio est, quot dolores, angustias, anxietates, dura verba, duriora verbera, & acerbissima ac immanissima supplicia passus est; & pro nobis in cruce mori dignatus est: & quàm modicum nos pro eo pati volumus.

TERTIA consideratio est, quod bona nobis promisit in illa æterna beatitudine; in animæ & corporis glorificatione, & quàm tepidè laboramus pro illius summi thesauri adeptione.

QUARTA consideratio est, quot & quanta bona dominus noster generi humano contulit in eius creatione & redemptione; & unicuique nostrum in vocatione ad religionem, in sustentatione, & conseruatione: & propter tot & tanta beneficia non solum gratias non impendimus, quin potius eum incessanter offendimus.

QUINTA est, quot & quanta peccata nobis dimisit: & quoties in eis relabimur: & pro gratiarum actione in odibile ingratiitudinis scelus incurrimus,

c

SEXTA

SEXTA est, ad quantam perfectionem tenemus scilicet & Decalogi observationem propter precipientis auctoritatem, & per consequens ad nunquam mortaliter peccandum, & ad Deum super omnia diligendum: nihil in hac vita æquè vel supra ipsum amando: & ad cupiendum proximis nostris bonum eos sicut nosmetipsos diligendo: & eorum saluationem desiderando, hoc est vt Deum super omnia diligant.

SEPTIMA consideratio est, quot nobis perfectionis exempla in sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis, & in omnibus Sanctis sunt exhibitum qui omnes sicut nos mortales erant: tamen nostra desidia illorum exemplorum vestigiolumus imitari.

OCTAVA est, quanta est virtutum formiditas, & honestas: & quanta est vitiorum deformitas, confusio, & vitilitas: nos tamē a vitibus deuiantes inseparabiliter vitij adhaerentibus.

NONA est: quàm difficile est spiritualem vitam inchoare his qui ex tepiditate hoc difficilium enim dominus noster semper sit paratus iuuare liberi arbitrij infirmitatem, nos nequam conamur facere quod in manu nostra est. hinc est quod pauci benè inchoant, pauciores optum bonum persequuntur: & paucissimi ad finem perseverant. propter quod ex diuina misericordiae confidentia, & ex feruenti conatione ex tota nostra scientia, voluntate, & factibus debemus tendere in perfectionem.

DECIMA est, quantæ est difficultatis, carnis mundi bella deuincere: tam quæ ex bonorum terrenorum appetitu quàm quæ ex prauorum

inter quos degimus consilio & familiaritate insurgunt; & etiam malignorum spirituū subtilia & crebra certamina: nos autem quamuis in tantis simus periculis constituti, ac si essemus securi, tepescimus & torpemus: & nullatenus ad resistendum satagimus.

VNDECIMA est, quàm rari sunt, qui vsque in finem perseuerent. multi quidem sunt, qui perfectionis scalam ascendunt & currunt, & vsque ad eius medietatem pertingunt, non tamen ad eius summitatem perueniunt. Veruntamen rari inueniuntur, qui de tanto bono sicut est perseuerantia curant: pro qua semper est orandum, si saluari cupimus. cum reuera sciamus non esse coronandum, qui triginta vel quadraginta annis benè vixerit, sed qui perseuerauerit vsque in finem,

DVODECIMA est, quam brevis est vita presentis, & quot merita in ea possemus acquirere: & quod si semel fuerit amissa, nunquam ad eam redire poterimus: nos vero tempus nobis ad mensuram datum inutiliter cōsumimus: morti & extremo iudicio virtutibus vacui, & vitijs pleni quotidie instanter appropinquamus.

TERTIADECIMA est; quanti rigoris, asperitatis est diuina iustitia: quæ pro vno solo mortali crimine, de quo si quis pœnitentiam non ageret neque vsque ad finem emendaretur, corpus & animã eius qui huiusmodi est, in inferno absq; dubio æternaliter cruciaret: & quod nullū peccatum veniale quantumcunq; minimum manebit impunitum. Consideranda est hic cæcitas & stultitia nostra, cū enim dominus noster pl-

cari & ad misericordiam inclinari per poenitentiam suspiria & dolorē de peccatis, quæ in eum perpetravimus nunc valeat: hoc agere negligimus; & tanquam intellectu rudes, iugiter diuinæ iustitiæ manibus appropinquamus.

QUARTADECIMA est; quanta est acerbitas, diversitas, & æternitas infernalium poenarū, quarum tamen reus est qui breui & momentanea delectatione sibi per Deum prohibita vult huius frui. Et cum illa tormenta multiplicia sæuissima & perpetua credamus, non curamus ab eis fugere: cum per millia millium annorū quæcumq; temporales poenas deberemus libenter sustinere: vt ab illis doloribus & nunquam finiendis cruciatibus liberari possemus, dicit Propheta: Quis poterit habitare ex vobis corde ardore, aut quis habitabit ex vobis corde ardoribus sempiternis?

QUINTADECIMA est, præ oculis semper habere profundam abyssum diuinorum iudiciorum: qui super multos fecerit: qui multo tempore sanctè vixerunt, & in magna sanctitate perstiterunt, quos tamen dominus propter aliqua vitia in ipsis latentia deseruit. Si hoc attentè aduertemus non dubito quin ad bene agendum feruentes essemus. Vnde Propheta nos admonet, dicens: Venite & videte opera Dei terribilis in consilijs super filios hominum. Hoc portet nos considerationem facere de nostra salute, & timere ne diuina gratia priuemur.

SEXTADECIMA & vltima cōsideratio est; quanto nos beati expectant desiderio, & quanta aviditate nostrum affectant aduentum. Si hoc

nè attenderemus, non ambigo quin ad eos ire instaremus. De quo dicit Bernardus: Expectant nos Angeli, vt ruina eorum instauretur: Beati, vt eorum gloria compleatur: Deus pater nos expectat quasi filios & hæredes: quos super omnia bona sua constituat: Filius, quasi fratres & cohæredes: vt fructum natiuitatis & preciũ sui sanguinis nobis impendat: & ipse Spiritus sanctus qui est charitas & benignitas, in qua nos pater ab æterno prædestinauit. neq; dubiũ quin prædestinationem suam adimpleri velit. O fratres quomodo curremus ad aliqu locum in hac vita, si sciremus ibi esse dominam nostram nos expectantem? quanto magis igitur ad locum deliciarum & gloriæ, quæ sine carent festinandum nobis est: vbi tam multi, tam magni tamq; affectuosè nos expectant? In hac consideratione habendũ est desiderium resolui & esse cum Christo. Istarum considerationum finis in duobus consistit. Primũ est propriæ imperfectionis clara cognitio. Secundũ est ardens desiderium ascendendi in altiore perfectionem & maiorem feruorem. Quis igitur erit qui hæc in corde suo conferens, nisi mætẽ habeat ferream, statim ad rectè & religiosè viuendũ non inardescat, omnem à se expellens torporem & negligentiam? Ista quæ supradicta sunt non hic scripsi, vt ea tantũ semel legas: sed sæpè & quasi semper maneant in memoria: omni die verses ea in corde tuo, ne frigescat: vel si frigere contigerit, eorum recordatione reflammescat.

QVOD PROMISSA VOTA, ET LOCI
*dignitas nos ad feruorem cogant in nostris
 exercitijs habendum.*

CAPVT VII.

LEgitur in Ecclesiaste: Si quid vouisti Deo,
 ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis & stulta promissis. Vehementer ad recte
 & feruenter in religione viuendum, votis astringimur
 solemniter promissio. Firmiter quippe tenendum est per
 omne votum ritè promissum vouentes ad sui teneri obseruatione. Et vt Doctorum
 quidam asserunt, magis obligat votum quàm iuramentum.
 itaq; qui promissum transgreditur votum, mortaliter peccat: & grauius
 quàm transgressor iuramenti secundum sanctum Thomam
 Secunda secunda. Quid igitur o fratres, promissimus nisi per labores & exercitia
 dare operam, vt ad virtutis veniamus perfectionem? à quo conatu
 qui recedit, voti transgressor reputandus est: sicut è contra
 secundum Bernardum, quandiu indefessum proficiendum, ingentemq;
 ad altiora anterioraq; conatum habuerimus, non voti fractores
 deputamur, etiam si crebrius ceciderimus. Habent igitur hoc
 desiderium, & debita & ordinata exercitia explentes, quod
 promissimus persoluamus & quod nobis promissum est obtinebimus.
 Sumamus à seculi hominibus exemplum, qui ad promissa violare
 perhorrescunt, vt captiui dimissi reditum pollicentes, promisso
 tempore redeant: quamuis se acriter cruciandos agnoscant.
 Incitat nos quoq; ad feruorem, loci dignitas

tas. Vtinam attentè aduerteremus quàm graui-
ter offendunt illi, qui tepide & remisse in mona-
sterio viuunt. De quibus dicit Propheta Hiere-
mias: Quid est quòd dilect⁹ meus in domo mea
fecit scelera multa? Grauiissimè quidè peccant
qui huiusmodi sunt, multiplici ratione,

PRIMO propter religionis sublimitatè, quam
transgrediuntur mentientes, cùm quod Deo
promiserunt, non soluunt.

SECUNDO propter loci sanctitatem, secundè
illud Esaiæ: In terra sanctorum iniqua gessit: &
non videbit gloriam Dei, & secūdum illud Hie-
remiæ: Contaminasti terram sanctam meam.

TERTIO, propter temporis opportunitatem,
quam habet in monasterio ad sanctè viuēdum.
Valde tamen est dolendū, quia mens nostra du-
ra & ad malum prona manna fastidians, appetit
manducare cæpas quæ suos edentes ad lachry-
mas cogunt.

QUARTO, propter bonorum societatem: nam
qui inter bonos malus est, similis est Iudæ inter
discipulos domini: & sicut Sathã inter filios Dei.

QUINTO, propter Dei liberalitatem, ei neces-
saria prouidentis, proditor siquidem deputand⁹
est, qui contra dominum suum ei necessaria ad-
ministrantem pugnat. nam & canis suos con-
suevit amare beneficos.

SEXTO, propter votū & professionē: quæ mul-
tū peccatū aggrauant, non enim leuis putāda est
culpa, vt q se primo Deo obtulit, ab eo discedens
se offerat diabolo: & sic mēriatur Spiritui sancto.

SEPTIMO, quia qui in monasterio male viuunt,
vnius boni locum occupat.

OCTAVO, quia præsumit illos actus exercere ad quos non est idoneus. nam præsumit astare in conspectu Dei, & alia plura huiusmodi.

NONO, quia non timet illas grauissimas penas, quibus legimus fuisse punitos, qui in locis sacris aliqua crimina perpetrarunt.

DECIMO & vltimo, quia non timet damna quæ incurrit: nam perdit omnia religionis bona, & fit expers bonorum religiosorum, & comparatur blasphemo latroni: quia de cruce claustrari descendit ad crucem inferni. Et concludens vos admoneo, vt si quis vestrum se torpere senserit, cum Bernardo dicat: Cur torpes? cur desidia anima tebescis? non sunt condignæ passionis huius temporis ad culpam præteritam quæ remittitur, & ad gratiam præsentem quæ immittitur: & ad futuram gloriam quæ promittitur: euigila anima mea quia magna sunt quæ promisimus: sed maiora sunt quæ nobis promittuntur. Compleamus ista ô anima mea & suspiremus ad illa. Attende, quia delectatio peccati breuis est, & pœna perpetua paruus labor virtutis, & gloria infinita, vocatio multorum & pauci electi omnium remuneratio: quidam ad gloriam, & alij ad pœnam sine fine. Vigila igitur frater in tuis exercitijs: & tempore orationis statuto post vigilias ne dormias: quia qua non putas hora vocaberis. Et attende quia vigilant dici beatos.

HACTENVS diximus, quàm sit necessariû ad spiritualem profectû consortium bonorû, & ad studio spiritaliû exercitiorû, & de eorum fructibus

ctibus, si sint certa & ordinata; & de eorum con-
 ditionibus, qui in eis sunt exercitandi: & de ex-
 ercitorum moderamine: & de his quæ in nobis
 sanctum feruorem excitant. Restat nunc vt di-
 camus & disponamus qualiter religiosus debe-
 at exercitari secundum illas præmemoratas tres
 vias scilicet Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vni-
 tiuam: vt per earundem exercitium & per ora-
 tionem & contemplationem valeat gradatim
 ad optatum finem peruenire, scilicet animam
 Deo vnire secundum illud Pauli: Qui adhæret
 Deo, vnus spiritus est: & hoc à sanctis dicitur ad
 veram sapientiam pertingere.

*QVOD SPIRITVALIA EXERCITIA
 habere debent certas & determinatas materias,
 tempora, & horas.*

CAPVT VIII.

Spiritualium diuersitate ciborum vti debet
 religiosus. Experientia namque nouimus,
 quòd quantumcunque aliquibus cibus sit de-
 lectabilis, si quotidie sumatur, interdum parit
 fastidium: & appetit homo alios cibos quamuis
 non ita sapos. Et si cui apponuntur diuersi ci-
 bi, tanto plus & auidius ex eis sumit, quanto in
 eorum singulis nouum experitur saporem. Si-
 militer & deuotus religiosus cum ad orandum
 accedit spiritualium varietas epularum sibi quæ-
 renda est. Non enim mediocriter laborare cre-
 denda sunt caput, pectus, & vniuersa corporis
 membra: cum anima ignitis desiderijs in cœ-
 lum conatur ascendere. Vnde variis meditatio-
 num

num dapibus utendum est, ut in saporum vicifitudine aliquid valeas corpus releuaminis reperire. Primus & præcipuus cibus debet esse deuota oratio, & castum desiderium; ut scilicet anima appetat purgari, illuminari, & vniri illi suo beatissimo & dulcissimo sponso. Et ideo maxime incipientes duo debent considerare, vel meditari. Primo, illa, quæ timorem incutiunt: à quo anima inchoat spiritualem viam ad Deum volens accedere. Secundo debet crebro Redemptoris nostri vitam & passionem ruminari. Nam Redemptoris vita, mors, & passio est ostium, quo intratur ad amorem diuinitatis, & in huius signum eius latus ferro fuit apertum: ut per hoc clarè nobis innotesceret, neminem ad diuinitatis amorem ingredi posse, nisi per ianuas vulnerum humanitatis. Et cum Dei seruitas cœperit radicari in deitatis amore, poterit aliquandiu à consideratione humanitatis cessare. Nam propter huius gustus & experimentalis cognitionis adeptionem, circa humanitatem eius vulnera prius versabatur. Et hoc modo per totam hebdomadam secundum ferias, materias sunt distinguendæ. Erit igitur agendum de timore secundum viam purgatiuam: de diuini beneficiis secundum illuminatiuam: de diuini perfectionibus & laudibus secundum viam vnitiuam: ut exercitator dapum spiritualium habeat multipliciter. Et hoc quantum ad materias.

QUANTVM ad temporum & horarum assignationem fratres, est notandum, quòd multo utilius est corpori, & conuenientius eius appeti-

tui, vt affuescat aliquo determinato tempore cibum sumere, si illud semper obseruetur. Simili modo anima appetens spiritualiter viuere, debet habere tempus conueniens, in quo valeat seorsum sola manere: & certas horas diei & noctis ad orandum: quibus quotidie panem spiritualem, & spirituale diuinæ consolationis vinum valeat accipere. multo enim amabilius & delectabilius est animæ hoc conuiuium, quàm carni est cibus corporalis: non enim est rationi consentaneum, vt anima quæ domina est corporis, maneat ieiuna, & expers sui suauis & delectabilis cibi: & caro quæ est ancilla nequam, & pigra, assignata & certa hora victum suum accipiat.

QVOD autem horæ assignatio orationi sit utilis, facile potest ostendi: nam sicut ex consuetudine & frequentatione bonorum operum generatur in anima quidam habitus & inclinatio, quæ placet ei & delectatur in bono, ita cum tempus est determinatum vel hora in qua vacet orationi, eodem tempore se sentit promptiorem, & expeditiorem ad sursum erigendum cor suum per feruens desiderium. Tempus autem ad orandum aptius est nocturnum, secundum illud Prophetæ: Nox illuminatio mea in delictis meis. Et cum Dei seruus habet horam deputatam orationi, semper illa hora per desiderium se sentit aliquo modo proniorem ad orandum. Et si illa hora absque solita præterit oratione, non manet cor absque magno dolore: & præcipue cum dimittitur ex negligentia vel aliqua minus rationabili causa; non enim est anima
crucia-

cruciatu expers: cum suo dulcissimo cibo delectabili refectione & spirituali lætitia quam degustare solebat: frustari se conspicit. Itaque concludentes dicimus quòd opportunum orationis tempus est nocturnum, secundum illud Psalmi. In die mandauit dominus misericordiam suam & nocte canticum eius, ac si apertius diceret: In die iussit dominus operibus vacare misericordiam, & nocte cantico laudis suæ.

HORAE autem orationi congruentes secundum Hieronymum, & Bernardum, sunt post vigilias & post completorium: in istis enim horis seruus Dei ad vacandum spiritualibus exercitiis est expeditior. & hæc sufficiat quantum ad tempora, & horas.

QVOD MULTIPlici RATIONE

Sancti determinata assignauerunt tempora & horas, in quibus vacandum est mentali orationi.

CAPVT IX.

O Fratres dilectissimi non immeritò statuerunt sancti Patres vt certis horis diei & noctis mentali orationi religiosi vacarent. In modum enim secundum deuotum Bonaueruram conuenit proficere cupienti, vt assidue orationis & deuotionis studiis exerceat cor: siquidem vt prædictus sanctus dicit: religiosus qui hanc orationem quotidie non frequentat, non solum est miser & inutilis, sed uera animam mortuam portat in corpore uiuente. Cum enim tanta sit efficacia & uirtus orationis

ipsa sola certamina & tentationes superat spirituum malignorum. Et omnis anima quæ orationis rore non irrigatur, facit imperfecta opera & multiplici infecta fastidio. Et è conuerso oratio est valde utilis & inæstimabilis virtutis ad omnia proficua promouenda, & noxia amouenda. & ideo

SI VIS patienter tolerare aduersa, sis homo orationis.

SI VIS tentationes & tribulationes superare, sis homo orationis.

SI VIS prauas affectiones conculcare, sis homo orationis.

SI VIS astutias Sathanæ cognoscere, ac eius fallacias vitare, sis homo orationis.

SI VIS lætanter viuere in opere diei, & laboris & afflictionis viam incedere, sis homo orationis.

SI VIS in spiritali vita te exercere, & carnis curam non agere in desideriis, sis homo orationis.

SI VIS vanas muscas cogitationum fugare, sis homo orationis.

SI VIS animam tuam sanctis & bonis cogitationibus, desideriis, feruoribus, & deuotionibus impinguare, sis homo orationis.

SI VIS cor tuum virili spiritu & constanti proposito in Dei beneplacito stabilire, sis homo orationis.

SI VIS vitia extirpare, & virtutibus imbui, sis homo orationis.

SI VIS denique ad contemplationem ascendere, & sponsi amplexibus perfrui: sis homo oratio-

oratio-

orationis. In ea enim recipitur sancti Spiritus unctio: quæ de omnibus mentem docet & ad cõtemplationem & cœlestium degustationem, per orationis exercitium deuenitur.

VIDETIS fratres orationis rationes, & quàm magnæ sit potentia & virtutis. Ad quorum omnium confirmationem ommissis Scripturarum confirmationibus hoc tibi fit pro efficaci probatione quòd quotidie audimus, & videmus ad oculum illiteratas & simplices personas præmissis & alia complura potiora dona adeptas fuisse. Sollicitè ergo omnes orationi vacare debent, qui Christum imitari desiderant, & præcipue religiosi, quibus maior ad hoc debet esse temporis copia. Quare inquit idem Sanctus & Seraphicus doctor ad sororem suam scribens, te hortor, tibiq; quantum possum mando districtius, vt pro principali exercitio tuo sumas orationem, nihilq; aliud te delectet nisi oratio. quia nihil tantum te delectare debet quàm morari cum domino, quod fit per orationem.

QVOD INCIPIENTES DEO SERUI-
re inchoant à timore, qui diuina est initium
sapientia & de speciebus timoris.

CAPVT X.

SECUNDUM Anselmum in libro Doctrinarum
S omnes incipientes incipiunt à timore ser-
uili, quia à timore seruili incipit filialis. Beatus
datum est habere timorem Dei: timor enim
est fundamentum fidei, charitatis origo, initium
um diuinæ sapientiæ secundum illud quod scribitur

bitur in prouerbiis: Principium sapientiae timor domini, quia est ianua conuersionis, & ut dicit Cassiodorus: Per hunc enim ad Deum velut quibusdam ianuis introitur. & deuotus Bernardus super Cantica dicit: Tunc primo Deus animae sapit cum eam afficit ad timendum: non cum eam instruit ad sciendum. Et Cassianus libro 4. Institutionum dicit: Principium nostrae salutis, eiusdemque custodia timor est: per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia his qui imbuuntur ad viam perfectionis, acquiritur. Vnde notandum est quod secundum Magistrum sententiarum in 3. dist. 34. quatuor sunt species timoris, secundum quem aliquo modo ad Deum conuertimur, vel ab eo auertimur scilicet timor mundanus sine humanus, seruilis, initialis, castus, vel filialis. Humanus timor ut ait Cassiodorus, est quando timemus pati pericula carnis vel perdere bona mundi propter quod delinquimus. Hic timor malus est, & procedit ex nimio sui, & praesentis vitae amore.

SECUNDVS timor est seruilis: de quo loquimur in praesenti: & ut dicit Augustinus, timor seruilis est cum propter timorem gehennae, aut alicuius temporalis incommodi seu mali, continet se homo à peccato. Iste autem seruilis timor cum peccandi voluntatem non auferat, non est cum charitate: & habens hunc solum timorem non posset saluari, sed adueniente charitate propellitur. qui adhuc ideo bene agit, quia poenam timet, Deum non amat: nondum est inter filios Dei. Aduertendum tamen quod licet
timor

timor seruilis simul cum charitate non stet, nihilominus via est ad illam, secundum illud Ecclesiastici: Timor Domini initium dilectionis. Et Augustinus ait: Timor Dei locum præparat charitati: cum cœperit charitas habitare, pellitur qui ei præparauit locum: quantum illa crescit tantum ille decrescit: maior charitas, minor timor, si nullus timor perfecta charitas.

TERTIVS timor dicitur filialis, siue castus & est ille, quo timemus ne sponsus offendamus: ne sponsus tardet: ne discedat: ne eo careamus. Timor iste de vero Dei amore nascitur, de quo Propheta ait: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. De differentia autem istorum duorum timorum, videlicet seruilis & filialis siue casti, Augustinus super prima Canonica Ioannis dicit sic: Est timor castus permanens in seculum seculi: sicut sunt homines qui timeant Deum ne mittantur in gehennam. Iste timor introducit charitatem: sed sic venit in seculum. Sic enim propter pœnas times Deum, non amas: non bona desideras: sed mala caues. Occurris te & incipis bona desiderare: est in te timor castus, qui est ne amittas ipsa bona. sicut si ponatur duas mulieres maritatas, quarum vna velit adulterium facere, sed timet maritum ne veniat: hæc diligit nequitiam, & onerosa est ei præferentia mariti: altera amat virum, & nulla se ad adulterium immunditia vult maculare: optat præferentiam viri: timet illa, timet ista: illa timet virum ne veniat: ista timet ne discedat: illa dicit: timeo ne damnet, ista dicit: timeo ne deserat. Hoc exemplo cognosci potest quomodo timor seruilis

lis, quem charitas foras mittit: differt à timore filiali vel casto, qui permanet in seculum seculi.

QUARTVS timor dicitur initialis, qui est quasi medius inter duos supradictos, scilicet seruilem & filialem. nam seruilis timor iuxta præmissa est, quo se homo continet à peccato timore poenæ: timor filialis est, quo se homo continet à peccato timore offensæ; filiorum est enim timere Patris offensam: timor verò initialis dicitur quo homo propter vtrumque scilicet poenam & offensam se à peccato abstinere. Et ideo dicitur à beato Bernardo, duos habere oculos, dextrum, quo respiciens sursum timet à Deo separari: sinistrum, quo respiciens deorsum timet incurrere poenas. timor iste dicitur initialis, quia est incipientium in quibus inchoatur filialis timor per inchoationem charitatis, non tamen est in eis timor filialis perfectè; quia nondum peruenerunt, ad perfectionem charitatis. Et ideo timor initialis, vt dicit sanctus Thomas, hoc modo se habeat ad filialem sicut charitas imperfecta ad perfectam: quæ non differunt secundum essentiam, sed secundum statum: quidam enim sunt in statu incipientium, alij proficientium, alij perfectorum.

Hos timores hîc exposuimus, vt dignoscere queas quo ipsorum sis affectus: & relicto seruili, à filiali possidearis timore.

d

DE

DE HIS, QUAE A NOBIS SEM-
per sunt timenda.

CAPVT XI.

Dilectissimi fratres quamuis plura sunt quae nobis timenda sunt, quaedam tamen sunt periculosiora, & ideo horribilius metuenda: in quibus potiora colligantur, vt ab illis sollicitius cauere valeamus.

Debet homo timere

HVIUS mundi alteritatem & instabilitatem: quia homo nunquam in eodem statu permanet: & nescit vtrum odio vel amore dignus sit. si enim nos Deus desereret, in ictu oculi demon peruerteret.

CARNIS proprietatem, mundi, & diaboli bellum quo indefinenter spiritus impugnatur.

IMbecillitatem, & quotidianam negligentiam in resistendo, poenitendo, & precibando.

DIVINAE iustitiae seueritatem: quae clara in casu Luciferi: qui pro vno commisso peccato, fuit in aeternum de caelo eiectus: quantum magis qui multa commiserunt peccata illuc non quaquam ascendent? Apparet quoque ista veritas in peccato Adae qui propter vnum peccatum a Paradiso fuit expulsus, & porta caeli fuit clausa donec Saluator noster per suam mortem eam aperuit. In qua etiam mortificatione apparuit rigor inflexibilis, & terribilis diuiniae iustitiae: quia reliquit suum dilectissimum filium in manibus tam dirae gentis, vt occidit quando cum clamore valido in cruce

mauit dicens: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quia ergo feueriffimus rigor & rigidiffima feueritas diuinæ iuftitiæ ita apparuit in viridi ligno & virtutibus pleno & tam dilecto à Patre: quid erit in nobis qui fumus ligna virtutibus arida & iniquitatibus repleta? Relucet etiam huiusmodi rigor in diluuiò: tunc enim totus (præter animas octo) mundus perit.

A M B I G V V M ex hac vita egressum: quia nemo scit, vbi, quando, aut quomodo, scilicet si bene vel male moriturus est.

F V T V R V M iudicium, vbi iudex neque decipi neque precibus aut muneribus poterit inclinari, neque ab eius poterit appellari sententia, neque ab eo quisquam valebit fugere.

P O E N A R V M purgatorij acerbiter: quæ secundum Augustinum omnem huius vitæ pœnam superant.

D A E M O N I O R V M & pœnarū inferni horrorem, eiusq; ignem inextinguibilem.

P E R P E T V A M à dilectissimis cœlestibus ciuibus separationem.

A M A R I S S I M O S fletus, & gemitus damnatorum omni carentium solatio. nam sicut oues in inferno positi sunt, & mors depascet eos.

C O G N I T I O N E M, & confusionem suorum peccatorum.

Debet homo timere

O D I V M sui, & vniuersorum quæ in toto mundo aguntur.

P O E N A R V M infernalium perpetuitatem: quia in inferno nulla est redemptio.

d a

P E R P E

PERPETVAM illius ineffabilis glorie, & sp̄i ad eam perueniendi priuationem.

RATIONIS obstinationem: quia qui sunt in inferno, sunt in malo obstinati & nihil boni appetunt.

DENTIVM stridorem præ angustia nimitate: qua damnati vltra quàm dici potest torquentur.

DAMNATORVM detentionem & captiuitatem: non enim inde exire cùm volunt, valent.

CONSCIENŒ vermem: qui incessanter eorum conscientias corrodit, & cruciat

propter { Bona omissa.
Scandala dimissa.
Mala commissa.

vel propter { Bonorum dimissionem.
Scandalorum impensionem.
Malorum commissionem.

Leuemus igitur in æthera oculos, & orantes camus:

Christe redemptor pie.

Qui sumus causa tuæ viæ.

Ne perdas nos in hac die.

DE MEDITATIONVM PARTITIONE
*per totam hebdomadam, secundum viam
purgatiuam.*

CAPVT XII.

DEUOTUS religiosus, & præsertim incipit præcipue se debet exercere secundum viam purgatiuam. Et vt iuxta ea quæ præmissa sunt, sua habeat determinata & ordinata exercitia.

citia, diuidendæ sunt meditationes viæ purgati-
uæ per totam hebdomadam, hoc modo,

Feria 2.	} Memoria	{ Peccatorum.
Feria 3.		{ Mortis.
Feria 4.		{ Inferni.
Feria 5.		{ Iudicij.
Feria 6.		{ Passionis.
Sabbato		{ Dominæ nostræ.
Die dominica		{ Cœlestis gloriæ.

FERIA secunda debemus exerceri in me-
moria peccatorum secundum tres particulas
viæ purgatiuæ: quæ sunt,

- { Exasperatiua.
- { Compunctiua.
- { Eleuatiua.

Quarum exercitium hoc modo practicari po-
test.

IVSTITIA, & iudicium iuxta Prophetam
sunt præparatio sedis Domini. Quando igitur
ascendere appetit cordis affectibus ad perfe-
ctam cœlestis sponsi vnionem: si pane illo quo
fruuntur spiritus beati in gloria cœlesti quasi
quibusdam micis adhuc in huius mortalis vitæ
miseria exulans cupit refici, necesse est ei tria
habere officia: per quæ adiutus diuina gratia,
paulatim ascendat per scalam cœlestis contem-
plationis. Dicit enim diuinus Dionysius in li-
bro cœle. Hier. quòd tria sunt Angelorum offi-
cia, scilicet purgare, illuminare, & perficere. O-
portet ergo primò, vt anima quæ adhuc in hac
mortali vita existens ascendere cupit ad altissi-
mum cœlestis beatitudinis statum, vbi Angeli
visione diuinæ gloriæ lætificantur, studeat se
purgare.

purgare. Secundo, radiis diuini splendoris illustrari. Tertio, conetur vt ascendens ad altiorum gradum cordialium affectuum, perficiatur altitudine diuini amoris, qui eam vnum cum Deo faciet spiritum. Vnde primo dicendum est de prima via scilicet purgatiua in qua se excens luget peccata sua & iniquitates, quas contra Deum perpetravit, vt sic lugens diuinam imploret misericordiam. Nam in via ista purgatur conscientia: quod iuxta præmissa, statim conuenit incipientium. Et hac via disponitur & instruitur nouum cor absque aliqua humana doctrina vacans solum cœlestium studiis doctrinarum, quantumcunque enim sit simplex & laicus & illiteratus qui circa hoc versatur exercitium, necessario diuina illustratione eleuabitur non ad theoriam scientiæ, sed ad praxim experientiæ. Vnde antequam illa increata sapientia in anima sedeat sicut in proprio throno secundum illud: Anima iusti sedes est sapientie oportet in anima fieri iudicium & iustitiam. Iudicium quidem, vt quemadmodum per peccatum mortale à suo creatore se auertens, reliquit eum & contempsit ad creaturam tam infeliciter quàm miserabiliter per amorem se committens, sic plenè se humiliet, vt tantum ad misericordiam diuinam inclinet pietatem suam humilitate, quantum aduersum se iustitiam & ream dictam superni iudicis sua prouocauit temeritate. Iustitiam vero: vt anima quæ sui creatoris amabilem delectationem commutauit pro inominabili creaturæ dilectione, tanto se cruciet et dolore, vt secundum rationem saltem

correspondeat satisfactio offensæ maiestatis diuinæ, quanta correspondere deberet secundum rationis æquitatem iniuriæ humanæ.

Quia igitur fratres oportet, vt in nobis ipsi faciamus iudicium & iustitiam, feria secunda post matutinas hora deputata orationi veniens ad locum statutum, genuflexus signans crucis vexillo frontem, os, & pectus, dic hanc antiphonam: Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium: & tui amoris in eis ignem accende. & ter hunc versum: Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Et spiritu attracto accipe personam rei, & timoris affectu positus coram Deo, quasi quodam se uero iudice te damnare volente, debes accuratissimè ad memoriam reuocare & attentissime considerare quantum Deus quolibet ostenditur peccato: & vt tali recordatione ad deuotionem compungaris & exerciteris secundum primam particulam, quam diximus exasperatiam: in principio orationis vulneretur cor tuum in peccatorum memoriam, te ipsum acerrimè reprehendens, & his actus stimulis, meditans dic;

O ANIMA MEA

Confidera nunc attentissime & totis viribus sentire satage, quantum vnum solum peccatum displiceat Deo.

Intuere diligenter & vide, quomodo superbia è cælo luciferum eiecerit. Adam inobedientia de paradiso, & luxuria consumptæ sunt Sodoma & Gomorra, & totus mundus diluuiio periit.

*Lucifer
Adam.*

Confidera quomodo filius Dei redemptor tuus propter peccatum, tam amarissimam sustinuit mortem; ne peccatum, scilicet maneret impunitum, & iustitia diuina absque satisfactione.

Rimare etiam in corde tuo, non nisi secundum opera tua Deum te iudicaturum.

Contemplare Deum esse,

{ Intelligibilem.

Æquitatem { Infallibilem.

{ Indeclinabilem.

Nō minus in punitione malorum quàm in glorificatione electorum. Vnde secundum opera tua tribuet tibi.

Animo quoque tuo reuolue peccata ante tuam conuersionem commissa quàm multiplicata sunt, scilicet cogitationis, consensus, delectationis, oris, & operis: tot enim sunt, vt præ multitudine ea nequeas numerare.

Aduerte quàm turpia, & præcipuè quantum ad carnalia: in quibus tamen non est commorandum; ne vnde queris contritionem, deciparis à delectatione.

Attende quàm grauia quibus Deum offensus & iterum Christum crucifixisti.

Recogita quoque peccata post conuersionem perpetrata, quomodo semper tam negliger, tam tepidè, tamquàm inutiliter tot vixisti annis.

Conspice peccata tua figillatim, & ea in conspectu Dei confitere, & cum te examinaueris ista diligenter in corde tuo pertracta.

QVAM modicum pro tuis satisfeceris peccatis.

QVAM modicum pro eis dolorem assumpseris.

QVAM pauca opera satisfactoria pro eis feceris. Scias quidem te in hac vel in futura vita soluturum vsq; ad vltimum quadrantem. Et ideo dicit Bernardus: Centuplum reddes quod hinc simplo soluere posses. Cum igitur tu peccator & praecipue si nouiter incipis ista in animo tuo versaueris, & te timore confixum senseris, ac interius dolore plenum non timore inferni quod dignus es, sed quia tuum benignissimum Deum offenderis, humilians animam tuam, inclina faciem tuam, siue caput super genua interpositis brachijs indignum te reputans coelum suscipere: & dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione, dic: O pijsime pater, ego sum ille filius prodigus qui omnia scelera haec contra tuam immensam maiestatem perpetraui, & ingratus extiti: tu enim me innocentem condidisti: sed ego me ipsum pollui, deformauit, & vniuersis peccatis laceravi. Tu Domine pro me crucifixus, vulneratus, humiliatus es: & ego omnibus viribus exaltari curavi. Tu Domine nudus in cruce, & ego vanis, & lasciuis indutus vestibus. Tu Dñe felle & aceto potat⁹, & ego in comestationibus & ebrietatibus sum delectatus. Tu Dñe totus multiplicibus laboribus plenus, & ego torpens & ociosus. Quid igitur faciam Domine? Nūquid desperabo? Vbi est illud quod ait Propheta, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat? Æs eruginosum & speculum

lum maculis respersum expurgatur: igitur & ego per viam

Purgatiuam { Contritionis
Confessionis
Satisfactionis

lima purgari curabo. Et sicut me ipsum exaltaui, sic fiam abiectio & opprobrium hominum. Contra auaritiam, proprietatibus renunciaro: contra carnis illecebras, ieiunijs, vigilijs, fame, & siti me affligere non cessabo: ac me ipsum per tria expurgare conabor; scilicet,

per { Gemitum orationis.
Caminum tuæ passionis.
Incendium tuæ dilectionis.

Exercitata igitur anima hoc modo in prima particula viæ purgatiuæ, & per dolorem asperum ex suorum memoria peccatorum amaritudine & dolore plena transeat ad secundam eiusdem viæ particulam scilicet compunctiuam & viuaci affectione dicat;

O DOMINE DOLEO

Tuam amicitiam amisisse;

Tuam maiestatem contempnissse;

Iniquitatibus meis cōsensum præbuisse & malitiosè culpabilem vitam egisse:

Tempus & vires tam animæ quàm corporis delapidasse:

Iussa tua & tuæ sanctæ Ecclesiæ, ac maiorum meorum transgressum fuisse:

In resistendo peccatis pœnitendo, & in virtutibus proficiendo infirmum fuisse:

Laborem manuum, orationem, meditationem, & lectionem neglexisse:

Hab-

Habitu, consuetudinem, & creberrimam intentionem peccandi habuisse:

Ingratitudinis nequissimo vitio ultra quam dici potest te offendisse, te enim mihi meorum scelerum indulgentiam sapissime concedente, fateor me miserū in eis iterum & iterum & infinities reincidisse: Charitatem, vitam animæ meæ peccatorum meorum innumerabili multitudine frequentissime in me extinxisse: Timorem tuum delictorum meorum grauedine, & ingenti abominatione quæ contra te dominum maiestatis commisi deseruisse: Et hoc modo humiliatus, compunctus, & confusus, orans dic: O Domine Deus meus Iesu Christe, ego sum ille iniquus & infelix omnium peccatorum infelicissimus & abominabilissimus peccator, qui tot & tanta contra tuam immensam maiestatem crimina perpetraui, vt ea numerare nō sufficiam; sunt enim super numerum arenæ maris, quæ præ multitudine numerari non potest. Et orans hoc modo vel alio prout te cōtritio cordis vel deuotio inclinauerit, ex omnibus viribus tuis satage emittere viscerosa suspiria & gemitus, siquidem quemadmodum lima purgat & polit ferrum auferēs ab eo omnem rubiginem, sic cordialia suspiria & gemitus peccatorum & vitiorum eruginem destruunt, & rore diuinæ gratiæ penitus diluunt. Et sic ex præcordijs suspirans & gemens dic: Quo igitur Domine à facie maiestatis tuæ fugiam? si ascendero in cœlum, tu illic es: si descēdero in infernum, ades. atq; ita orans adde: O Domine quid faciam? Nunquid me ipsum interficiam? Absit Domine

No.

Domine

Domine : scio enim te pijsimum omnibus qui ad te in veritate conuertuntur : & miserationes tuæ supra omnia opera manuum tuarum. Si autem neq; sic dolorem in te vales excitare, nõ propterea cesses per singulas noctes in tuis exercitijs prædicta saltem cursim transcurrere. Nam Deo satis est vt conemur facere quod in nobis est. Et adhuc sæpè Dominus noster expectat finem operum nostrorum : & derelinquit nos aliquid tantulum, non impendens nobis compunctionem, neque aliquam consolationem, vt fides & patientia in nobis probentur; & peccatorum nostrorum maior compunctio nobis fide & patientia probatis per ipsum donetur.

Postquam sic te in particula compunctiua exercueris, de Domini misericordia non desperans, erige per spem animam tuam secundum illam particulam quæ appellatur eleuatiua: & cū grandi fiducia sustolle caput quod hactenus supra genua tenueras : & erectus stans parumper quiescens, collige animam tuam, & cum dulcedine mentis eleua te intra te ipsum ad laudandum Dominum implorans eius misericordiam, contemplans eius magnitudinem, & nobilitatem, his quinque verbis magnæ deuotionis excitauit,

{ Domine,	{ Dulcis
{ Bone,	{ Misericors.
{ Pulcherime,	

Ab obtinendum siquidem eius gratiam sine qua eius consequi misericordiam est impossibile, oportet, vt ad similitudinem parasitorum principum magnorum curias discurrentium

qui cum aliquod temporale munus acquirere cupiunt ab aliquo principe, primo eum multis modis laudant, & deinde quod desiderant expostulant: sic spiritualis fias parasitus laudans Dominum ad obtinendam tuorum veniam fanaticorum. Et cum Deus sit tantæ excellentiæ, vt nullius humanæ linguæ officio possit prout in se est nominari, eum per opera eius nominamus; & per eandem eius magnitudinem & nobilitatem commendamus: primo in quantum est principium & origo totius creaturæ: dicentes, O Domine, scilicet factor omnium creaturarum. Bone, secundum quod se habet ad animas sanctas & ad Angelos in æterna beatitudine: ac si diceremus, O summa bonitas quam facie ad faciem vident & contemplantur omnes Angeli, & animæ sanctæ in illa ineffabili foelicitate. Tertio, nominamus eum considerantes modum secundum quem se habet ad vniuersa creata tam rationabilia quàm irrationabilia, scilicet quomodo dominatur omnibus & quomodo in tanta pulchritudine ea creauerit, dicentes, Pulcherrime, id est ô omnium creaturarum pulchritudo. Dulcis, id est ô dulcedo omnium iustorum. Misericors, scilicet omnibus peccatoribus, miserere mihi peccatori tribuens indulgentiam omnium peccatorum meorum. Et vbi in quinque istis dominum laudaueris, securè omnium iniquitatum tuarum veniam poteris postulare. Et hoc modo orare docemur in Canticis: vbi sponsam alloquens, ait sponsus: Vox tua dulcis & facies tua decora, scilicet per tenebrarum fugationem, quibus ante caligauerat.

rat.

oratio

rat. Et quolibet istorum quinque verborum
 celestis sponfus modo speciali poterit comen-
 dari. & adeo animæ deuotè conueniunt vt sem-
 per deberet ea corde ruminare. Et cum orare
 volueris, nõ erit tibi necesse per multitudinem
 verborum vagus discurrere, sed intra te ipsum
 collectus, & nõ per ea quæ foris sunt dispersus,
 poteris orare, dicens: O Domine bone, pul-
 cherrime, dulcis, misericors, propitius esto huic
 peccatori, quem pretioso sanguine filij tui redem-
 misti. Et hæc dicens verba ad hoc solummodo
 debes intendere scilicet vt tuorum veniam pec-
 catorum valeas obtinere. Et quia pro alijs orare
 est valde meritorium, atque non minus Deo
 gratũ, ideo istis eisdem verbis orare debes pro
 cunctis tam fidelium quàm infidelium statibus
 dicens: O Domine, &c. propitius esto vniuersis
 peccatoribus: & conuerte omnes infideles ad
 agnitionem tuæ sanctæ fidei Catholicæ: & pe-
 teris nõnunquam ab hoc tuum inchoare exer-
 citium. Post hæc implora quoque misericordiam
 redemptoris nostri, & expurga te ponens inter
 te & Deum eius pretiosam mortem & passio-
 nem, dicens: O Domine per sanctam passionem
dilectissimi filij tui qui pro me in cruce immo-
latus est, propitius esto mihi peccatori. Vel di-
 cens: Per sanctam incarnationem dilectissimi
filij tui vel per sanctam natiuitatem, prout scilicet
occurrerit meditatio vitæ Dominicæ seculum
sanctorum & præcipuè Dominæ nostræ interces-
cessionem, dicens. O pijsissima virgo mater Dei
& Saluatoris nostri, tu quæ es sanctissima, ho-
 millim

millima & benignissima supra omnes sanctos
 cœlestis curiæ, & inclinas aurem tuam vt exau-
 dias orationes seruorum tuorum, & semper es
 iuuare parata, si tu domina dignaris inclinans
 te ante diuinam maiestatem orare pro me, qui
 sum supra modum peccator superbissimus &
 cunctis deterior peccatoribus, tecum pariter ô
 domina inclinabitur tota cœlestis curia dicens:
 Inclina Domine aurem summæ pietatis tuæ ad
 supplicationes sanctissimæ genitricis tuæ: di-
 gnissimum namque est, vt,

cuius	{	Intuitu
		Intercessu
		Affectu
tribuat	{	Gratia & benedictio miserabili & perdito.
		Cura & medicatio ægro.
		Venia & remissio reo.

O pientissima virgo, si ego sum indignus, tu
 Domina dignissima. Si ego superbissimus: tu
 Domina humilissima. Si ego immundus: tu
 mundissima. Si ego foetidissimus: tu fragran-
 tissima. Si ego carnalis & libidinosus: tu virgo
 purissima. Si ego peccator nequissimus: tu san-
 ctissima. Ex omnibus igitur præcordijs meis te
 supplico per vniuersos illos dolores, quos fer-
 uentissimo amore pro tuo dulcissimo filio per-
 tulisti, digneris pro me miserabili & derelicto
 interuenire & supplicare: per fugam Ægyptis;
 per amissionem dilectissimi filij tui in illo tri-
 duo; quo inter doctores demoratus est in tem-
 plo disputans: Per illum dolorem quem habui-
 sti cum suam mortem & passionem tibi in Be-
 thania

thania pronunciauit : Per illud amarissimum verbum quod in cruce te alloquens dixit, Mulier, Ecce filius tuus : Per fellis & aceti amarissimum potum ei subministratum : Per latus pretiosum mucrone diræ lanceæ perfossum : Per eius preciosissimi corporis in sacrosancta brachia tua descensum, vt mihi dignetur dimittere omnia peccata mea, largiriq; præsentī vitæ gratiam & in futura æternam suam gloriam. Et his peractis conuertere ad sanctos : videlicet.

FERIA secunda ad omnes Angelos generaliter, & ad Angelum custodem specialiter : quin magna deuotione & reuerentia tibi habendus est, & offer ei quotidie aliquam deuotā orationem. Sancto quoq; cuius festum illo die celebratur.

FERIA tertia vt supradictum est ad dominam nostram, & ad sanctos Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Euangelistas, & discipulos Domini accipiendo vnum eorum pro principali aduocato cum Sancto, qui illo die celebratur.

FERIA quarta ad dominam nostram, & ad sanctos Martyres.

FERIA quinta ad dominam nostram & ad Confessores.

FERIA sexta ad dolorosam, & amarissimam Domini passionem.

SABBATO ad dominam nostram, cum vniuerso choro virginum.

DIE Dominica ad beatissimam Trinitatem supplicans per suam omnipotentiam & sapientiam filij, & per bonitatem Spiritus sancti considerans immensam Dei altitudinem & m

rabilem eius super filios hominum dispensationem. Et cum hoc modo diuinam imploraueris misericordiam, dilata animam tuam adorans, magnificas, & gratias agens pro susceptis beneficijs, & signanter pro beneficijs illius diei, & contritione, & deuotione, & pro alijs donis nunc receptis, dicens: O super summe Domine anima mea te adorat, magnificat, & gratias impedit pro tot & tantis muneribus à tua largiflua magnificentia receptis. Ex totis prae cordijs meis tuę me dedico pietati. Et his dictis post trinam pectoris functionem dic ter hæc verba: Deus propitius esto mihi peccatori: atq; exurgens sta in tuis pedibus cum ingenti reuerentia, & dic Psalmum, Laudate Dominum in Sanctis eius: vel Psalmum, Lauda anima mea Dominum: vel Psalmum, Benedic anima mea Domino, vsque ad versum, Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua, cum Gloria patri, & Pater noster, & Aue Maria, dicens in fine, Et ne nos. Sed libera nos. Domine exaudi orationem meam: Et clamor meus ad te veniat. Oremus: Deus ad quem digne laudandum. vel de Trinitate: Omnipotens sempiternus Deus, qui dedisti famulis tuis. Et hoc modo finitur exercitium huius viæ purgatiuæ.

Debes tandem aduertere quod quamuis quelibet istarum trium viarum habeat nomen determinatum & proprium modum procedendi, non propter hoc extimes quin in earum qualibet seorsum te exercitans, in omnibus simul tribus diuina preuentus gratia valeas exerceri scilicet purgatiua, illuminatiua, & vnitua, tuas miseras recognoscens gratias agens: & ad ad-

oran-

orandum & magnificandum Dominum animam tuam dilatans. Et caue ne finito præfato exercitio, statim diffundaris, sed pro viribus stude conseruare cor tuum in sua virtute & vigore, ne vaga vel fluida cogitatione aut vanalætitia dissoluaris: & sic anima tua lucrum perdat compunctiõnis, dans locum vanis & fluidis cogitationibus: sed stabilire cura cor tuum in vita Domini secundum meditationem eius in illa die, vel in aliqua alia materia sancta deuotione excitatiua.

QVID FERIA TERTIA POST MATTHEIAS sit meditandum.

CAPVT XIII.

FRater dilectissime in oratorio positus & cæcis signaculo insignitus spiritu ad te reuocato, prout supra feria secunda diximus, forma meditationem circa mortem hoc modo. Et tu semper eius horam habeas suspectam

COGITA quomodo improuisa veniet: nam sicut fur, ita ventura est, cum eam minus suspicatus fueris, cum minus fueris preparatus, cum maior tibi fuerit viuendi fiducia, cum melius facere proposueris.

Et versa & reuersa accuratissime in eodem tuo modum & ordinem, quo ad mortem tendimus: & interdum ac si statim esses moriturus & sic profundius senties sequentia.

Quomodo mortem præcedet quædam grauissima infirmitas: & quomodo huius languoris cæteræ infirmitates sunt nuncij.

Languoris grauitatem. Confidera terrorem naturalis inclinationis non mori sed permanere vehementer affectantis.

COGITA quomodo cum iam tibi transitus tuus ab hac vita innotuerit indicantibus tibi hoc medicis: vel te hoc in te ipso prognosticante, quantus erit tunc clamor conscientiae, quantus remorsus: quia cum potuisti, non te disposuisti, tunc omnia peccata tua ad memoriam tibi reuocabuntur.

Quanto pro eorum singulis & passionibus quas non superare curasti, dolore cruciaberis.

Si in tali mortis effes constitutus articulo & vitij & concupiscentijs astrictus, quantum vnum annum vel saltem vnam horam appeteres sanitatis.

Quomodo cum ad illam perueneris horam, si tempus praeteritum ad aeternitatem ad quam est transiturus comparaueris, quam breue tibi videbitur. Tota vita tua tibi somnium fuisse videbitur. Et omnes dies tui erunt tunc tibi ac si tibi per modicum spatium videlicet vnus miliaris perambulasses.

Quantus tibi erit dolor, cum te propter momentaneam & minimam delectationem, aeterna & ineffabilia amisisse gaudia lugebis.

Quam amarissimum erit diuortium, cum auulsus eris ab his rebus quas hic male amasti, scilicet ab honoribus, & status celsitudine: ad quem hic totis viribus inhiaisti: & a delitijs quibus tam auide adhaesisti: & similiter de alijs multis similibus.

De dispositione morientis quomodo corpus nigrescit, rigescit, & caligant oculi.

Quomodo dæmones ibi adsistunt tanquam rugientes Leones, præparati ad escam, animam præstolantes.

Quomodo misera anima eius exitu instante de corpore, incipiet anxie considerare regionem illam sibi incognitam ad quam tendit, & quod dæmones eam præstolantur. Quam inuita a corpore egredietur & quam libenter si posset, ad illud regrederetur: non tamen potest, quia omnes portæ sensuum sibi clausæ sunt, itaque cogitur inde exire & per medios dæmones trahere.

COGITA quomodo tunc spiritus singulorum vitiorum ad eam concurrent quærentes singulum quod suum est. spiritus superbiam superbiam, spiritus luxuriæ luxuriam, itaque unusquisque illorum immundorum spirituum quæret quod suum est.

Postremo, quomodo anima de corpore egressa mox ante tribunal iudicis statuetur, tunc sententiam receptura irreuocabilem, & ubi dignum ceciderit, ibi erit in perpetuum.

ADVERTE quomodo tumulo cadauer traditur, & perpetuæ obliuioni, hospes enim vniuersæ noctis fuit in hoc mundo, & abiit, & perijit memoria eius de terra.

Hoc modo per contrarium meditationem formare potes de morte iustorum. Nam iusti præcognoscentes se de hac vita migraturos, valde de lætantur suæ testimonio conscientia: & quod se per mortem vident ab huius vitæ miserijs liberari. sed & quia hic carnalibus non fuerunt ille

illecti concupiscentijs vel alijs, non dolent hinc egredi. Et post horum vel aliquot eorum meditationem prout noueris sufficere ad compunctionem & deuotionē excitandam, assume personam rei vel serui, qui dominum suum offendit: & humilitatis & doloris affectu forma orationem ex intimis cordis tui sicut supradictum est: recognoscensq; tuam miseriam postula misericordiam dicens: O Domine, bone, pulcherrime, dulcis, misericors, miserere huius peccatoris: quem pretioso sanguine filij tui redemisti. Et his dictis implora misericordiam nostri redemptoris ponens inter te & Deum pretiosam suam mortem & passionem dicens vt supra: O Domine per sanctā passionem pretiosissimi filij tui, qui pro me in ligno crucis immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Et post hęc cōuerte tuæ meditationis oculum ad Dominam nostram postulans auxilium ab ea, sicut supra est expositū. deinde ad sanctos illius feriæ: & specialiter ad sanctum cuius solennitas illo die agitur. Et tandem adorans, magnificans, gratiasq; agens tuum terminabis exercitium secundum ea quæ fuerunt dicta in fine secundæ feriæ.

DE HIS, QUAE POST MATVTINORUM expletionem feria quarta sunt meditanda.

CAPVT XIV.

Igitur feria quarta ad oratorium veniēs postquam te signaculo crucis insignieris, spiritūq; recollexeris secundum quod feria secunda diximus,

ximus, forma meditationes circa pœnas inferni hoc modo :

Debes frater cōsiderare pœnas inferni ipsum-
quē infernum secundum aliquas similitudines,
quas Sancti in hac materia assignant.

CONSIDERA quoddam teterrimum chaos,
quendam locum sub terra tanquam quandam
profundissimum puteum totum ignitum.

Ciuitatem quandam horribilissimam & ma-
ximam, tenebrosam, flammis teterrimis & ter-
ribilibus succensam & ardentē : vbi cōmoran-
tes validos emittunt clamores, v'lulatus, & om-
nes miserabiliter ac inconsolabiliter plangunt
pre dolorū magnitudine & numero sitate. nec est
lingua mortalis q̄ eos sermone explicare valeat.

Per has & similes figuras inexplicabilem pœ-
narum acerbicatem. Nam vt B. Augustinus di-
cit tantum ignis inferni ab isto igne distat, quan-
tum verus distat ab igne depicto. Et idem con-
sidera circa algorem & fœtorem. Acerbitas pœ-
narum clare patet in stridore dentium, gemitu-
bus, planctibus, & blasphemijs quas in Deum
inferunt.

Pœnarum multiplicitem, ibi est teterrimus
ignis qui nunquam extinguitur intolerabilis al-
gor, intolerabilis fœtor, palpabiles tenebræ. ibi
omnes sensus incessabiliter cruciabuntur. Vi-
sus, in terribili dæmonum aspectu. Auditus, in
gemituum, fletuum, & clamorum auditione.

CONSIDERA miserabilem societatem, & tor-
torum immanissimam feritatem : sunt enim
absq; vlla pietate, neque in torquendo lacerantur
neq; ad misericordiam vnquam inclinatur: se-
in

insultantes eis quos cruciant, dicunt, Vbi est nūc vestrae gloriae claritas? vbi status vestri sublimitas? vbi superbia? vbi deliciae? & sic de alijs vitijs.

Quomodo in omnibus mēbris damnati vexantur: sed in his acerbius quibus deliquerunt.

Pœnas interiores, scilicet consciētiae remorsum, & vermen qui nunquam morietur. Quis igitur sufficienter contemplari poterit quātum reprobis ibi crucientur? eo quòd in hoc mundo viuentes modicis & quasi momentaneis laboribus huius vitæ, illos acerbissimos & nunquam finiendos, euadere non curauerunt, cum potuerunt.

Interiores passiones, quantum in ipsis regnabunt. Erunt enim vltra quàm dici potest iracundi, & inuidi sicut canes rabidi, recordabuntur quidem præteritorum peccatorum, & præcedentium deliciarum ad suppliciorum augmentum: & lamentantes dicent, Quid profuit nobis superbia? quid luxuria? quid cupiditas? quid gloria temporalis? quid carnis oblectamenta?

Pœnarum diuturnitatem, quarum nullus est finis; neque per millia millium annorum, quia ibi nulla est redemptio, & per consequens neque finis.

Frater igitur dilectissime cōscientia tua præmissis meditationibus stimulata, conuertere ad Dominum dicens in corde tuo, O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei quam incomprehensibilia sunt iudicia tua. O Domine quot cruciantur in inferno pro vno solo peccato? Et ego qui

tot & tanta commisi, quantarum sum reus pe-
narum, iustissime reus sum damnationis eter-
næ, obnoxius enim sum omni supplicio, & in-
dignus omni beneficio. Itaque his verbis aut si-
milibus ex intimis præcordijs prolatis, humilia
coram Domino animam tuam, ante cuius es cõ-
spectum. Nam cùm orationi intendis, firmiter
debes credere te esse coram Domino, & quo te
magis mortis æternæ reum iudicaueris & intra
te humiliatus fueris, eo citius absolutus eris &
in altiori statu subleuaberis. itaque dolore com-
punctus erige per spem animam tuam: & fida-
cia veniam consequendi, deuotè forma oratio-
nem in intimis cordis tui assumens personam
rei, & humilitatis & timoris affectu, tuas calami-
tates & miseras recognoscēs, implora diuinam
misericordiam: & age gratias eius contemplans
beneficia, secundū quod dictū est in alijs ferijs

IN QVIBVS MEDITATIONIBVS DE-
*bet religiosus exerceri feria quinta post matu-
tinalem synaxim.*

CAPVT XV.

Feria quinta constitutus in loco orationi de-
putato, armans te sacro crucis vexillo colle-
cto spiritu, sicut patuit feria secunda sic forma-
bis meditationes circa finale iudicium.

ATTENDE quantus erit terror, cum illam
Archangeli tubam, & illa tam terribilia signa
tonitruorum & fulgurum audient, & videbunt
peccatores. Turbabuntur horrore terribili vlti-
tra quàm dici potest.

ATTEN-

ATTENDE iusti iudicis iram implacabilem: qui veniet contra eos qui eum offenderunt: & quantum illi reprobis terrebuntur.

Amarissimum illud diuortium: cum iusti humiles & mansueti ponentur à dextris, superbi autem inuidi & luxuriosi à sinistris, nunquam de cætero coniungendi.

Quantus tremor, quantus terror, quanta admiratio erit tunc superbis & elatis, cum se humiliatos, abiectos, pauperes, viles & despectos viderint: & quos viles reputabant, in gloria à dextris Christi astare conspexerint? unde & præ dolore intra semetipsos dicent, Isti sunt quos aliquando habuimus in derisum. Et è contrario, iusti stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt.

Quomodo ibi omnium operum & cogitationum est reddenda ratio. Illic Hierusalem scrutabitur in lucernis, hoc est, illi qui nunc videntur sancti, ibi examinabuntur, & quicquid in eis latebat, illic clare patebit: testes erunt Angeli & Dæmones: qui ostensuri sunt nobis quæ fecimus mala, tempus pariter, & locum. Propria quoque peccata & totus mundus, peccatores accusabunt.

ATTENDE quomodo Christus insignia passionis suæ ostendet: & malis suæ incarnationis beneficia improperebit, quia eum contempserunt.

Illam tam terribilem & irreuocabilem sententiam, cum dicturus est: Ite maledicti in ignem æternum.

Dulcissimum conuiuium æternæ cœnæ ad
 e 5 quam

quam vocandi sunt iusti illis suauissimis verbis
Venite benedicti Patris mei percipite regnum,
quod paratum est vobis ab origine mundi.

Quantum Deo placent opera misericordiae
& pietatis : cum sola ea Christus redemptor no-
ster in iudicio allegare videatur,

Quomodo iusti ibunt in vitam æternam, ma-
li autem ad æterna tormenta. Et ista duo loca
scilicet Paradisus & infernus propter interpo-
situm magnum chaos, in æternum permane-
bunt diuisa. Stimulata igitur frater conscientia
tua per supra positam meditationem, verte cor
tuum ad Dominum, & dices; O Domine qui
evadere poterit illud tam iustum & tam tre-
mendum iudicium? O Domine non intres in
iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabi-
tur in conspectu tuo omnis viuens. Et per hæc
verba vel similia, forma orationem vt supra
paruit.

*QVAE COGITANDA SVNT FERIA
sexta post matutinorum officium.*

CAPVT XVI.

Postquam feria sexta ad oratorium veneris
& te crucis signo munieris, collecto spiritu
prout supra dictum est feria secunda, forma tu-
as meditationes, quomodo scilicet Redemptor
noster in horto orabat. & ac si ibi præsens esse
debes considerare

Quomodo consummata cœna in Hiero-
salem in cœnaculo in monte Syon egressus
cum discipulis suis in hortum,

Cum quanta eos benignitate alloquitur dicens, *Vigilate, & orate ne intretis in tentationem.*

Quomodo est auulsus ab eis, & sciens omnia quæ super eum ventura erant, se muniuit armis orationis.

Quomodo in agonia positus, fuit in eo tantus dolor & timor in parte sensitua, vt per omnia corporis membra sanguinei sudoris guttæ scaturirent, insinuans per huiusmodi sudorem magnitudinem internorum dolorum & anxietatum.

Quot & quanti fuerint dolores, & eorū causæ, & acerrimi dolores gladij cor suum transfigentes: quorum omnium causa fuerunt peccata electorum præcedentium, præsentium, & futurorum: quæ omnia ipse clarius, apertius, & distinctius vidit, quàm aliqua mens humana aliquid valeat cognoscere.

Quomodo ibi satisfacit Patri pro iniuriis sibi illatis, pro singulis electorum peccatis singularem ei offerens satisfactionem, scilicet singularem dolorem, & passionem sustinens pro vnaquaq; Patris sui offensa.

Quomodo tunc presentata fuerunt ei omnia peccata tua, vsque ad minimum veniale sigillatim: & quantum pro eorum singulis assumpsit dolorem, Patri pro te abundantissime satisfaciens.

Conditiones quæ in eo fuerunt: ex quibus tam incomparabiles dolores oriebantur.

DEBES considerare primam conditionem, qui

qui erat filius Dei: & ideo vehementer dolebat de offensis Patris.

Secundam, quia erat pacis mediator inter Deum & homines: & quanto pacem diligebat, tanto de inimicitia & ira Dei contra homines ex peccato exorta dolebat.

Tertiam, quia erat animarum sponsus, & earum pulchritudinem ardentem amabat: unde propter eam fuit doloribus plenus.

Quartam, quia erat gratiæ reparator: quia peccatum fuerat destructa.

Quintam, quia erat vniuersalis redemptor: & oportebat ne peccatum maneret impunitum, vt pro omnibus diuinæ iustitiæ solueret & satisfaceret.

Acerrimos doloris gladios cor eius transigentes.

DEBES cōsiderare Primo, videns gloriæ suæ regnum diuersis peccatis ita expoliatū: & quanti illud erant ingressuri.

Secundo, videns gratiam multiplicibus peccatis destructam in animabus, & suam sacratissimam passionem paucissimis profuturam. Nam cum ipse esset ipsamet gratia dolebat de peccatis tanquam sui destructiuis.

Tertio, propter nostram ingratiudinem in quantum cōsiderabat peccata illorum qui post cognitionem tam inextimabilis redemptionis non verentur ad peccata redire, eum in seipsum denuo crucifigentes.

Quarto, videns ianuas inferorum patulas omnes reprobos damnatos, & vsque ad finem mundi damnandos.

Quinto

Quinto, cum nude, clare, ac distincte omnes dolores, opprobria, & impropria quæ cōtinuo erat passurus, fuit intuitus.

Sexto, cum ei illic fuerunt præsentati omnes suæ sanctissimæ matris, & omnium discipulorum suorum dolores, ac vniuersæ martyrum omnium cruces, & cæterorum labores electorum: quæ vsq; ad finem mundi propter eum erant passuri, omnes enim animam suam transfixerunt.

Acerbitatem dolorum, ex suarum viuacitate potentiarum: excedunt enim omnem mensuram, qui fuerunt longe plures & maiores, quam nos intelligere valemus.

Suam infinitam misericordiam ex parte nostri, & ex parte Dei tam copiosam redemptionem & satisfactionem.

O durissimum cor, quantum malum erit tibi in nouissimo tempore, si ad tot amoris insignia nequis frangi, & totum per amorem resolui: & tot vinculis allectiuis non potes à tua duritia euelli.

Agitata igitur frater conscientia tua per præmissam meditationem, verte ad Dominum oculum mentis tuæ procidens ante suos sanctissimos pedes: petensq; indulgentiam omnium peccatorum tuorum, & ingritudinis, & frigiditatis hæctenus à te habitatum: proponensq; de cætero calefcere ad tantum amoris ignem, dices cum Propheta: Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea, scilicet propter ea quæ dicta sunt. Et sic prostratus non finas eum donec

donec benedicat tibi. cætera fiant sicut in precedentibus feriis.

DE MATERIA MEDITATIONIS
sabbato post matutinalem synaxim.

CAPVT XVII.

Sabbato in oratorio positus, ac crucis vexillatus insignitus spiritu ad interiora reuocatus patuit feria secunda, forma tuas meditationes considerans maximos dolores Domine nostræ hoc modo: Attende igitur quod si eius filius cupis esse & eam tuam aduocatam, oportet te condolere ei, quæ omni tempore vitæ suæ fuit plena doloribus, angustiis, laboribus, & afflictionibus: tota quippe eius vita fuit quoddam dolorosum martyrium.

Attende quem habuit dolorem,

Cum vidit suum benedictum filium in præsepio vagientem, præ frigoris asperitate, nihil habens quo eum operiret.

Idem in crucifixione: & in eo quod Symeon ei prædixit, quod suam illius gladius animam esset transfixurus: In fuga Ægypti: In triiduo illi quo eum quærens tandem inuenit in templo: in toto eius vitæ decursu, videns eum fame aliis inopiis vexari, neque valens ei subuenire.

Cum vidit eum sæpè plorantem: cum quod ipsa lugebat.

Cum vidit eum ex itineribus fatigari, fame & siti cruciari: & docentem contemni, vilipendi, & blasphemari: & ad comprehendendum ob-

obseruari, nunquid hæc non fuerunt ei immanissima martyria? reuera sic.

Cum toties audiebat eum de morte & passione sua loquentem: si enim Petro & aliis discipulis erat tam graue eum de passione sua loquentem, audire; quid putas dicendum de matre, quæ eum tam tenerrime diligebat?

Cum cognouit eum à Iuda fuisse venditum, à Iudæis comprehensum, & à discipulis derelictum.

Cum vidit de iudice ad iudicem trahi, & mortis sententia in eum data, crucem in humeris baiulare.

Attende quem habuit dolorem,

Cum vidit eum in cruce, & audiuit eum in ea loquentem transfixo corde doloris magnitudine sui dilectissimi filij: & in agonia positum vidit spirare. Et cum de cruce depositum in suis sacrosanctis vlnis est intuita mortuum, & tandem vulneratum. Et cum cõspexit eum tumultuari, magnitudinem suorum tunc dolorum non est lingua quæ possit depromere.

Manens in cenaculo cum Ioanne & Mariis & aliis discipulis, qui postea superuenerunt, quomodo erant supra modum tristes, & afflicti propter mortem & passionem Domini die hesternæ celebrata: & ac si ibi adesses, intuere diligenter quàm moestum est videre quòd Dominum mundi & principes diuini exercitus, sic sint reclusi in quadam domuncula, pleni timore, amaritudine, & dolore.

Cum ad inuicem loquebantur magnis fletibus, & singultibus;

Cum

Cum discipuli aderant pleni pudore & confusione, eo quod eum dereliquerant: & precipue Petrus qui eum negauerat: omnes percutientes pectora sua postulantes sibi à Domina veniam præstari.

Cum eos verbis consolatoriis consolabatur & confortabat dicens, Magister bonus & pater fidelis discessit à nobis, & ecce manemus sicut orphani: sed firmiter expecto nos citius eum rehabituros. Vos scitis quàm benignus est filius meus & quantum vos diligebat, non dubitatis quia bene reconciliabimini ei, & libenter remittet omnem offensam. Tantus autem permissione Patris fuit furoris impetus contra eum, & ita præualuit malorum audacia, quod non potuissetis eum iuuare etiam existentes cum eo & ideo nolite turbari. Et quàm verecunde respondet Petrus dicens; Vere Domina ita estis dicitis: nam & ego qui tantam de me ipso confidentiam habebam, tanto in atrio Cayphæ timore percussus, vt vix crederem me euadere posse; & eum negavi nec fui memor verborum quibus hoc prædixerat mihi, quousque metaspexit.

Conscientia igitur frater tua per præcedentem meditationem stimulata cōuertere ad Dominum, petens ab eo veniam omnium peccatorum tuorum quibus toties eum negasti, quoties in eum deliquisti; & ad Dominam nostram cum omnibus aliis sanctis, sicut fuit præmissum.

QVAE MEDITATURVS EST EXERCITATOR die dominica expleto matutinarum officio.

CAPVT XVIII.

Dominica die postquam ad locum orationis assignatum accesseris, & te armis salutiferæ crucis munieris, reuoca ad te spiritum tuum eo modo quo superius fuit dictum: & forma meditationes tuas de cœlesti gloria hoc modo: In primis

CONTEMPLARE illum mirabilem locum scilicet cœlum empyreum sic appellatum propter suum admirabile lumen; hoc autem debes speculari per quasdam similitudines imaginarias à sanctis inuentas, vt hoc capere possimus.

Illum locum qui est sicut quædam magna ciuitas ex auro purissimo, gemmisq; preciosissimis mirabiliter constructa, singulæ eius portæ sunt ex singulis margaritis.

Quòd in ciuitate illa intrinsecus est campus speciosissimus omnium florum qui excogitari possunt, pulchritudine decoratus, ibi lilia, rosæ, &c. florum genera tam suauissimæ fragrantia, vt nullo linguæ officio explicari queat; quæ nunquam marcescunt. Ibi semper est amenissima ætas, fragrantissima odorum suauitas.

Illuc æternarum deliciarum habitaculum penitus vnus moris, & absque vlla dissensione: in quo sancti æternaliter habitant, continens in se omen quod delectare potest.

f

Quant

Quantum illic erit gaudium semper videre beatissimam Trinitatem : in qua relucet omnis pulchritudinis, dulcedinis, & bonitatis exemplar, in qua visione omnia scibilia cognosces, omnia concupita possidebis, in ea enim beatus eris.

Quantum est gaudium quo ibi perfruntes beati, gaudent enim feliciter in perfecta & praeclara contemplatione diuinæ claritatis, & gaudent dulciter in fruitione sapidissima diuinæ bonitatis, gaudent æternaliter in possessione securissima diuinæ maiestatis, non enim timeant vnquam priuari.

Visionem humanitatis redemptoris nostri, quomodo ille qui quondam in hoc exilio vultus est pauper, humilis & abiectus, illic videbitur vt Deus altissimus & homo verus.

Gaudium quod ibi tibi erit ex consortio virginis Mariæ dominæ nostræ & omnium sanctorum, scilicet, Apostolorum, martyrum, virginum & confessorum; ita enim de gaudiis eorum gaudebis sicut de propriis.

Dotes quibus corpus tuum beatificabitur, scilicet immortalitatem, impassibilitatem, agilitatem, & claritatem.

Dotes animæ scilicet plenitudinem scientiæ, iustitiæ & latitiæ.

Quam multa alia magna & ineffabilia ex his principalibus dotibus consequeris videlicet securitatem : vt iam non timeas eiici : neque aliqua tentatione vinci : quia nullam experientiam habebis summam libertatem, sanitatem, voluptatem, amicitiam, honorem, & concordiam.

& breuiter omnia colligendo, habebis quicquid volueris, & quod nolueris non habebis. Vnde frater tua conscientia huiusmodi amoris stimulis agitata, dole vehementer te tuis sceleribus ab hoc tam mirifico tabernaculo elongasse: & tuos defectus recognoscens conuertere ad Dominum ex toto corde tuo dicens, O Domine trahere me post te; & curram in odorem vnguentorum tuorum: Et eodem modo orans conuertere ad Redemptorem nostrum & ad eius genitricem Dominam nostram; & post implorationem suae misericordiae & gratiarum actionem, fac finem exercitij tui eodem modo quo diximus feria 2.

QUANTO EST TEMPORE MANENDUM in praefata via purgatiua, & quomodo valet cognoscere quis se esse purgatum.

CAPVT XIX.

Diximus in superioribus de via purgatiua, per quam nouus Christi discipulus disponitur ad adeptionem optati finis, qui est gradatim ascendere ad vniendum animam cum Deo, quod est vera sapientia: & quod oportet eum studiose in ea assuefieri. Vbi autem in hoc assuefactus fuerit exercitio scilicet per spatium vnius mensis vt dicit Henricus de Palma in sua mystica Theologia, progrediatur vterius amoris caelestium intendens. quod fit per exercitium secundae viae, quae dicitur illuminatiua: eo quod cor illuminat per morosam diuinorum beneficiorum

ciorum considerationem. Et quamuis sit magnus peccator, non vereatur à Domino petere sui amoris incendium: quia in hoc nulla est presumptionis culpa. Cum enim præfatum temporis spatiū Saluatoris pedes fuerit osculatus suorum amara recordatione peccatorum, digne potest accedere ad manuum oscula per diuinorum beneficiorum considerationem: quod tamen intelligendum est, si ita studiosam custodiam adhibuerit vitæ suæ, quod nō habeat aliquid iugiter purgandum. Et ad cognoscendum an sit purgatus, debet diligenter considerare, vtrum hæc tria fuerit adeptus; scilicet,

Strenuitatem	} contra	{ Negligentiam.
Seueritatem		{ Concupiscentiam.
Benignitatem		{ Nequitiam.

His enim tribus habitis, conscientia fit bona munda & recta. Et vt ista facilius valeant intelligi, ponendæ sunt hic earum diffinitiones, quæ ponit Bonauentura in tractatu quodam, qui dicitur, Paruum bonum.

Strenuitas est quidam vigor animi excubiens omnem negligentiam, & disponens animam ad faciendum opera,

{ Vigilanter.
{ Confidenter.
{ Eleganter.

Seueritas est quidam vigor animi restringens omnem cōcupiscentiam, & habitans animam ac feruentem reddens eam ad amorem; scilicet

{ Asperitatis.
{ Paupertatis.
{ Vilitatis.

Benignitas est quidam dulcor animæ exclu-
dens omnem nequitiam scilicet omnem ira-
cundiam, inuidiam, & accidiam, & habilitans a-
nimam ad

- { Beneuolentiam.
- { Tolerantiam.
- { Internam lætitiã.

Et hic est finis & terminus viæ purgatiuæ secun-
dum viam meditationis: nam omnis conscien-
tia munda, læta est & iucunda. His tribus ade-
ptis promptus est animus vt fursum tendat, &
per ista cognoscere poterimus terminum no-
stræ purgationis.

SECUNDA PARS.

*QVOD ACCEDENS AD EXERCITI-
am viæ illuminatiuæ, est prius purgandus & mun-
dandus à suis peccatis per viam purgatiuam,
vt splendores diuinæ lucis
possit capere.*

CAPVT XX.

HACTENVS diximus de viâ purgatiua
per quam purgatur conscientia, quæ fa-
cilius in corde recolligi quam scripto vel
verbo doceri potest, per quam immediate Dei
seruus ad illuminatiuam ascensurus est: quæ ad
illuminandum ordinatur secundum illud Pro-
phetæ de viro iusto loquentis, Beatus vir cuius
est auxilium abs te: ascensiones in corde suo di-
sposuit in valle lachrymarum, in loco quem po-
suit. Vbi est notandum quod per lachrymas &
gemitus

gemitus viæ purgatiuæ mundatur anima à rubigine malorum operum : & hinc immediate assurgit ad illustrationem per diuinæ lucis radios. Et hoc est conueniens ex parte recipientis, prout experientia videmus in materiali speculo : quod si erugine vel aliqua alia re fuerit maculatum, non clare apparet in eo facies in eo speculantis, sicut quando est bene tersum & politum. Anima autem speculo comparatur : quia si se perfecte consideraret, in seipsa cerneret illum cuius imago ipsa est. Cùm enim ab ea abstergitur quicquid in ea obscurum est, confestim eam illustrat ille spiritualis sol splendoribus suæ gratiæ & bonitatis. Et quod plus est, quemadmodum radius huius materialis solis percutit fenestram non retro cedens, sperans quando aperiatur ei, cui si aperitur, totam illuminat domum quæ prius tenebrescebat, sic verus iustitiæ sol cuius similitudinem gerit iste sol materialis, nihil aliud expectat immobiliter nostræ conscientiæ ianuam pulsans, nisi quod ei quoquo modo aperiatur & præstemus ingressum ad feliciter quiescendum in anima nostra & sic anima spiritualiter illuminatur. Unde cum anima nostra diuinis habet irradiari fulgoribus, oportet, vt eis proportionetur & conformetur scilicet vt mundetur prius per viam purgatiuam à tenebris & sordibus peccatorum, vt conformis effecta speculo immaculato illius increatæ lucis radios capere valeat. Et quia iam assignauimus exercitia in quibus post matutinalem synaxim secundum viam purgatiuam debet occupari, quæ ad præfatam animæ purificationem

tionem ordinatur, restat dicendum de exercitiis viae illuminatiuae, ad quae aptius tempus est post completorium, secundum quod dicit Bernardus, quod in hac hora debet religiosus examinare suam conscientiam & pro beneficiis gratias agere.

QUOMODO AD TRANSEVNDVM AD
viam illuminatiuam exercitator debet suam
conscientiam examinare.

CAPVT XXI.

E Gressus à completorio non expedit tibi diu extra cellam demorari, aut per signa vel verba dissolui. Vt enim dicit Bernardus, post completorium nõ debet monachus loqui quousq; finita sit missa sequentis diei, nisi sit vrgens caussa. Supradicta igitur hora cellam ingressus flexis genibus vel supra pedes stans, postquam te crucis vexillo armaueris, attrahens spiritum & inuocans Spiritum sanctum, dic sequentem antiphonam: Veni sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. Et sequatur Psalmus, Deus in adiutorium meum intende, totus dicatur. Nesciens antiphonam & Psalmum, dicat ter hunc versum: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Post hæc tene tibi diligenter capitulum te examinans de

peccatis, { Negligentiæ.
 { Concupiscentiæ.
 { Nequitia.
ad quæ omnia alia possunt reduci.

f 4

Quian-

Quantum ad negligentiam debes te examinare in 9.

Si negligens fueris illo die,
Cordis custodiendi: examinans te quid cogitaueris, dixeris, feceris.

Temporis expendendi:
Finis debiti intendendi, scilicet in omnibus operibus tuis: scilicet, Vtrum ea feceris principaliter ad honorem, & gloriam Dei: ad quam omnia sunt referenda.

In oratione: Quomodo illa die diurnum expleueris officium, an tepide vel deuote: vel si aliquam prætermiseris canonicam horam: vel aliquid de tuis solitis exercitiis.

In lectione.

In bonorum operum executione. In his enim tribus debes diligenter te exercere, & cordis tui agrum excolere, vt possit bonū fructum dare in tempore suo. Et vnum horum sine alio non sufficit,

Ad dolendum de iniquitatibus.

Ad resistendum tentationibus.

Ad proficiendum in virtutibus.

Debes enim summopere

{ Desistere culpam commissam.

{ Repellere tentationem diabolicam.

{ Proficere de vna virtute in aliam.

Vt sic possis peruenire ad terram promissionis.
Nota bene ista nouem quæ diximus pertinere ad peccatum negligentiam.

Circa concupiscentiam, debes cogitare si uult in te

Conc

{ Concupiscentia voluptatis,
 { Concupiscentia curiositatis,
 { Concupiscentia vanitatis.

PRIMO cogitare debes concupiscentiam voluptatis, quæ tunc viuit in te, si fuerit in te,

appetitus { Dulcium,
 { Mollium,
 { Carnalium.

Hoc est si quæris

{ Cibaria saporosa,
 { Vestimenta delitiosa,
 { Oblectamenta luxuriosa.

Quæ omnia non solum est reprehensibile appetere cum consensu, sed etiam homo debet ea respuere primo motu.

SECUNDO, te debes examinare de concupiscentia curiositatis, si viuat vel si vixerit in te. hoc autem deprehenditur,

eum appetis { Scire occulta,
 { Videre pulchra,
 { Habere chara.

In omnibus his est vitium auaritiæ & curiositatis; hoc autem multum reprehensibile est in viro religioso.

TERTIO, te debes examinare de concupiscentia vanitatis, quæ tunc viuit in te, si habueris

appetitum { Fauoris,
 { Laudis,
 { Honoris.

Quæ omnia vana sunt, & hominem vanū reddunt: & ita fugienda sunt sicut concupiscentia mulierum. Et de omni tali debet conscientia

arguere cor tuum. Attende benè hæc quæ pertinent ad peccatum concupiscentiæ.

Circa nequitiam debes te examinare, si in te viuit, vel aliquando vixerit: scilicet,

{ Iracundia
 { Inuidia
 { Accidia

quæ faciunt hominem nequam.

PRIMO est cogitanda iracundiæ nequitia: quæ consistit

in { Animo,
 { Signo,
 { Verbo:
 vel in { Corde,
 { Facie,
 { Clamore:
 vel in { Affectu,
 { Affatu,
 { Effectu.

SECUNDO, cogitanda est nequitia inuidiæ: quæ in

aliena { Prosperitate tabescit,
 { Aduersitate hilarescit,
 { Mendicitate refrigescit.

TERTIO, recogitanda est nequitia accidiæ: ex qua

oriuntur { Suspitiones malignæ,
 { Cogitationes blasphemæ,
 { Detractiones iniquæ.

Omnis enim talis nequitia admodum detestanda est. Et hoc modo examinata conscientia tua si te culpabilè inueneris, compunge te ante Deum & abluè peccatorum tuorum sordes; purifica

lacr

lachrymis conscientiam tuam : ac ponens in corde tuo confiteri , si quid notabile repereris. Et attende istum modum examinandi prædictum quem ideo protraximus , vt in confessione peccatorum tuorum tibi seruiat. Non enim oportet te tam prolixè semper post completorium examinare; præcipuè si in tui custodia per uigil fueris : quin potius breuiter te examinans quomodo diem illum expenderis, debes postulare tibi veniam à Deo , dicens generalem confessionem, & Psalmum , De profundis, pro negligentijs. Et hinc transibis ad morosam & diligentem diuinorum beneficiorum considerationem. In qua recordatione diuinis fulgoribus illustraberis, cumq; te illustrari cognoueris, ignito affectu gratias age. Et vt plenius & perfectius Dei beneficia recolere valeas, per ferias ea describere volui, vt in sequentibus apparebit.

DE VIA ILLUMINATIVA SECUNDUM diuum Dionysium.

CAPVT XXII.

Purgata & tersa ad modum speculi conscientia vt supra diximus, tunc iam fit aptior & capacior diuini amoris, vt possit se transferre ad viam illuminatiuam, in qua incipit animam suam dilectum cognoscere : in quem propter rubiginem peccatorum suorum aspicere non poterat. Tunc autem anima se interrogat dicens : Quisnam est dilectus meus ? Et ipsa respondet sibi dicens : Ille qui tot & tanta mihi contulit bona : à cuius si possibile foret laudibus

bus nunquam cessare deberem, sed ei semper gratias referre. Hanc viam illuminatiuam habuit Propheta cum in Psalmo dicebat: *Benedic anima mea Domino: & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.* Est tamen considerandum quòd non debemus principaliter Deum diligere propter eius beneficia, sed propter suam immensam bonitatem, & propter seipsum. Nam quemadmodum res non videtur propter lumen, tanquam propter finem, sed tanquam medium per quod clarius videtur, sic via illuminatiua appellatur illuminatiua, quia accendit, provocat, & illuminat hominem ad dilectionem Dei. Deinde dicit Bernardus: *Tot bona contulit mihi Deus, quòd si ea attenderem, & si vnus rusticus mihi ea præstitisset, eum diligerem.* Quid igitur rependam summo amatori de suis beneficijs? Reuera gratias referam & equamdiu potero recolere non lassabor. Et ne discurras per diuersas materias, & valeas morosius diuina considerare beneficia, repetenda sunt hic quæ diximus in directorio in meditationibus primæ, & tertiæ.

DE MODO, QUÆM PER OMNES hebdomadae ferias ad animæ irradiationem religiosam debet habere in diuinorum beneficiorum recognitione, & pro eis gratiarum actione, secundum viam illuminatiuam.

C A P V T XXIII.

Feria secunda post completorium diligenter consideranda

confidera creationis beneficium, prædicens in vnoquoque sequentium articulorum, Gratias tibi ago super summe Domine Deus meus,

Qui ab æterno me prædestinasti, & perpetua me charitate dilexisti.

Qui tempore quo tibi placuit, me creasti vnam creaturarum tuarum nobilissimam, scilicet hominem: non enim me fecisti lapidem, vel aliquid aliud huiusmodi.

Qui ex parte corporis dedisti mihi membrorum integritatem, complexionis bonitatem, sexus nobilitatem; liberans me à multis miserijs: faciensq; aptum ad tuum seruitium.

Qui ex parte animæ ad imaginem & similitudinem tuam me fecisti, eam tui capacem atq; immortalē faciens, nec non multis naturalibus viribus, & potentijs decorans.

Qui à tempore conceptionis in vtero matris meæ, mihi Angelum deputasti custodem: qui mihi innumera conferret beneficia.

Qui mihi parentes contulisti Christianos & me Christianum, non Iudæum, non Agarenum, aut Paganum, vel Infidelem fecisti, & in tempore fidei Christianæ.

Itaque vbi hoc recognitionis beneficiorum expleueris exercitium, & secundum hanc viam illuminatiuam gratias egeris, impone finem tuo exercitio, cum ingenti reuerentia adorans & glorificans Deum, & dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. & Canticum: Benedicite omnia opera Domini Domino: vel, Te Deum laudamus. vel Psalmum: Lauda anima mea Dominum: & finito Psalmo dices: Sit nomen Domini

mini

mini benedictum ex hoc nunc & vsque in seculum. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat: Oremus.

Gratias ago tibi Domine sancte Pater omnipotens, æterne Deus; qui me dignatus es in hac die per tuam sanctam misericordiam custodire, concede mihi hanc noctem mundo corde & corpore sic transire, quatenus mane tibi gratum seruitium exoluere possim. Per Christum Dominum nostrum. Itaque apponens circa te studiosam custodiam quiesce in lecto & iubilans in corde tuo dic,

{ Amator ardentissime,
 { Amor meus,
 O { Gloria mea,
 { Pater meus,
 { Spes mea,

quando diligam filiali amore? Quando te ex totis visceribus meis amplexabor? Et si hæc verba ex viscerali amore iterum, & sæpè gemaueris, experientia disces quantum proficies: & ad quem gradum prouerheris. & sic capies summum prædictis, vel similibus verbis iubilans.

Attende autem diligenter quòd in hoc exercitio viæ illuminatiuæ non est festinanter meditandum, vt totum percurras, sed in singulis articulis demorandum, accendens amoris ignem animam tuam quousque in admirationem redigatur. Et si tempus orationi deputatum non sufficit nisi ad meditandum vnum solum articulum, non cures de alijs nisi vt cursim eos mente pertranseas: & ita concludes tuum exercitium.

Et hæc eadem regula obseruanda est in omnibus alijs exercitijs, non enim expedit vt totum exercitium meditando festines trāscurrere, sed si illius primordijs deuotionis, vel compunctio- nis gratia te Dominus visitauerit, claude te in- tra teipsum, & mane fixus conseruans in te il- lam gratiam & dilatans cor tuum in feruidis af- fectionibus: & circa hoc expende totum tem- pus orationi deputatum: nec te per alia disper- gas, si enim vis vltius procedere, siue vt to- tum expleas exercitium, vel alia quacunq; cau- sa continuò gratia deuotionis vel compunctio- nis euanesct, nec poteris eam ad nutum reha- bere. Et cum te amore & deuotione senseris ignitum, caue ne in fine exercitij facias prostra- tiones, vel accipias disciplinas.

Feria tertia post completorium de beneficio gratificationis.

Gratias ago tibi super summe Domine Deus meus,

Qui me dignatus es gratificare in tuo di- lectissimo filio, non parcens ei, sed illum pro me dans

in { Precium,
Exemplum,
Socium.

Qui dedisti mihi Spiritum sanctum,

in { Signum adoptionis,
Priuilegium dilectionis,
Annulum desponsationis.

Qui dedisti mihi sacramenta: primo dans mihi sanctam Ecclesiam in refugium: vbi saluari possem à diluuiio peccatorum, sicut salua- tus fuit Noë in arca.

Pro

Pro gratia baptismali, qua
 { Deletur originalis culpa,
 { Restituitur innocentia,
 { Confertur iustitia.

Pro Sacramento confirmationis: cuius gratiã multi nõ sunt adepti. per quod multa mihi cõtulisti munera, & multa à me remouisti mala.

Qui ad ostendendum me gratificatum, & in tua gratia receptum, me tuo nomine vocasti scilicet Christianum, & hoc in tui memoriã constituens me filiũ & hæredem regni cœlorum. Itaque hoc exercitio huius feriæ consummato, cetera omnia facies prout dictum est in fine feriæ secundæ, secundum hanc viam illuminatiuam.

Feria quarta post completorium de beneficio vocationis,

Gratias tibi ago super summe Domine Deus meus,

Qui post tam innumera beneficia à te recepta, te spreto per diuersa peccata ad creaturas conuersum tam patienter sustulisti, tamq̃ longanimitè expectasti: neque me damnare voluisti, neque me mori in tali statu permisisti.

Qui toties & tam multipliciter errantẽ multo modis me reuocasti,

modò { Internis inspirationibus,
 { Aliorum admonitionibus,
 { Scripturarum exhortationibus,
 { Tuorum beneficiorũ collationibus,
 { Præmiorum promissionibus,
 { Suppliciorum comminationibus,
 { Necnon alijs modis pluribus.

Qui dignatus es auferre duritiam mentis
meæ, dans virtutem voci tuæ & dans mihi bo-
nam voluntatem : quæ est tuorum donorum
præcipuum : & obstacula meæ conuersionis re-
pulisti.

Qui quoties ad te volui conuerti paternali-
ter ad similitudinem illius filij prodigi Euange-
lici, gaudenter me recepisti, tuis amorosis am-
plexibus me constringens : meq; deosculans, ac
mihi primam stolam & primū annulum resti-
tuens.

Qui non solum me eduxisti de seculo, sed me
adunasti consortio sancto & reformato, & cu-
stodisti me à conuentu non reformato dando
mihi pœnitentię tempus, quod est valdè pretio-
sum; & gratiam ad merendum : ac remittens
mihi per professionem quasi per alterum ba-
ptisma, vniuersa delicta mea. Post hæc fiant cœ-
tera, sicut præmissum fuit in fine feriæ secundę.

Feria quinta post completorium de benefi-
cio iustificationis.

Gratias tibi ago super summe Domine Deus
meus,

Qui dignatus es ita mutare voluntatem me-
am, vt opera pœnitentiæ, quæ mihi prius amara
erant, essent mihi dulcia, & quæ mihi prius sa-
piebant, essent mihi insipida : dans mihi conti-
nentiam quod valde insigne est donum.

Qui dedisti mihi constantiam, & perseue-
rantiam, sine qua fieri saluus potest nemo : cum
tam multi cœperint & non perseuerauerint.

Qui ne in cœptis deficerem, mihi virtutem
dedisti:

dedisti: & spem veniæ, gratiæ, & gloriæ, de hæc varietate consolationum internarum me confidentem reddens, dansq; gratiam profectus per odium præteritorum malorum, & per desiderium futurorum bonorum.

Qui ne in profectu lassatus succumberem, mihi mensam vbi reficerer, & educarer præparasti: dans mihi Sacramentum pretiosissimi corporis & sanguinis tui

in { Viaticum peregrinationis,
Sacramentum communionis,
Sacrificium redemptionis.

Qui vt plenus possem iustificari & mundari, mihi vniuersa necessaria subministraſti: dans mihi sacram scripturam & sanctos libros, velut quoddã speculum in quo defectus meos valeam cernere, & affectus accendere.

Qui dedisti mihi ornamenta & exercitia virtutum, quibus turpitudinem peccatorum meorum cooperirem. Et ne in iustificatione decerem vel tepercerem, proposuisti mihi sanctorum exempla; quibus possem in bono informari & excitari. His peractis, facito omnia a-lia, sicut feria secunda digessimus.

Feria sexta post completorium de beneficio singularis dotationis,

Gratias tibi ago super summe Domine Deus meus,

Qui mihi dedisti

in bonis naturæ, { Sensum capacem,
Memoriam tenacem,
in bonis fortunæ, { Fortitudinem:
Pulchritudinem:

in bonis gratiæ { Purè credere,
Ardenter imitari.

Qui alia innumerabilia bona mihi contulisti, nam

me { Errantem reduxisti,
Ignorantem instruxisti,
Iacentem erexisti,

Qui mihi singularem meditandi, & interiorum exercendi gratiam contulisti,

{ Illuminando intellectum,
Excitando affectum,
Cooperando affectum.

Qui non modo meum intellectum docuisti meditatione, sed quod potius est, affectum meum affecisti gustu & deuotione, & accendisti interna consolatione, dans mihi arram vitæ æternæ.

Qui ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti,

{ Remouens occasiones ad peccandum,
Dans vires ad resistendum,
Sanans affectiones ad permanendum.

Qui si quando tentatione me superari permittisti, fortiosem me erexisti, præstans virtutem fortius resistendi, & ponens super me manum tuam: ne prorsus frangerer. Vbi hæc compleris, adde ea quæ supra feria secunda posita sunt.

Sabbato post completorium de beneficio gubernationis.

Gratias tibi ago super summe Dñe. Deus meus,

Qui in hoc esse hætenus me cōseruasti, dans mihi

mihî augmentum quotidianum, præstantesq; esse sanum & iocundum : cum ex me nihil sim.

Qui ab eunte pueritia vsque ad præsentem diem, tam sollicitè à tot periculis, languoribus, hostibus, & ab alijs malis pluribus me eripuisti.

Qui ad meam sustentationem sufficienter mihi victum, & vestitum præstitisti.

Qui cætera omnia mihi necessaria ministrasti, dans domum ad manendum, cubile ad quiescendum, & nō solum mihi necessaria impendisti, sed alia multa iocūda & vtilia.

Qui non solum me gubernasti, sed etiam omnes alias creaturas propter me in suo esse cōseruasti, & direxisti : ministrans successionem temporum, producens diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Qui non modo me rexisti deducens me per prospera, sed etiam per aduersa : in quibus mihi multa impendisti bona, purgando delicta, augendo merita. Et quod plus est, quod semper circa me ita es sollicitè intendens, & intentus sollicitus, ac si vacares à cæteris. Et semper mihi es præsens omnia opera mea prospiciens. Finito hoc exercitio, addantur cætera vt in feria secūda.

Die Dominica post completorium de beneficio glorificationis.

Gratias ago tibi super summe Domine Deus meus,

Qui mihi gaudia Paradisi promisisti scilicet supra me diuinitatis fruitionem, redemptionem & matris eius visionem. O Domine quantum gaudium erit mihi videre Regem cælorum & decem

decore suo, & Dominam meam virginem MARIAM totam deificatam & glorificatam: Circa me, frui sanctorum societate iocundissima, propter eorum qualitatem. sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi. Intra me, stolam animæ & corporis ratione quadruplicis dotis: quæ illud decorabit, immortalitas illud circundabit: atque supra solem fulgebit. Extra me, locum amenissimum, delitiosissimum; & omni quod delectare potest refertissimum;

Scilicet, omni {
 Odore,
 Sapore,
 Candore,
 Altissimum,
 Spatiosissimum,
 Luminosissimum.

Qui alia plura gaudia mihi daturus es, ut promisisti: non enim tantummodo fruar his, quæ sunt supra me, iuxta me, & intra me; sed etiam his quæ sunt subtus me: cum prospexero me tam sanos & terribiles tua gratia & virtute hostes deuicisse, & commissos reatus tua clementia defleuisse: & tam dolorosos cruciatu tua misericordia euasisse.

Propter alia multa bona, quæ mihi impensurus es: quæ

sunt {
 Tam multa, ut nequeant numerari.
 Tam magna, ut nequeant mensurari.
 Tam pretiosa, ut nequeant extimari.

Gaudens gaudebo itaque amotione omnium malorum, & impletione omnium desideriorum:

rum: omne habens quod cupiam & nihil habens quod odiam. Cætera explenda sunt sicut feria secunda.

Aduertendum quòd in qualibet prædictarum considerationum non cursim, sed morose te debes habere, vt supra meminimus. Rursum vti debes in singulorum recordatione beneficiorum aliquibus punctis eleuatiuis ad intellectum eleuandum, & affectum inflammandum, qualia sunt,

O { Summa bonitas,
Altissima,

{ Incomprehensibilis maiestas:
Ardentissime amator,
O { Suauissime inhabitator,
Sanctissime sapor:

O { Rex præclarissime,
Magister sapientissime,
Nutritor sufficientissime:

O { Largissime creditor,
Diligentissime custoditor;

quando tibi Domine dignè potero gratias agere

pro tot { Beneficijs,
Donis,
Misericordijs?

Et non tantum in his exercitijs viæ illuminationis, huiusmodi punctis eleuatiuis, & affectiuis debes vti, sed etiam in alijs exercitijs.

Vtendum est præterea in cõsideratione prædictorum beneficiorum aliquibus sacra scripturæ auctoritatibus ad eleuandam mentem aptis vt est illud, Benedictio, claritas, sapientia, gratia

tiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen. & illud: Regi autem seculorum immortalis, inuisibili, soli Deo honor & gloria in secula seculorum, Amen. & illud: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius; & alia huiusmodi.

Considerandum quod gratiarum actione in alijs quoque exercitijs vtendum est. Oratio enim si fit perfecta, tres debet habere partes: scilicet,

- { Culpæ recognitionem,
- { Misericordiæ implorationem,
- { Gratiarum actionem.

Et à quolibet horum trium potes orationem inchoare; non enim necesse est semper incipere à defectuum consideratione: sed secundum statum animæ scilicet incipientes à consideratione suarum miseriarum, proficietes ab actione gratiarum, perfecti vero ab affectionibus & suspirijs vnitiuis & amorosis: descendetes nunquam ad suas misérias intuendas, & ea quæ timorem ingerunt.

QVOMODO VIA ILLVMINATIVA EX multis partibus recipit radios suæ claritatis, & præcipuè ab oratione Dominica: quam religiosus contemplari debet diligentissimè, affectuosissimè, & deuotissimè: vt incendio flammescat diuini amoris.

CAPVT XXIV.

Sicut à sole sidera radios recipiunt suæ luminositatis.

nositatis, sic via illuminatiua ab illo sole iustitiae Redemptore nostro recipit splendorem suae claritatis scilicet ab eius sanctissima vita, exemplo, & doctrina. Nam vita Saluatoris nihil aliud est, quàm quidam illius aeternae claritatis splendor, ad animarum illustrationem. Et ideo oportet si in spiritualibus cupis copiosè illuminari, te frequenter recolere vitam, exempla, & doctrinam Domini. Recipit quoque hac via illuminatiua, influentiam sui luminis ex vitis sanctorum Patrum: quae nobis in exemplaritate sunt prudenter nobis imitanda. Recipit quoque haec via influxum ab omnium creaturarum sollicita consideratione; à sanctarum scripturarum assidua lectione; à diuini verbi crebra auditione; à continua & praecipue Dominica oratione. Et ut intellectus tuus clarius valeat irradiari, & affectus ardentius inflammari, enodabimus hinc in sensu spirituali scilicet analogico orationem Dominicam secundum septem petitiones in ea contentas. Dicamus igitur

PATER noster, id est, ô Pater dulcissime, tu es qui spirituales generas filios, per seminis tui dulcissimi amoris in eorum corda diffusionem, qui eis praestat vitam. Igitur si ego Domine verus sum filius tuus, ostende quomodo te vero amare queam diligere, & ex totis praecordijs meis amplexari. Tu quidem Domine es Pater noster: & diffundis affluenter in omnibus te diligentibus bonitatem tuam. Si autem ego te verè diligere, destillaret aliquid in me de largitate roboris tuae gratiae & charitatis. O Domine da mihi

vt te toto ardore valeam diligere, si enim toto conamine te diligerem voluntatis, appareret in me tuæ largitas bonitatis. Et hoc modo potest intelligi quod sequitur in oratione Dominica scilicet anagogice. Itaque præcedente meditatione eo modo quo diximus, nostri amoris affectio paulatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita, primo exiccatur, deinde accenditur; sic & cor multo plus ignescit & in Deum eleuatur per præcedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima deuota dicere illud quod mox sequitur, *QVI ES* in cœlis. O miserabilis anima mea quando ad similitudinem cœli efficeris clara & limpida & diuersitate virtutum sicut cœlum stellarum varietate adornaberis. Tunc pater optime cognoscam, quia tibi placet in me habitare, cum te ardentissimo amore amplexabor, & à peccatorum meorum facibus per incendium tuæ dilectionis purgatus fuero. Tunc cognoscam te proculdubio, cum tua gratia obumbrabit mihi, & dignaberis venire ad inhabitandum templum animæ meæ à peccatis mundatæ.

Petitio prima.

Sequitur deinde: *SANCTIFICETVR* nomen tuum. O sanctissime Pater; tunc nomen tuum in nobis sanctificabitur, id est, cognitio nominis tui erit in nobis sine terra, hoc est sine omni carnali affectione & diligeris à nobis solum super omnia quæ in mundo sunt. Cum ego Domine hoc fuero assequutus, non habebit in me locum terra, quæ est carnale desiderium: tu

enim benignissime Pater per tuam gratiam & charitatem solum in me habitabis.

Secunda petitio.

AD VENIAT regnum tuum: heu me peccatorem nequissimum. quia sæpe fatagunt intrare & regnare in me cœnodoxia, voracitas, & carnis voluptas: ego vero Domine nollem ut in me quicquam regnaret, nisi tu superoptime Pater, qui es in cœlis. Tunc autem in me verè regnabis, cum te ardentissimè amauero. Quando igitur Domine te possidebo, & amorosæ charitatis vinculis amplexabor; ut tu solus in regno mee voluntatis iniquitatum tenebris pleno incipis regnare?

Tertia petitio.

FIAT voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Tua autem voluntas tunc in me primo fiet, cum ego miser & vermis totus terrenus consensero tuæ voluntati, quantum possibile est humanæ fragilitati sicut consentiunt illi beati spiritus: qui in cœlis facie ad faciem contemplantur tuam maiestatem. Veruntamen ô Deus meus dulcissime quid me faciet tuæ voluntati consentire, nisi feruor tui amoris, qui copulat contrarias voluntates, & diligentem te tibi conformat; & miro modo transformat de claritate in claritatem? Quando igitur te diligam ex toto corde ô bone Iesu Domine & redemptor mihi? Quando tibi soli consentiam, nisi cum amoris glutino tibi soli adhæsero?

Quarta petitio.

PANEM nostrum quotidianum da nobis hodie

hodie. O panis Angelorum, quando de te dulcissimo cibo saturari potero. Per te panem viuuum qui de cœlo descendisti, viuunt Angeli & spiritus beati in regno tuo; tibi Pater optime & redemptor ignitis amoris adhærentes desideris. Vt ergo illo cibo quo in cœlesti gloria viuunt Angeli, in hac mortali vita ego valeam sustentari, & vt mensæ tuæ æternæ beatitudinis epulas valeam degustare, ô Pater optime & æterne da mihi semper hunc panem: quia superplenum inquietudine est cor meum, donec te pane viuuo aliquatenus impleatur: qui de cœlo descendisti; cum panis tui amoris sit panis quotidianus: tantò enim auidius appetitur, quanto ardentius amatur.

Quinta petitio.

ET DIMITTE nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O bone creditor dulcis Iesu, & redemptor meus, quando & quomodo scire potero esse mihi dimissa peccata mea? Si ego te Domine verè diligerem, indubitanter per quendam in æternum saporem à te mihi dimissa esse scelera mea cognoscerem, sicut peccatum me constituit inimicum tibi, ita si amor me tibi conglutinaret, te ad indulgendum mihi delicta mea cogeret; ac gratum & acceptum coram oculis tuis faceret. Igitur Domine & Saluator mi, quando ego potero tibi per amorem conciliari? vt experientia dicere valeam, mihi dimissa esse peccata mea, & quòd tu conuersus es in pi-
um & mansue-
tum.

Sexta

Sexta petitio.

ET NE nos inducas in tentationem. Et hoc peto Pater mi & creator de tua confidens bonitate, sperans me inseparabiliter tibi amore coaptari. Scio Domine, quia si post te amoris tui odor me currere compulerit, quod tibi tanto copulabor vinculo, vt facile omnia contemnam, & tibi nunquam à te diuellendus adhæream. Quis mihi Domine auxilium præstabit, vt te inueniam & te solum inseparabiliter amplectar? nam tu solus es bonus & dulcis hospes animæ: & tu solus me potes tutum reddere, & ab omni aduersitate liberare.

Septima petitio.

SED LIBERA nos à malo: non solum à malo poenæ infernalis, sed temporalis. Et non peto hoc chare & bone Pater vt tormenta fugiam, sed ne multo in purgatorio demorans tempore, à complemento mei desiderij impediar scilicet à visione tuæ maiestatis: quam sancti Angeli & animæ sanctæ semper cupiunt intueri. Si autem ego te vere diligerem, amor ille omnem peccatorum meorum reatum consumeret. Si ego te Domine vere diligerem, tui amoris incendium aduret mearum iniquitatum rubiginem: vt flammis ignitorum desideriorum purgatus, ad te spiritus meus sine aliqua mora in die volaret obitus mei. Quando igitur te Domine tam ardentem diligam, vt amor meus ab æternis suppliciis & diuortio tuæ visionis me liberare sufficiat? Tu Domine qui per nunquam terminanda secula viuis & regnas, hoc facturus es. Tu Domine

Domine apud quem non est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio, potens es mihi in utili seruo tuo sanctas impendere virtutes: qui beatos Angelos & sanctas animas satias. Tu es Domine sapientia increata, qui splendoris tui clarissimis radiis Angelos illustras; & omnes caelestes ciues: tua enim virtus omnes viuificat creaturas. Adauge Domine amatores tuos & a terrenorum auelle amore: & eos ad tuam notitiam & amorem conuertens, ab omni auerte dispersione, & tuo regno & veritati caelesti fac appropinquare. Tu enim Redemptor noster in templo claritatis aeternae veros congregas filios Israel: qui sparsim per bonorum terrenorum concupiscentias discurrunt. Vnde frater ora sic dicens, O bone Iesu dulcis & speciose, suavis & misericors, miserere omnium peccatorum; quos precioso sanguine tuo, & tot & tantis doloribus redemisti. Qui viuis & regnas cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

O S T E N D I T M V L T I P L I C I T E R
quam vituperandus est, qui desidia deserit praedicta exercitia.

C A P V T X X V.

Sanctus Abbas Effrem in tractatu de cōtemplatione, durè reprehendit eos qui diuinis seruitiis dedicati, & ad sanctam religionem vocati, quibus Dominus tantam quietem & oportunitatem ad vacandum spiritualibus exercitiis, & adherendum Deo per orationis & contemplationis.

templa-

templationis studium contulit, inutilibus occupationibus, incuria, negligentia, & torpore non curant in eis exerceri, aduersus quos tales adducit rationes: Primo, quia isti non obediunt Dei præcepto: qui ait, Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Per hoc nobis insinuans, quia circa hoc debemus nos singulariter intendere, occupari, & contemplari scilicet quoniam ipse est Deus & Dominus qui summè diligendus est. Si igitur religiosus huiusmodi exercitia spernit, clarè patet eum esse inobedientem, & præmemorati præcepti transgressorem.

Secunda est, quia ex hoc apparet quod religiosus modicum diligit Deum, & minus quam quamcunque aliam rem, non implendo quæ ad suum habitum & religionem pertinent. Et cum Dei specialis amicus & cultor nominetur, & sacram Scripturam quæ est imago Dei iugiter legat vel audiat; & diuinum decantet officium, quod est cum Deo loqui, & quod hæc omnia non sentiat monachus, magnum indicium est quod modicum diligit Deum, & modicam partem habet cum eo. Vnde bonum fuisset ei, si ad religionem non venisset.

Tertia est: quòd quanto isti tepidius & negligentius Deum colunt, tanto sunt minus certi de eius gratia, & quia eum non requirunt non ostendit eis aliquod amoris signum. Vnde accidit vt ad eorum confusionem sæpe quibusdam in seculo manentibus, & simplicibus, & idiotis maiora ostendat amoris insignia: quia fidelius & diligentius eum colunt, diligunt, & querunt.

Quar

Quarta ratio est, quia qui huiusmodi sunt per magna indicia manifestant in se parum boni esse, qui in altiori statu positi, pigriores, frigidiores, inutiliores & indeuotiores sunt his, qui in minori statu sunt constituti. Et ideo merito à Domino repelluntur, despiciuntur, & in aliorum in humiliori statu degentium scandalum dantur.

Quinta, quia dedit eis maiorem opportunitatem ad bene viuendum quam cæteris omnibus, & eos à laboribus hominum elongauit, ut possent ei vacare. Et quia tempus ad Deo vacandum eis impensum viuentes delicatè, segniter, & negligenter expendunt, non est mirum, si eis Dominus non dat sentimentum sui, neque sui amoris gustum.

Sexta est, quia Deus constituit eos medios inter seipsum & populum, & vult ut comedant peccata populi, quod & faciunt, & hoc non obstante, ipsi non satagunt adhærere Deo per assiduam orationem, contemplationem, & bonorum operum exercitationem. Vnde fit ut per hunc contemptum eum prouocent contra se ipsos: & sic indignos se ipsos reddunt, ut sint mediatores inter Deum & populum; & ad recipiendum emolumenta, quæ ob hoc eis à populo impendantur.

Septima ratio, propter quam orationis & contemplationis exercitia religiosi sunt magis necessaria, est, quia eos faciunt in tentationibus fortiores, & à peccatis elongatiores, & aliorum exemplaria, & iustiores & ad corrigendum peccata aliorum feruentiores. Et propter omnes prædictas rationes hortatur præfatus

tus

tus sanctus Pater vt religiosus nisi sit occupatus ratione obedientiæ, relictis omnibus se tradat exercitiis orationis, & contemplationis. Itaque propter vitandam prolixitatem, prætermittimus hic plura alia documenta, quæ ad hanc materiam adduci potuissent Vnde dantes finem in hac via illuminatiua, dicamus de via vnitiua & perfecta.

TERTIA PARS.

QVID EST VIA VNITIVA, ET PERFECTIVA; & de conditionibus eius, qui ad eam cupit peruenire.

CAPVT XXVI.

DIXIMVS de via illuminatiua, quæ intellectum illuminat: & quomodo monachus poterit meditando ad finem operatum, qui est adhærere Deo, per amorem pertinere: tempus est vt tractemus de via vnitiua & perfecta, quæ vnit animam cum Deo, & facit eam perfectam. Et hoc est secundum doctrinam Sanctorum, vt supra dictum est ad veram sapientiam peruenire. Diffinientes autem primo viam vnitiuam dicimus, quòd est illa qua quis bene purgatur & illuminatus amorosè vnitur creatori suo, exultando de perfectionibus eius, illi soli placere desiderans, libèter & deuote nunc ipsam magnificat, nunc laudat, nunc admiratur; totus languet amore eius, vt possit dicere illud Cantorū: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est, & illud: Fulcite me floribus, stipate me

malis, nunciate dilecto, quia amore langueo. Et amor iste quo tuum quæris dilectum debet esse purissimus: scilicet principaliter propter suam bonitatem, secundum illud Psalm. Quid enim mihi est in cælo & à te quid volui super terram? id est ego purè amo te, non propter dona cælorum aut propter dona terrena, sed propter tuam summam bonitatem, propter te ipsum. Vnde considerandum est, quòd per viam vnitiuam eleuat homo mentem suam in Deum, excludens omnes vanitates, id est omnia creata: & auertit affectum sui amoris ab omni creatura, conuertens illum ad suum creatorem: & proponit sibi illud; Vidi cuncta quæ erant sub sole, & ecce vniuersa vanitas. Facitur frater sicut auis in altum se eleuans; & si occurrunt muscæ non cures, sed pertransias, dicendo: Ad solem tendo, id est, ad redemptorem meum Christum, qui est verus sol iustitiæ, qui solus est Sanctus, solus Dominus, solus Altissimus; & ideo nolo cor meum circa vanitates terrenas occupare.

Acquiritur autem hæc via per intimam re-collectionem ab exterioribus ad interiora, ab infimis ad summa, à temporalibus ad æterna.

Rursum aduertendum quòd ad acquirendam hanc viam, primo requiritur quòd homo per virtuosam assuefactionem & gratiam sit in virtutibus radicans, quòd nullam delectationem habeat in appetitu vanæ gloriæ, in cupiditate diuitiarum, in concupiscentia oculorum & gulæ.

Secundo requiritur internum silentium: vt

h

scilicet

scilicet non occupet se monachus circa exteriora, quid foris viderit, vel audierit, nihil curando tanquam si in somnis occurrissent.

Tertio, quædam cum Deo amorosa vnio: vt omnia eius iudicia, omnia facta, omnes doctrinas cum summa reuerentia amplectatur.

Quarto, quod nihil aliud quærat, sed reputet sibi illum dilectum sufficientissimum, superexaltans eum in corde suo, diligat super omne visibile, audibile, cogitabile, & imaginabile, quia

totus { Amabilis.
Desiderabilis.
Fidelis.

Et est aduertendum quod iste quem perfectè cupis diligere,

non est { Visibilis,
Audibilis,
Odorabilis,
Gustabilis,
Tangibilis,
Sensibilis, } sed totus desiderabilis.

Scias quoque quod iste quem amando quæris,

non est { Terminabilis,
Figurabilis,
Numerabilis,
Circumscriptibilis,
Commutabilis,
Imaginabilis, } sed totus desiderabilis.

Vtèrius cogita quod ille quem diligis,

{ Demonstrabilis,
Diffinibilis, }

non est	}	Opinabilis,	}	sed totus deside-		
		Æstimabilis,			}	rabilis.
		Inuestigabilis,				
		Intelligibilis,				

Quinto, quod frequenter ad memoriam reducat diuinas perfectiones, & illis intimè congratuletur. Et quamuis Dei perfectiones innumeræ sint, tamen communiter tres occurrunt, in quibus tuum affectum excitare debes, sic dicens:

O DOMINE & dilecte mi congratulor tibi, quia tu es potentissimus, non quod mihi in hoc bene sit quasi commodum meum principaliter quærens, sed quia illa est perfectio tua, quia nullum times, nullius indiges, nemo te superare potest, nemo valet tibi resistere, nullus dæmon, nullus aduersarius, & de hoc ego primo gaudeo.

Secundo Domine congratulor tibi, quia tu es sapientissimus, in te enim ipso clarissimè, & limpidissimè intueris vniuersa scilicet bona & mala, præterita, præsentia, & futura, actualia & impossibilia, temporalia & æterna, mutabilia immutabiliter, contingentia infallibiliter; & hoc totum est perfectionis tuæ: quia sic nullus te decipere potest, quia nihil te latet.

Tertio cōgratulor tibi, quia tu es summè bonus, hoc est summæ perfectionis: quia immutabiliter es bonus, & ita bonus quod quicquam te melius excogitari non potest: immo neque dignius, neque nobilius.

Quarto vtile est incipientem, habere aliqua puncta & verba, per quæ exprimat desiderium

suum affabiliter alloquendo Dominum in oratione, prout diximus in fine vię illuminatię, & dicemus in praxi huius vię capitulo sequenti.

DE HIS, QUAE TOTA HEBDOMADA post nocturnalem synaxim secundum viam vniuersam meditaturus est deuotus monachus, vt sex gradus possit ascendere; quibus anima Deo adhereat.

CAPVT XXVII.

Postquam ad locum orationi statutum peruenieris, primo Crucis sacrosancto vexillo te munies, & recolligens spiritum, assumes personam filij vel sponsę cum affectu amoroso, & forma meditationem de perfectionibus & laudibus diuinis discendo in eis gustare quàm dulcis est Dominus hoc modo:

Feria secunda, quomodo est fons siue principium & finis omnium rerum.

Feria tertia, quomodo est pulchritudo vniuersi.

Feria quarta, quomodo est gloria mundi.

Feria quinta, quomodo totus est charitas.

Feria sexta, quomodo est omnium regula.

Sabbato, quomodo est quietissimus gubernator.

Dominica, quomodo est sufficiētissimus dominator.

FERIA secunda debes morosè cogitare, quomodo Deus est auctor, hoc est alpha, & o, principium & finis omnium: de cuius arbitrio omnia

nia tam mortalia quàm immortalia pendent: & qui solus dedit vniuersis esse.

Quomodo ipse est qui facit, & reficit; creat, atq; creata gubernat: cuius idem est posse quod velle.

Quomodo Deus non potest cogitari non esse: quia si ipse non esset, nihil esset: & etiam quia à nullo alio habet esse, quin potius omne quod est, habet esse ab eo.

Quomodo nulla res est bonitatis suæ tam diffusiuæ, sicut ipse: bonum autem quanto communius, tanto melius.

Quomodo nihil est tam cito placabile, desiderabile, delectabile, & amabile sicut ille.

Quomodo Deus est causa vniuersalissima omnium rerum, illa scilicet quam Philosophi naturali ratione ducti, cognouerunt esse primam causam.

Quomodo ipse est à quo, & in quo, & per quem sunt omnia: & qui cælum & terram implet, & eius virtute omnia subsistunt: & quod est vbiq;: & quod omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. qui non potest senti, neque videri, cum ipse vniuersa sentiat, videat, sciat, & nusquam desit. Cum igitur congratulando summæ bonitati tui dilecti, morosè in cordis tui intimis prædicta pertractaueris, forma orationem tuam suspiriis & ignitis affectionibus, mentem in Deum eleuans; & in corde tuo alloquens Dominum, dic amorosè.

O DOMINE, tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium meum, vita mea, finis meus,

meus, dux meus, eruditor meus, gaudium meum. Non aliud quæro Domine, nihil aliud volo; nihil aliud mihi dicatur; nihil aliud mihi proponatur nisi tu Deus meus: quia tu es mihi sufficientissimus, tu es Pater meus, frater meus, nutritor meus, rector meus, custos meus, qui es

totus { Amabilis.
Defiderabilis.
Fidelis.

Quis tam liberalis qui seipsum det?

Quis tam charitatiuus, qui pro tam vili peccatore moriatur?

Quis tam humilis, qui maiestatem suam tantum humiliavit?

O DOMINE, qui nullum despicias, nullum quærentem te deseris: nullum horres, sed prouenis eum, & occurras quærenti: delitiæ enim tuæ esse cum filiis hominum.

Quid in me inuenisti nisi sordes peccatorum, & mecum vis esse vsque ad consummationem seculi? Nonne satis fuit te pro me mori, & dare tot Sacramenta, & Angelos custodes? Et his semper sum ingratus, sed & tu vis esse mecum. O amantissime Pater, tam bonus es quod teipsum negare non potes. Faciamus igitur cambium simul: tu intende mihi, & ego tibi & sicut scis & vis fac mecum: quia tuus & non alterius esse volo. Da mihi Domine vt ego tibi soli intendam, te solum diligam, tuo semper amore ferueam: nihil aliud cupiam nisi te, & me totum tibi offeram, & oblatum nec aliquatenus repetam.

O ignis

O ignis me incendens, ô charitas me inflam-
mans, ô lumen me illuminans; ô requies mea, ô
refrigerium meum, ô spes mea, ô thesaure mi: ô
vita mea, ô amor qui semper ardes, & nunquam
extingueris.

O D O M I N E Iesu Christe Rex meus, accen-
de me igne amoris tui desiderij, tuæ charitatis,
tuæ lætitiæ, tuæ pacis, tuæ pietatis, tuæ mansue-
tudinis; vt totus dulcore tui amoris plenus, to-
taliter compos flammæ tuæ charitatis, te dul-
cissimum & speciosissimum Dominum meum
diligam ex toto corde meo, ex tota anima mea,
ex omnibus viribus meis, ex tota intentione
mea, ex tota contritione cordis mei, & lachry-
marum compunctione, ex multa reuerentia,
tremore, & timore: te semper habens in corde
meo, ante oculos meos in omni loco, ita vt ani-
ma mea alicuius priuati amoris non sit accessus:
sed transformatus totus in tuum amorem, me-
rear tecum vnus spiritus esse.

Postquam autem auxilio diuinæ gratiæ, se-
cundum prædictum modum per aliquod tem-
pus fueris exercitatus, amorem adeptus, ascen-
sis sex gradibus infra describendis, tunc sine ali-
qua præcedenti meditatione neque intellectus
consideratione, poteris centies in die amorosè
mentem in Deum leuare.

Et si quis ignorantia, vel simplicitate nescit se
in præfata via exercere, in fidei virtute funda-
tus, doleat saltem de suis peccatis. Et si nescit in
diuinis Scripturis meditari, conetur ex toto
corde suo Deum amare, in suis orationibus fre-
quentans verba quæ sequuntur;

h 4

O D O-

ODOMINE, quando te potero amplexari certo & integro amore?

O amator ardentissime, quando te diligam filiali amore?

Et hoc faciens, quantumcunque fit simplex, & illiteratus, ex dolore & compunctione peccatorum, quasi quodam pedum osculo & ex recordatione diuinorum beneficiorum sicut quodam manuum osculo ascendet ad osculum oris scilicet ad effectum diuini amoris secundum illud quod Salomon ait in Canticis in persona sponsæ scilicet deuotæ animæ Redemptori suo desponsatæ: Osculetur me osculo oris sui. Et non est putandus superbus, vel præsumptuosus, qui hoc osculum oris petit: cum prius fuerit assuefactus & exercitatus in osculis pedum & manuum per compunctionem peccatorum, & memoriam diuinorum beneficiorum, ut dictum fuit supra 19. cum loqueremur de via purgatiua. Et hæc sufficiant quo ad exercitium ferriæ secundæ, quod quidem consistit in suspiriis amorosis dilecti.

FERIA tertia veniens ad oratorium, signaculo sacro sanctæ Crucis consignatus, assume personam filij cum amoroso affectu, & forma meditationes hoc modo:

PRIMO intuere quomodo iste tuus dilectus est decor vniuersi, & vniuersa decorauit.

Quomodo est ille, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, & in quem Angeli desiderant prospicere.

Quomodo ab isto tuo dilecto habent decoré pulchri-

pulchritudinis fidera, rosæ, lilia, plantæ, & vni-
uerfa creatura.

Quomodo ab illo habent aures decoré sua-
uis melodix, philomelæ, alaudæ, & omnium a-
uium genera, & organorum.

Quomodo ab illo habent dulcorem saporis,
mel, vinum, & omnium pigmentariorum, &
fructuum genera.

Quomodo ille decorauit cælum fideribus,
aërem volucris, terram animalibus, aquam
innumerabilium generum piscibus.

Quomodo ipse sustentat omnia: & si suam
subtraheret sustentationem seu conseruatio-
nem, omnia in nihilum redigerentur.

Quomodo ipse est fons sapientiæ, à quo e-
manant omnes thesauri sapientiæ & scientiæ,
ille enim est æterna sapientia, attingens à fine
vsque ad finem fortiter, & disponens omnia
suauiter.

Quomodo ipse est qui cælorum continet
thronum, & abyssos intuetur: montes ponde-
rat in statera, terram palmo concludit, & posuit
legem aquis ne transirent terminos suos.

Cum igitur lentè ista, super potentia & de-
core dilecti tui fueris contemplatus, ex intimis
cordis forma orationem amore ignitus eo mo-
do quo diximus feria secunda dicens: O Do-
mine tu es amor meus, honor meus, spes mea,
refugium meum, &c.

FERIA quarta ad locum orationis accedens,
vbi tibi Crucis signaculum impresseris, &c. per-
sonam sponsæ assumens ingenti amoris affectu
forma meditationem modo qui sequitur:

INSPICE quomodo iste quem amando quaeris, est mundi gloria: quem adorant Angeli, adorant Archangeli, tremunt potestates, & cui omnia seruiunt.

Quomodo eum iure laudat omnis creatura: & ipse est spes nostra, salus nostra, honor noster, gloria nostra, finis & expectatio nostra.

Quomodo est abundantissimus: nam sua est terra, & plenitudo eius, & gloria & diuitiae in domo eius, & quod si honoratur & diues dicitur qui habet aurum, quantum honorari deberet, qui fecit aurum & gemmas, & omnia qui sunt in vniuerso?

Quomodo iste tuus dilectus est incomprehensibilis. de eo enim dicitur; Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis.

Quomodo est tantae excellentiae, vt suam altissimam celsitudinem nemo possit capere ad plenum: neque Angelus, immo neque vlla creatura; quia omnis creatura est finita, dilectus autem tuus infinitus: finiti vero ad infinitum nulla est proportio.

Cumque ista congratulans gloriae & diuitiis tui dilecti morose fueris meditatus, ex praecordijs amore plenis forma orationem, vt supra feria secunda dicens: O DOMINE tu es amor meus, &c.

VBI FERIA quinta ad orationis locum peruenis & Crucis sanctae vexillo te insignieris, assumens personam, &c. vt supra cum ardenti amore forma meditationes hoc modo:

CONTEMPLARE quomodo iste quem diligis
totum

totus est charitas: & qui manet in eo, manet in charitate; sicut natura ignis est ardere, incendere, & calefacere, sic proprietas charitatis eius est creare, & se largissime diffundere, ad amorem inflammare, accendere, saluare, redimere, custodire, liberare, illuminare.

Quomodo iste dilectus tuus est loco incircumscriptibilis, & tamen ubiq; est. nam si ascenderis in cœlum illic est: si descenderis in infernum, adest. de illo enim dicit Bernardus: Deus ubiq; regnat, ubiq; imperat, ubiq; maiestas eius omnia implet: nam in inferno exercet actū iustitiæ, dicere autem in absentia eius hoc fieri, perfidia est.

Quomodo iste dilectus tuus est merces Sanctorum, iubilus Angelorum, speculum omnium electorum, expectatio Patriarcharum, fundamentum Prophetarum, solamen Apostolorum, corona Martyrum, iubar Confessorum, gloria Virginum.

Cum ergo ista charitati, & magnificentia dilecti tui congratulans demorando meditatus fueris, ora modo quo supra, dicens: O Domine tu es amor meus, & cætera.

FERIA sexta ad oratorium perueniens, postquam te sacræ Crucis armis munieris, accipiēs personam vt supra, cum affectu amoroso forma meditationem sic:

ANIMADVERTE quomodo iste quem cupis ardenter diligere, est regula & exemplar omnium. & quanto res est ei propinquior, tanto est nobilior.

Quomodo aliqua habent esse solum, aliqua esse

esse & viuere, & sunt nobiliora prioribus: aliqua esse, viuere, & discernere, & sunt secundum naturam vtriusque nobiliora: aliqua præter hæc habent purum esse, & virtuosum esse. & sunt eis plus cæteris propinqua.

Quomodo per sincerissimam eius bonitatem, est in eo

omnis { Exemplaritas,
Virtuositas,
Communicabilitas.

Quomodo iste tuus dilectus est ordo sine ordinator vniuersorum, qui singula locat secundum statum suum, & sua merita, sursum aut deorsum, sicut prudens pictor ponit colores: hic rubeum, illic nigrum, ibi fuluum, vt decorat opus suum.

Quomodo iste quem diligere concupiscis est perfectissimus sine omni defectu, qui nullus indiget, quia est sibi sufficientissimus: quomelius, aut dignius, aut nobilius, aut perfectius quicquam neque est, neque potest excogitari.

Quomodo quicquid est laudabile, & perfectionis in creatura in positio, hoc est in eo in superlatiuo. Vbi autem hæc congratulando exemplaritati, ordinationi, & perfectioni tui dilecti demorans fueris contemplatus, affectu amoris igniti forma oratione eo modo quod diximus feria secunda dicens: O Domine tu es amor meus, &c.

SABBATO vbi accesseris ad locum orationis deputatum, consignans te sacro sancto signo in lo Crucis, ac assumens personam vt supra, cum affectu amoroso, forma sic meditationem:

CO

CONSPICE primitus, quomodo iste quem amas, est quietissimus, & perpetua mundum ratione gubernat: terrarum, cœliq; fator est; stabilisq; manens dat cuncta mouens.

Quomodo est principium, rector, dux, semita, & terminus omnium.

Quomodo ipse est finis, & requies tranquilla pijs, & immobilis, & immutabilis: quia vbiq; est. res autem dicitur moueri, quæ tendit ad locum vbi prius non fuit, immobilis autem quæ vbiq; est, & non habet quo tendat.

Quomodo est omnium creator: ipse enim dixit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: & quod anima quæ in suo dilecto radicata est sicut in suo centro recreatur, & quiescit: quæ verò non multis vanis phantasmatis inquietatur & fatigatur. Postquam hæc prædicta diligenter meditando in corde versaueris tuo, vt valeas in corde aliquem percipere saporem congratulans quieti, stabilitati, & recreatiuæ virtuti tui dilecti, amoro affectu ora vt supra, dicens: O Domine amor meus tu es, &c.

DOMINICA die oratorium ingressus, & sanctæ Crucis vexillo munitus assumensq; personam filij vel sponsæ cum amoris affectu forma isto modo meditationem tuam:

PRIMO cogita, quomodo iste quem amans desideras, est sufficientissimus, & qui eum possidet, omnia possidet. & qui eum non habet mendicus est, & pauper. quia quicquid præter eum est, non reficit: & si reficit, non sufficit: & si ad tempus sufficit, non tamen in perpetuū satiat, quin

quin adhuc amplius quærat. qui autem eum habet, saturatus est: quia secum finem suum habet, & non aliud quod quærat.

Cogita quomodo iste tuus dilectus est super

omne { Visibile,
Audibile,
Gustabile,
Odorabile,
Tangibile,
Sensibile.

Quomodo est altior: quia super

omne { Terminabile,
Figurabile,
Numerabile,
Circumscriptibile,
Commutabile,
Imaginabile.

Quomodo est altissimus: est enim super

omne { Demonstrabile,
Diffinibile,
Opinabile,
Inuestigabile,
Extimabile,
Intelligibile.

Est tamen totus amabilis, maximè laudabilis, & summe desiderabilis.

Quomodo iste tuus dilectus est thesaurus fidelis: & ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. quicquid tibi auferatur, si ille in te permanferit, sufficit tibi. nam illic est illud vnum, quod dixit Marthæ esse necessarium.

Quomodo ille est summa complacentia nostra, & si totus mundus nos reprobat, si ille nos appro-

approbat, sufficit nobis: desiderium enim nostrum ipse est, & nostra sufficientia.

Quomodo est vita, à qua habent viuere omnia: in quo nos mouemur, viuimus, & sumus. de illo enim dicitur: Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.

Quomodo dilectus tuus dicitur Christus, id est, vnctus. nam est talis vnctio & salsa, quæ apposita vnicuique rei mundi, facit ipsam sapidam.

Quomodo in electis est sapor gratiæ, in damnatis sapor iustitiæ, & vindex iniquitatum.

Quomodo iste tuus dilectus est creator, gubernator, redemptor, iustificator, retributor, & glorificator. Exultans igitur in meditatione harum perfectionum dilecti tui & eis congratulans, liquefiat anima tua, & in pace in idipsam dormiat & requiescat: & dicat: Nolite suscitare dilectam donec ipsa velit, & prorumpam in eius laudibus. Et si digne eum laudare nequeam, de eo tamen non flebo; cum solum de eo gaudeam: ille enim est dulcissimus sapor, & qui eum gustat, victus ab eius sapore, mori poterit præ amore. Tu solus amans vnice dilecte mi pulcherrime: Vbi quæso vis manere? Vbi vis te quæram, qui totus es sapor & dulcedo? O dulcis hospes animæ, esto hospes meus, & ego tecum sine fine.

Cumque ista congratulans sufficienti & fideli thesauro vitæ & vnctioni tui dilecti morosè meditatus fueris, ex intimis suspirijs & desiderijs eius forma orationem prout diximus ferias cunda, dicens: O Domine tu es amor meus, &c.

QUOMODO ANIMA NOSTRA PER
*feruidum amorem, sine aliqua intellectus ope-
 ratione erigitur in Deum.*

CAPVT XXVIII.

Diximus in superioribus quomodo intelle-
 ctus noster per meditationem & laudatio-
 nem diuinarum perfectionum erigitur in Deū:
 & qualiter in anima nostra, per verba & deside-
 ria ignita ignis diuini amoris est accendendus:
 nunc tractandū est, qualiter mens iam aliquan-
 tulum secundum formam suprapositam exer-
 citata, eleuatur in Deum absque vlla intellectu
 actione & ei per feruidum amorem adhæret,
 quod sancti veram sapientiam nuncupant. vt
 enim dicit diuinus ille Dionysius: Sapientia ista
 est per ignorantiam cognita; eo quod nulla hu-
 mana ratio intellectus vel notitia eleuat animā
 ad huiusmodi amorosam vnionem: sed est o-
 pus solius Dei, qui sine aliquo intellectus nostri
 officio dignatur sui sentimentum animæ com-
 municare. Vnde hīc anima nostra, quo ad in-
 telligere potius se habet passiue & receptiue
 quam actiue: nam ibi sensus non habet locum,
 vbi sola regnat amoris affectio. De hac sapien-
 tia dicit beatus Iacobus, quod omne donū per-
 fectum de sursum est descendens, id est, à Deo.
 Ista est sapientia quæ tantum & tam sæpè com-
 mendatur in libro Sapientiæ. Et non gignitur
 in nobis hæc sapientia per studium intellectus,
 sicut scientiæ humanitus acquiret, sed per exer-
 citia internorum affectuum: de qua loquitur
 Propheta, cū ait: Renuit cōsolari anima mea:
 memor

memor fui Dei & delectatus sum, & defecit spiritus meus: hoc est, quod anima quæ omnem humanam & carnalem delectationem à se repulerit, tactu diuinæ sapientiæ exhilaratur, & sursum eleuatur, & hic deficit. nam non sufficit linguæ exprimere officio, quod de suo hic sentit dilecto. Ad hanc sapientiam nunquam Philosophi peruenerunt, neque illi qui circa corporalia & phantasmata intellectum occupant. Et est super omnia dona nobis supernaturaliter infusa quantum ad modum eleuandi in Deum, scilicet per amorem, superiorem animæ portionem, neque enim in aliqua alia re anima tantum quiescit: neque adhuc in eo habens respectum ad aliquid commodi vel voluptatis, sed solum propter seipsum: qui solus est summè amabilis: quem quærit & petit & diligit duntaxat: quia sentit eum summè bonū, immò ipsum summum bonum ab omni defectu & miseria elongatissimum. Et vt dicit quoque idem beatus Dionysius cap. 7. de Diuinis nominibus: Sapientia ista ita pertingit suum dilectum per amorē, quod non speculatur, vel considerat eum speculatiuè, vel subtiliter: quod quidem non mouet ad amorem. sicut si quis ad inuestigandum aliquas veritates subtiles, vehementer occupetur in materia de Trinitate, vel de Æterna Verbi generatione, aut de mundi creatione, in quibus patet diuina potentia, non afficitur ad amorem; sed solummodo hæc sapientia studet illis considerationibus, quæ afficiant animā nostram, vt eleuetur & caleseat ad amorem ardentem sui conditoris, sentiens eum absq; aliqua

qua similitudine corporali, intelligens ineffabiliter. itaque supra naturæ cursum prius amatur quàm cognoscatur. Et qualiter per hanc Seraphicam sapientiam ametur & cognoscatur, hic experiri potest, dici non potest. nam cum hoc totum sit purè spirituale, nihil corporeum ad illud, aliquod adminiculum præstare potest, hoc enim Deus tantummodo per seipsum operatur. Vnde quilibet licet simplex & illiteratus qualis est vnus rusticus, vel vna simplex vetula, in hac sapiétia tam alta, potest repente fieri magnus discipulus, prout ei Dominus illam sapiétiam dignabitur communicare in magna vel parua quantitate, prout ad eam se præparauerit: si enim non se præparat faciens quod in se est, nunquam ad hanc sapientiam perueniet.

QVOD EXERCITATOR PLUS SENTIT & DILIGIT, QUÀM VIDET & INTELLIGIT.

CAPVT XXIX.

DAuid Propheta confirmat hanc sententi-
am, dicens: Gustate & videte quoniam
suavis est Dominus. Vbi ostendit quòd deu-
tus quisque prius gustat Deum affectu per amo-
rem, & deinde cognoscit intellectu quod inte-
riori palato prægustauerit. Rursum patet hoc
per hoc quod multi contemplatiui & deuoti
plus amant, quàm intelligant, vel sciant. sicut
patet de ignorantibus vel simplicibus, qui ma-
gnis scholasticis sunt deuotiores. Illi ergo talis
maiores habent amorem, & ad plura se exten-
dit

dit in eis amor, quàm intelligentia naturalis, & per consequens aliquis est amor in eis: qui non est per intelligentiam vel cognitionem pravi- am. Præexigit tamen talis amor lumen fidei, & præsentiam gratiæ & charitatis. secundùm enim quod ait Dionys. in principio libri de Mystica theologia, ista alta sapientia de qua loquimur, ista est sapientia, quod solū est eius qui verus est Christianus, & amicus Dei. Vnde notandum quod quamuis amor iste detur deuotis personis sine hoc quod præexigatur aliqua cognitio præcedens, quia hic amor non firmatur in anima nisi per cognitionem fidei, quam de Deo habemus, tamen quia hæc gratia non ita omnibus copiosè confertur, ideo qui nouiter contemplationi vacare incipiunt, antequam ad perfectionem huius amoris perueniant, in quo omnis contemplatio finitur, oportet primitus speculationi & considerationi creaturarum, & diuinorum operum insistere: quemadmodum ei qui vult in altum ascendere opus est scala. Hoc insinuauit Propheta, cum dixit: In meditatione mea exardescet ignis: quasi dicat: Prius quam anima igne diuini amoris inflammetur, oportet vt præcedat aliqua creaturarum, & diuinorum operum cōsideratio: qua veluti quædam scala sursum feratur. In perfectis vero & exercitatis contemplatiuis absque vlla scala intelligentiæ vel considerationis speculatiuæ vel practicæ alicuius alterius rei, quæ non est Deus: & adhuc nulla de Deo præcedente speculatiua cogitatione, mox per ardorem amoris erigitur sursum superior animæ portio. Et quia aliquis

posset dicere quod Augustinus dicit, inuisa a-
 mare possumus, incognita vero minimè: dico
 quod secundùm quod dicunt sancti Doctores,
 Augustinus vult dicere, quod in omni contem-
 platione requiritur aliqua cognitio: & hoc ve-
 rum est, iste autem tam altus amor de quo agi-
 tur, est totus circa Deum in quantum est sum-
 mum bonum; & est speciale donum Dei: ita vt
 per nullum alium modum, neque ab alio
 quàm à DEO haberi possit. Et ideo amor iste
 præsupponit cognitionem DEI, quæ habetur
 per lumen fidei, quæ est virtus Theologica, &
 per consequens nobis infusa à solo DEO. &
 per nullam aliam viam gignitur in nobis talis
 amor, neque per aliquam cognitionem vel in-
 dustriam aut artem humanam: sicut ille amor
 communis, qui naturaliter excitatur in nobis
 ex quadam naturali inclinatione animæ no-
 stræ in rem amatam. Et ad clariorem præmi-
 forum intelligentiam est notandum, quòd si-
 cut contingit accedentem ad ignem prius sen-
 tire calorem ignis, quàm videat eius lumen,
 sic contemplatiuus perfectus prius sentit calo-
 rem diuini amoris, quàm cognoscat quod ex-
 peritur, saltem in hac vita: nam in patria aliud
 erit: vbi anima nostra inseparabiliter vnietur
 cum illo æterno lumine gloriæ, quod est Deus.
 Ad istum amorem de quo loquimur, citius vel
 prius ascendit, qui sæpius suspirans & gemens
 in corde suo, dicit illud, quod supra diximus
 in meditatione & oratione secundæ ferix hanc
 materiam tangente; O DOMINE quando te
 diligam? quando te fruam? quando te ample-
 xabor?

xabor? quando intra me intuebor? & cætera. Qui huiusmodi est, citius eleuatur ad amandum, & feruenter desiderandum Deum, quàm si contemplaretur profunda arcana immensurabilis æternitatis, vel diuinarum processio- num. qui enim huiusmodi speculationes in mente sua versat, vt sciat solum, & non vt igne diuini amoris ignescat, parum proficit: nam amor est finis omnium cogitationum homine benè ordinato. Et quia hoc non fecerunt magni Philosophi, neque faciunt moderni Theologi, ideo quamuis sint magni speculatiui, sùnt tamen elongati à Deo & ab omni deuotione, & amore, & timore Dèi, in multis & magnis sceleribus inuoluti. De hac tam sublimi & tam gloriosa sapientia ait beatus Paulus: Quam nullus sapientum, scilicet Græcorum intelligere potuit. De qua etiam Corinthijs scribens, ait: Spiritus noster spiritui diuino vnitus, sentit quæ sunt eius, & hoc est sapientia quam loquimur inter perfectos. de illa quoque Redemptor noster dixit Apostolis ante ascensionem: Induemini virtute ex alto. Et hoc signatur cum ad altare induitur sacerdos: qui incipiens à capite vestit se amictu alba & casula: eo quòd ista sancta sapientia solum venit de sursum, neque quisquam alius eam docere potest, quàm

DEVS.

DE EFFECTIBVS, QVOS GRADATIM

*iste amor vnitiuus & perfectiuus in anima
operatur.*

CAPVT XXX.

Opera siue effectus, quos iste diuinus amor & spiritus supernæ contemplationis, in mente deuota gradatim operatur, secundum doctrinam Sanctorum sunt sex isti gradus,

{	Illuminatio,	{	Desiderium,
{	Inflammatiō,	{	Saturitas,
{	Suauitas,	{	Raptus.

Et significantur per sex gradus, quibus Salomon ascendebat ad thronum, qui erat in alto positus: quia eodem modo Christus Iesus ascendit per eos in altiori portione animæ nostræ, quæ dicitur apex mentis: & illic residet, cum eam plena pace possidet.

PRIMVS gradus, vel effectus, quem iste supernus amor in anima contemplantis operatur, dicitur illuminatio: postquam enim illius igne seraphici amoris inflammatur, relinquit in ea quandam experimentalem Dei cognitionem: hic cognoscit anima Deum esse fontem totius bonitatis, nobilitatis, & speciositatis: & dignum omni honore, gloria, reuerentia, & laude. & ex comparatione ad ipsum, cognoscit seipsum esse miserabiliorem, viliorem, contemptibiliorem, & abominabiliorem quam aliqua mortali lingua exprimi possit. Et comparans Deum ad seipsum, cognoscit nihilominus quanta sit eius dulcedo, & clementia: quia suæ sapientiæ tam inæstimabiles thesauros dignatur

gnatur in tam vili loco, scilicet sua abominabili conscientia, & anima peccatorum omnium spurcitijs plena reponere.

SECUNDVS fructus, siue gradus huius vnitiui amoris, quæ est in hac altissima contemplationis pars, vocatur Inflammatio. nam anima illuminata habens experientiam speciositatis, sublimitatis, & nobilitatis diuinæ manet in tantum inflammata eius ignito amore, vt nihil aliud cogitet, neque in alia re delectetur: neque cogitare vel loqui aliud vellet. Et tunc abhorret prorsus omnem carnis voluptatem vndeunque venientem.

TERTIVS effectus, siue gradus est quædam suauitas & delectatio. Vbi enim anima fuerit illuminata, & igne isto diuini amoris inflammata, oritur in ea quædam ineffabilis delectatio, omnes superans mundanas delectationes, sicut mellis dulcedo fellis amaritudinem. itaque modicum quid illius supernæ dulcedinis præualet, & plus animam delectat quàm omnes mundi huius quæ fuerunt, & sunt futuræ carnales delectationes.

QUARTVS gradus dicitur esuries, vel desiderium: cum enim anima contemplantis sic illuminata, & delectata in Deo fuerit, sicut dictum est, desiderat ita vehementer per assiduum amorem & sentimentum Deo adhærere, quòd potius quæcunque tormentorum & pœnarum genera, in quibus ipse non offenderetur, eligeret, quam illis supernis delitijs, quas in suo dilecto expertus est ad horam carere. Et ideo omnis alia voluptas est sibi mors, & semper ma-

net in illo ardore & vehementi desiderio fruendi his delitijs, quas apud suum superabilem patrem & Dominum sensit.

QUINTVS gradus dicitur saturitas. tunc enim ita anima illis Dei sentimentis saturatur, vt nihil aliud quærat vel desideret: quin potius aliud habere vel possidere est sibi mors: tunc in ea sopiuntur vniuersa alia desideria, gaudia, & affectiones: & videtur sibi quòd fruitur Deo, & quòd fruens Deo, fruitur omnibus quæ sunt: & quòd sine illo nihil est: & quòd tenens eum est generalis regina super omne quod est, & esse potest.

Ex omnibus præmissis quinque gradibus, quos præfatus Seraphicus amor in mente veri contemplatiui operatur, procedit sextus, qui appellatur raptus seu excessus mentis: non quòd ille raptus requirat quòd homo videat aliquas visiones imaginarias, vel reales: sed requiritur quòd homo videat se illuminari, inflammari, recreari, eleuari per amorem in suum creatorem. ita quòd illud quod sentit & videt, non potest aliquibus verbis declarari ratione suæ sublimitatis, bonitatis, formositatis, puritatis, & nobilitatis. & ratio huius est, quia ille raptus, seu mentis excessus prouenit ex gratia Dei sua immensa bonitate, illā animā ita sursum ferre volentis; vt nulla alia res à Deo eā eleuare sufficiat: cum talis eleuatio omnē potentiā creatam transcendat. Et quia iste raptus est quid spirituale, ideo intellectus noster onere carnis prægrauatus non potest in eo diu permanere; sed

sed quasi captius elevatur, statim ad seipsum rediens. Habet se quoque intellectus noster in illo raptu, sicut oculus corporis intuens solis radios: qui non potest diu fixis obtutibus solem intueri; sed per modicum temporis aspicit: & mox non valens lucis solaris virtutem sustinere, clauditur: & iterum aperitur ad intuendum: & mox solis vigorem non sustinens, clauditur, simile accidit intellectui nostro in contemplatione solem iustitiæ intueri conanti. Rursum est similis sagittæ quæ sursum proiecta, statim deorsum descendit ratione suæ grauedinis ad descensum eam inclinantis. Et pisci extra aquam saltanti, & mox ad eam descendenti. Tale quid in proposito contingit.

Huic sexto gradui annectunt doctores hos duos sequentes:

Primus dicitur securitas: siquidem cum anima à suo sponso Christo Iesu experitur se tam ardentem amari, & sic illuminari, inflammari, delitari, & rari, concipit ab eo & in eo tantam securitatem, ut nulla huius mundi supplicia, vel corporis detrimenta, neque adhuc ipsam mortem dubitaret propter eum sustinere: & ex tunc nihil timet. Et tantam habet fiduciã in æterna Dei bonitate, quam prægustavit & expertus est, ut non formidet ab ea vnquam seiungi: quin potius confidat proculdubio se cum eo in gloria æternaliter futurum. O quanta habitat omnino tempore lætitia in tali anima, quæ illam æternam beatitudinem, quam infallibiliter sperat, hic iam prævidet & prægustat.

Secundus est plena tranquillitas, nam cum

animam huiusmodi nulla tribulatio neque damnatio corporis, neque metus terrere valeant, sequitur eam esse in plena pace & quiete, & tanta ut nullis verbis queat explicari. Vnde super hoc dicit Richardus in suis contemplationibus: O anima Christiana cum hunc Paradisum possis ascendere, & in hac vita permanere, vende omnia quæ possides & scis, & compara hanc gloriosam possessionem, nec cara tibi videatur: nam eius venditor Christus est, qui se offert vniuersis eam emere cupientibus.

Et est aduertendum, quòd in hac vita nullam prædictarum trium viarum supra expositarum, scilicet purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam plene possumus perficere: sed nos ipsos in illis exercentes, ascendimus ad puritatem cordis, & charitatem perfectam in hac vita possibilem.

In exercitio primæ viæ quærimus Deum: quæquamuis inueniamus, non tamen per feruentem charitatem.

In secunda via scilicet illuminatiua offerimus hostias & sacrificia laudis, & ardentium desideriorum, spe, & auiditate, ad æternam beatitudinem perueniendi.

In tertia via, scilicet vnitiva inuenimus illum, quem diligit & desiderat anima nostra.

In prima itaque via, mundanæ concupiscentiæ deseruntur. In secunda, mens illustratur. In tertia, iam quietata, quiescit in Deo. Nec putandum est quòd in præsentis vita omnino à concupiscentiis purgari queas, cum hoc beatus Paulus consequi nequiverit, ut ait Augustinus: &

Tracta-

Tractatus; Beatus vir, neque valemus omnes nostras affectiones sursum erigere, quin quicumquam earum terræ adhæreat, nam terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, neque possumus ad tantam cordis munditiam hic venire: vt Deo incessanter per feruorem actualis amoris adhæreamus, quia quandiu in corpore viuimus, peregrinamur à Domino.

Hactenus exposuimus tres vias prædictas: & quomodo per eas si orationi & meditationi studiose vacaueris, poteris feriatim ad illud quod optas peruenire, scilicet ad vnionem illam cum Deo amorosam. Et ideo dantes finem huic viæ vnitiuæ, oportet vt nunc saltem breuiter tangamus, qualiter contemplando poteris ad illam seraphicam vnionem pertingere.

QVARTA PARS.

QVOD MAGNA LITERATURA EST
*scientia, & non sapientia; & quod contemplatiuis
 non est omnino necessaria.*

CAPVT XXXI.

QVAMVIS multi sancti, & præclari Doctores subtiliter de contemplatione locuti fuerint: sicut beatus Gregorius in Moralibus: & beatus Bernardus super Cantica: & Richardus de sancto Victore in suo libro de Contemplatione; & multi alij, ad quorum tractatus eruditi recursum habere possunt: pro minus tamen eruditus tractabimus saltem breuiter de ipsa contemplatione: licet plura de ipsa in superio-

perio-

perioribus dixerimus. Et primo asserimus non esse necessariam contemplatiuo, scientiæ copiam. Quamuis enim multa scientia, & literatura, eruditioq; legis diuinæ ac sacræ Scripturæ, non modicum apicem contemplationis ascendere cupientibus conferat adminiculum, interdum tamen multum officit multis: non quidem ex se, sed ratione inflationis occasionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem scandere valet, nisi per scalam humilitatis, vt ait Apostolus: Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens, hoc est intellectum suum humiliando subiiciat, stultum se æstimans respectu diuinæ sapientiæ: vtpote non valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc est quòd in contemplationis adeptione iter ad eam perueniendi pluribus huius mundi sapientibus nil adeo interclusit, quàm quòd se humiliare dedignati sunt, scilicet suum intellectum captiuando & subdendo arcanis redemptionis per Christum Iesum redemptorem nostrum patrata, ac eius operibus tam humilibus exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc ostium tam humile & bassum non ingreditur, fur est & latro & frustra laborat, prout dicit Dominus: In vanitate sensus sui capite incedens leuato, id est, in magna intellectus sui & scientiæ suæ æstimatione, renuensq; humiliari & effici vt paruulus, nunquam per illam humilem ianuam valebit intrare: immo cespitans retroibit instar quorundam Domini nostri discipulorum: de quibus scriptum est, quòd abierunt retrorsum, cum eum intelli-

geret

gere non potuerunt. Quod etiam constat quibusdam contigisse viris doctissimis, qui vtinam tantam scientiæ copiam non acquisiissent, sed potius in sua simplicitate sicut eorum matres absque literatura permansissent, non ratione scientiæ quæ ex se proficua est, & plurimum prodest bene ea vtenti humiliter & in Dei gratia: sed hoc prouenit ex superbæ surreptione sicut dicit Apostolus, quia scientia inflat. Contingit etiam hoc secundum complexionum & personarum diuersitatem: experientia enim cognoscimus vinum optimum non parum nocere febricitantibus: ensen quoque furioso, si se ipsum eo occidat. Videmus præterea ægris oculis odiosam esse lucem, quæ sanis est amabilis, dulcis, & delectabilis. Simile est de scientia: quæ cum sit bona in se, homini tamen indisposito, & moribus inordinato ea abutenti multum nocet.

QUI SVNT APTIORES AD CON-
templationem.

CAPVT XXXII.

Sicut ait beatus Gregorius Moralium sexto libro, sunt quidam naturaliter, aut ex complexione vel assuefactione adeo ad exteriora occupationesq; terrenas proni, vt ad contemplationem erigi non possint: ad vitam vero actiuam multum aptiores inueniuntur. Qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent errores & blasphemias; eo quod tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto
eis

eis libentius ad cogitationes vacat. Vnde tales circa opera vitæ actiuæ versari habent.

Alij autem mentem habent ita tranquillam & ociosam, vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant: sed delectabiliter viuunt in consideratione operum Dei, vitæq; cœlestis. & hæc ruminantes ac tota humilitate de sua salute præmeditantes, quantum valent mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahant, sæpe enim qui Deum contemplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales circa opera exteriora versantes, potius deficerent quàm proficerent. Sunt alij qui ex consuetudine, vel ex virtute contemplationis, vel ex excessiuo Deiamore, aut forte eis à suis progenitoribus inest, vt habeant mentemabilem: & quasi ambidextri valeant modo circa vnam, modo circa alteram vitam occupari: & tales decet esse Prælatos. Qui autem sunt de prima conditione, & statu scilicet illorum qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora, frequenter errant: si se profundis cogitationibus tradunt, operationibus, & occupationibus exterioribus derelictis. Accidit quoque, personas simplices & illiteratas esse de conditione secunda, & statu, & hi securè possunt degere in solitudine, & sæpe cogitare de sua salute sine alia terrena occupatione. Vnde manifeste apparet, quòd persone simplices non sunt tanquam ineptæ à contemplatione repellendæ. Vidimus enim, & per experientiam videmus in sanctis Eremitis, & in aliquibus sceminis plus in Dei amore quosdam

per

per contemplationem profecisse, quàm plures magni clerici & religiosi literati proficiunt. Cuius rationem assignat Gerson in suo monte cōtemplationis: quia ista vita contemplatiua melius acquiritur per bonam & simplicem humilitatem, quàm per magnam literaturam, sicut dicit Salomon de Dei sapientia, quòd ipsa graditur cum simplicibus, & cum eis est sermocinatio eius. Et ideo in alio loco nobis præcipitur: **Quærite Deum in simplicitate cordis: quia ipse est simplicissimus, & inuenitur per simplicitatem.**

DE DIFFERENTIA INTER SCIENTIAM, & sapientiam.

CAPVT XXXIII.

Magnam differentiam assignant Doctores inter sapientiam & scientiam: & præcipue beatus Bernardus: quia scientia conuenit intellectui & ipsi soli: sed sapientia pertinet ad affectum. Et ideo secundum nominis Etymologiam, sapientia interpretatur quasi sapida scientia: qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum, & voluntatem illius personæ cui sapientia inest. Et idcirco potest esse in aliquo magna scientia vel cognitio: in quo erit modica, vel nulla sapientia. Ratio huius est, vt dicit Gerson: quia non habet saporem, vel affectionem ad illud quod scit. Et declarat hoc per aliqua exempla. Potest quis cognoscere naturam mellis, quia forte audiuit aliquando de ea loquentes alios, vel in aliquo libro legit, sine hoc quod aliquando mellis dulcorem degustauerit. Rursum

sum medici sciunt languorum naturam, & frequenter melius quàm idem languidus: sed quantum ad doloris sensum, manifestum est ipsos ægros melius scire ægritudines non per rationem scientiæ, sed ratione experientiæ. Simili modo potest quis habere maximam notitiam alicuius personæ, sine hoc quòd habeat magnam affectionem amoris vel odij, complacentiæ vel displicentiæ ad illam. Et ex alia parte potest quis multum affici, amore vel complacentia, erga aliquam personam absque eius magna cognitione. Secundum ergo prædicta possumus videre, quomodo in aliquo potest esse magna sapientia sine multa scientia: & magna scientia, sine multa sapientia. Ex prædictis claret quantum distant ad vacandum cõtemplationi deuoti simplices, & illiterati; & literati indeuoti.

*QUOMODO VITA CONTEMPLATI-
ua debet incipere à labore actiua.*

CAPVT XXXIIII.

Primus gradus pertinet ad statum incipientium & imperfectorum, est humilis confessio pœnitentia mediante: qua quis in se amorem mundi cum prauis concupiscentiis mortificat ac motus illicitos, & prauas consuetudines. huius est carnem castigare & domare, ne rationi rebellet, sed ei subiiciatur, & hoc facit per ieiunia, vigilias, abstinentiam, afflictiones, lacrymas, gemitus, & assidua suspiria, & per laborem corporalem à Prælatis iniunctum. Qui ante talem pœnitentiam, vel sine huiusmodi labore & exercitio

exercitio, repente vellet vti perfecta, & contemplatiua vita, hic seipsum seduceret: & esset sicut qui vellet montem excelsum, vnico saltu ascendere. Et ideo dicit beatus Gregorius, & alij Sancti, quod vita actiua quæ sita est in laboribus & afflictionibus corporalibus, debet assumi ante contemplatiuam, tanquam aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Iacob, qui seruiuit septem annis pro Rachael typum gerente vitæ contemplatiuæ, prius tamen supposita est ei Lya eius soror vitam actiuam designans. Ex quo notatur secundum Gersonem, iuuenes carnalibus adhuc tentationibus & vitiis plenos, magnos quoque peccatores, qui multum temporis vitæ suæ male expenderunt, non posse, neque debere mox se omnino tradere vitæ contemplatiuæ, cum enim crederent se cogitare de Deo, & in loco secreto puras habere orationes, citius ipsi tunc & abundantius cogitarent ea, ad quæ ex suis malis inclinationibus afficerentur; & sic peiores efficerentur. Vnde & Seneca dissuadet, ne quis solus longo tempore degat. Et eadem ratione omnes sancti & Philosophi ociositatem damnant. Nihilominus ipsemet Seneca, & sancti laudant solitudinem & ociositatem contemplationis in exercitatis ad liberius seruiendum Deo: sicut fecerunt sancti Eremitæ, & alij multi deuoti viri.

k

QVOD

QVOD NON OMNES DEBENT IMITARI gratiam singularem in solitudine habitandi, quibusdam diuinitus exhibitam.

CAPVT XXXV.

Quibusdam Dei speciali munere exhibitum fuit, vt in iuuentute sua solitudini & solitariae habitationi seipfos traderent. Quemadmodum beatus Benedictus legitur fecisse; ipse tamen in regula sua illud non consulit, sicut etiam faciunt alij Eremitæ & Doctores, persuadentes ne quis audeat attentare illud, & aggredi: quia gratia singularis alicui data non est omnino trahenda ad consequentiã, seu non omnibus est imitanda. Et qui quandoque oppositum ausi sunt facere, scilicet quærere solitudinem & Eremiti ociositatem absque præcedente labore, & præuia instructione ac consuetudine conuersationis inter societatem, miserabiliter sunt defraudati. Rationem assignat præfatus Gerson dicens: Volare enim conati sunt antequam essent alati, & congregari bellum cum hoste immanissimo, priusquam alios minores debellassent aduersarios, scilicet mundum, & carnem. Et ideo dicit ipse quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas sed dicentes magnum afferre profectum sibiipsis: quod & sentiendum putat de sceminis in reclusoriis positis. Qui etiam scribens sororibus suis dicit: Scitis vos ipsæ sorores meæ dilectæ quam necessitatem sustinuistis vsque huc esse in labore magno & forti, adhuc ex vobis aliqua tali indigent,

indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto & solitarias, & vos tradere omnino ad cogitandum de Deo in similitudine Eremitarum & reclusarum. Habemus enim & reclusorium non solum in nemoribus, locisque desertis positum, sed vbiunque possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu euitandum eius tumultum cum omnibus suis occupationibus & sollicitudinibus. Propter hoc videmus in religionibus bene ordinatis, nouitios & incipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere seruitium in laboribus, & vigiliis, ieiuniis, & clamoribus, & canticis ad remouendum per ista cogitationes, quas circa alia solitarij existentes possent habere, sed tamen aliqui bene experti in talibus pœnitentiis & scientes tentationes & cogitationes prauas deuincere, possunt diutius demorari in solitudine etiam absque labore. Vnde contingit aliquos esse tam fortis complexionis, ad vincendum domandumque cum labore tentationes suas quòd inhabiles sunt ad perfectionem contemplationis: sed oportet eos assidue occupari laboribus vitæ actiuæ: & multi reperiuntur tales. E contrario est inueniri quosdam, quibus ipsa vita actiua est graue onus & mirabiliter per eam impediuntur. Etiam accidit vt aliquis sit talis & tam bene in sua naturali complexione ordinatus, vel etiam ex speciali Dei gratia, quòd plus vna die proficiet vacans contemplationi quàm alius proficiet per spatium vnus anni. Verumtamen non intendendo quòd quis ita vni vitæ studeat, quòd ali-

quando non intendat alteri, vel plus vel minus secundum tempus, prout sibi vtilius viderit expedire. non enim adeo se totum debet tradere vitæ actiuæ, quòd aliquando non habeat cogitare aliquid de Deo & de sua conscientia, scilicet ad confitendum peccata sua & pœnitendum. E contrario non fit ita totus vacans contemplationi, quin aliquando oporteat eum laborare. Vnde semper in vna & eadem persona oportet reperiri Martham cum Maria, & Mariam cum Martha plus vel minus, sicut diximus, talis tamen ab illa vita denominabitur, cui plus incubuerit.

QVOD DIVINVS AMOR EST
*principium & finis vitæ contem-
 platiuæ.*

CAPVT XXXVI.

Radix & principium vitæ contemplatiuæ, debet esse amor Dei: id est, quòd propter eum vita deseratur mundialis, omnesque sollicitudines & occupationes exteriores homo fugiat, vt se totum tradat Deo. Qui autem oppositum facit, seipsum decipit: & sæpe non perueniet ad laudabilem finem, nisi per pœnitentiam se emendatum reddiderit. Quales sunt multi religionem intrantes, vel literarum studio intendentes, non ex Dei amore, sed ex desidia simulatè laborem fugiunt mundi: vel vt habeant vnde viuant, vel ex vanitate & superbia cupientes magnos & deuotos religiosos reputari, vel ex curiositate solummodo scilicet vt sci-
 ant:

ant: cuiusmodi magni fuerunt Philosophi. Amor quoque Dei debet esse contemplationis finis: & hoc est quòd eius amore & dilectione fatagat homo de bono in melius proficere, & ab omni alio negotio & occupatione segregari terrena, tali scilicet quæ sit notabiliter contemplationis impeditiua. Neque enim nescius sum, quòd ad vacandum contemplationi, & ad pigritiam & inordinatam tristitiam propulsandam, interdum necessaria & admodum proficua est modica & moderata occupatio. Diuinum amorem esse finem contemplationis testatur Apostolus, cum ait: Plenitudo legis est dilectio. Vnde in lege diuina quæ sapientia vel Theologia nuncupatur, ille debet æstimari excellentior magister & Doctor, qui Deum plus amat: ille namque vitam perfectiorem & nobiliorem statum sortitur, qui Deum ardentius, & rectius diligit. Et quia vita contemplatiua in exercitatis, aptior est ad diligendum Deum, eo quod est sicut quædam schola vel gymnasium, vbi citius & facilius ista ars diuini amoris acquiritur: ideo vita ista plus approbatur, & commendatur in sacra Scriptura & à sanctis Doctoribus; & præcipue à vero Deo amoris Christo Iesu, qui hanc protulit sententiam: Maria optimam partem elegit. Et quæ est ista pars optima? Reuera ista scilicet quòd illa sedebat secus pedes Domini, & audiebat verbum illius: & audiens eius amore inflammabatur. Notandum tamen est quòd frequenter quis in sua vita actiua plus diligit Deum, quàm alius in sua contemplatiua: & talis est perfectior, licet sit in im-

perfectiori & humiliori statu quàm contemplatiua alterius, quamuis ex se fit in statu imperfectiori. Vnde patet illos seduci qui putant finem vitæ contemplatiuæ esse duntaxat scire vel acquirere nouas veritates: quinimmo præcipuus finis illius est amare Deum & gustare quàm bonus & suauis est. Esto quod ille sapor vel gustus seu spirituale sentimentum forte potest dici quidam cognitionis modus: quia amor ipse notitia est, sicut dicit beatus Gregorius. Quæ tamen cognitio est talis, & tam occulta, vt à nemine nisi qui ea fruitur, dignosci queat: quia per sermocinationem, vel doctrinam nequaquam ostendi, seu explicari potest, sicut consuevit dici de aliquo graui languore, quod nemo illius dolore ita vehementer afficitur, sicut ipse patiens.

IN QVO CONSISTAT PERFECTIO
*vite contemplatiuæ per similitudinem
mundani amoris.*

CAPVT XXXVII.

DEclarare conuenit aliquatenus antequam ulterius procedamus, in quo perfectio consistat vitæ contemplatiuæ. Quamuis autem in præcedenti capitulo, diximus, Dei amorem finem esse vitæ contemplatiuæ nihilominus tamen, vt dicit Gerson ita potest dici, quod ad illud finem, scilicet Dei amorem, omnia opera nostra referenda sunt. Qua de caussa volo aliquas condiciones ponere vitæ contemplatiuæ: non quidem quòd ego has sufficienter cognoscami.

scam: quin potius de his loquor sicut cæcus de coloribus, referens ea quæ sancti nobis in suis libris tradiderunt: alia expertioribus in hac materia relinquens. Et vt facilius apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitæ contemplatiuæ conuenit, volo hoc per eius cōtrarium enodare, scilicet, per amorem mundanum: eo quòd illum longe melius & familiarius quam diuinū cognoscimus, & experimur. Cōsideremus igitur quid operatur amor mundi in homine profundè in eo posito, sicut est amor argenti, auri, honoris, dignitatis, vel prauæ carnalitatis. Certum est quòd in tali amore homo primo languet præ auuiditate consequendi illud, quòd singulariter (licet stulte) diligit. Deinde ita mentem suam & totum cor suum & intellectum in re amata apponit, vt nil aliud nisi illam cogitare queat. Itaque sui ipsius obliuiscitur, omnem deponit pudorem, & nihil est, quod continere vel abstrahere eum à re amata valeat, neque labor, neque vexatio, neque periculum, neque mors, neque amicorum consilium, neque timor Dei vel diuinorum iudiciorum. Si dormiat, rem amatam somniat, si vigilet, nil aliud curat audire, neque loqui, adeo vt vsum rationis amittat, & fiat sicut amens, aut ebrius siue furibundus. Nihil est, quod huiusmodi hominem à tali amore amouere possit: neque quod ipse formidaret vel recusaret facere, dum tamen illud posset obtinere, cuius amore stulto & mundano ita ardet & vulneratur. Obliuiscitur adhuc omnia bona tam præsentis quam futuræ vitæ. Vnde si quando quisquam de paradiso quic-

quã fortè loquatur, aut de inferno, seu de morte, videtur ei quoddam esse somnium aut fabula. Neque adhuc ad modicum temporis huiusmodi spiritualement cogitationem intra se retinet vel recipit: eo quòd amor carnalis, vel mundanus citissime eam inde repellit.

*QUALIS DEBEAT ESSE AMOR DEI,
quem contemplatiuus debet habere.*

CAPVT XXXVIII.

Secundum præmissum exemplum confideremus pariformiter, quòd amor Dei esset in aliquo tantus, & talis, vt eum faceret penitus mundum contendere, & illius obliuisci; sicut mundi amor facit obliuisci Dei: & quòd esset ad deo ardens & fortis sicq; radicans in corde, vt nequiret & nesciret sponte neque libere aliunde cogitare: neque metueret vilipensionem & opprobria, seu increpationes & persecutiones, nec adhuc ipsam mortem præ ardore diuini amoris: atque omnia quæ mundi sunt visa, audita, & ad memoriam reducta, viderentur ei quoddam somnium & fabula esse propter diuinum honorem & gloriam, ea omnia vilipendens, & breuiter mundi iudicio tanquam demens & ebrius æstimaretur, eo quod ea quæ mundi sunt, spernit: vilius ea æstimans quàm quæ Dei & paradisi sunt, mundano absorpti amore extimant. Tunc ego dico, quod iste talis esset amor Dei perfectus. Ad quem toto conatu verus contemplatiuus, conari debet ascendere per suam contemplationem. Et in tali statu amoris existens, merito dicendus esset mortuus mundo, & cruci-

crucifixus: eo quòd nihil eius eum detinere valet: & viueret Deo, dormiret vanitatibus huius seculi; & bonis æternis vigilaret, ad vniuersa quæ per homines mundanos fiunt: corporis oculos haberet obtrufos & sopitos, sed ad sanctorum gaudia patulos. Et hoc est quod sancti Doctores asseuerant figurari per Moysem: qui volens cum Deo sermonem habere, ingressus est caliginem: per hoc insinuans, qui ad diuini amoris perfectionem peruenire cupit, intrare oportere obliuionem mundialiũ rerum, cuius typum illa caligo gerebat: vt scilicet neque videat, neque intendat, neque afficiatur ad eas. Sed qualiter hunc Dei amorem, qualem descripsimus, acquirere valeamus, aliquo modo ostendamus. Iste quippe est finis vitæ contemplatiuæ; & qui ad istum peruenerit amorem, qui huiusmodi est, verticem attigit montis: vbi cum tribus discipulis Christus transfiguratus est. Ille loquitur Deo in figura Moyfi quando legem accepit: iste talis rapitur in spiritu, vel potius supra spiritum: huius cõuersatio in cælis est, iste talis amore viuunt: & feliciter & delectabiliter graditur sine aliqua fumi vel caliginis obscuritate. Verumtamen fratres, proh dolor, quàm raris hæc gratia conceditur, & quàm modicum durat quamdiu in hoc exilio demoramur.

DE DVOBVS MODIS SILENTII
& solitudinis.

CAPVT XXXIX.

SECUNDUM STATUM & HUMANARUM CONDI-
TIONUM

tionum varietatem, quisque potest sibi locum eligere secretū, vt ibi in pace & silentio quiescat, verum est tamen quod principale secretum debet potius intra animam, quam extra esse: hoc est, vt anima pellat eminus ab habitaculo sui cordis omnem humanam & mundanam solitudinem, & omnem vanam & noxiam cogitationem, & cuncta quæ eam impedire possunt: ne quo tendit perueniat. Interdum quippe contingit, vt quis solus corpore degens, & ab hominum consortio separatus, non propter hoc minores patiatur phantasias & cogitationes, ac melancholias: quin potius in seipso grauissimam & valde onerosam tolerat societatem que videlicet phantasiæ varios in eo tumultus generant, & magnas confabulationes, & garrulationes ante suæ mentis oculos; modo vnum modo aliud repræsentantes: deducentes eum modo ad coquinam, modo ad forum: offerentes ei immundas & carnales voluptates: obijciendo quoque ei nunc choreas, nunc res pulchras, cantilenas, & huiusmodi alias vanitates; vt eum in peccatum præcipitent: secundum quod de seipso beatus Hieronymus humiliter confitetur: qui cum non nisi feris & scorpionibus associatus esset, interdum nihilominus cogitatione erat inter choreas puellarum saltantium. Rursum huiusmodi phantasiæ, siue cogitationes prouocant animam solitarie degentem ad iram: & faciunt eam cum absente ac si esset presens litigare, & verborum iniurijs eum lacessere. Aliquando numerabit argentum, & magnū thesaurum asportans faciet mercationes. Crebro

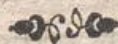
bro quoque mare suis desiderijs transfretabit: nonnunquam etiam per diuersas terras transcurreret. constituitur præterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima huiusmodi phantasijs & stultitijs quamuis sit sola, sæpè impletur. Vnde non in secreto, & solitudine verè commoratur, licet exterius solitaria manere videatur. Neq; putanda est deuota anima contemplationi vacans omninò sola esse, quia nunquã minus sola quàm cum est sola. Istarum tamen duarum solitudinum consortia multum inter se distant: nam deuota anima & contemplatiua non est sola: quia optimam, proficuum & delectabilem possidet societatem scilicet Deum & Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria & deuotas cogitationes. altera autem, id est inutiliter vagabunda, habet societatem valde nocuam, & in nullo ei proficuum.

DISPUTAT, QVOD CONTEMPLATIUA VITA PRIMO PROFICIT SIBI IPSI.

CAPVT XL.

TRibus motiuis siue rationibus inter alias quidam admirantur, cum quis se tradit contemplationi. Prima, quia contemplatiui sibi solum prodesse videntur. Secunda, quia videntur plus velle inuestigare & sapere quàm oportet, & in altum velle volare. Tertia, quia multi seducuntur & in amentiam & melancholiam vertuntur. Ad quas tres rationes, si fortè rationes dici possunt, respondet Gerson referens sanctos Doctores, qui de hac materia copiosè

piosè subtiliter & profundè loquuntur. Et primo quòd aliquis contemplationi intendens sibi ipsi proficit multo plus atq; diuinius; ampliusq; Deo placet, quàm si vitæ actiuæ intenderet: & hoc sufficit. nihil quippe post Deum plus debeo diligere quàm meipsum, & amplius etiam quàm residuum totius mundi. Vnde debeo diligere id quod amplius placet Deo, & illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior quàm modicum acquirere meriti: & forsàn volens alium lucrifacere, detrimentum mei facerem, meipsum damnans. Hic intelligenda sunt cum quis est tam liber, vt pro libito voluntatis suæ ita possit vni vitæ vacare, sicut & alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia, & propter Prælatos & alios in dignitate constitutos, quæ eos ad intendendum operibus vitæ actiuæ obligant. Et simile est de mulieribus maritatis, quarum est pueros suos & familiam gubernare; & de illis qui suis parentibus ministrare tenentur. Si igitur isti pro tunc cum curæ vel profectui aliorum studere debent, cõtemplari vellet, ipsi seipsos seducerent: & esset hæc quædam nequam & periculosa tentatio scilicet vt esset eis delectabile semper contemplationi intendere spretis vel postpositis his, ad quæ tenentur: & ideò non solum sibiipsis, sed etiam Reipublicæ nocerent. Secus autem est de his, qui ratione officij, alijs ministrare non sunt astricti.

QVOD CONTEMPLATIVI ALIIS
etiam multum proficiunt.

CAPVT XLI.

Consequenter ostendendum est personas contemplatiuas, non solum sibiipsis, verum etiam alijs non modicum esse proficuas. Primo, eo quòd alijs præbent exemplum bene viuendi, operibus prædicantes Deum super omnia esse amandum, & cuncta esse vanitatem, & ideo contemnenda. Et hæc nõ est parui pendenda doctrina sed tanto præstantior, quanto opera constant de fictione minus esse suspecta quàm verba. Rursus contemplatiui per suas deuotas orationes alijs omnibus profunt, sed & sæpè euenit, vt hominibus negotijs mundi deditis, quamuis sceleratis, eorum meritis Deus aliquot magnum conferat, scilicet pacem: nihil enim possumus sine speciali Dei gratia: quam citius à Deo impetrant veri contemplatiui, quàm actiui. Sunt autem contemplatiui in Ecclesia sicut oculi in corpore illuminantes, & dirigentes vniuersa, quæ per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus & pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet quòd oculi non nisi sibiipsis proficiunt. Talium siquidem contemplatiuorum est, aliorum qui non sunt ita illuminati, & ad spiritualia eleuati, opera dirigere, & in Deum referre. nam qui cor ad superna eleuatum habent, etiam si in seculo commorentur, per seipsos sciunt, & poterunt in Deum ea quæ agunt bona, sicut in finem ordinare. Veruntamen non dico quòd in casu necessita-

cessita-

cessitatis, contemplatiuus non habeat suã contemplationem prætermittere, scilicet ad subueniendum alterius necessitati. Qui verò vtramq; simul, & perfectè vitam tenere posset, iste esset melior: sicut beatus Gregorius, & B. Bernardus & alij Sancti tenuerunt. Et qui diligenter aduerteret quantum anima, & spiritualia bona excedunt corpus & bona temporalia, iste palam cognosceret, quòd ad succurrendum aliorum necessitatibus corporalibus, plus proficit toti Ecclesiæ vna alicuius viri contemplatiui oratio, quàm bis centum eorum, qui operibus actiuæ vitæ suã sponte & non ex obedientia intendunt. Et longè plus proficiunt quàm si mundo se occuparent non ad succurrendum alijs, sed pro commodis proprijs, & interdum in damnum aliorum. Itaque dico quod si quis ad vacandum vitæ contemplatiuæ se instinctu Spiritus sancti senserit inclinari, aut moueri, & hoc alicuius viri spiritualis consilio agnouerit, non confidens in seipso, eo quòd facilè posset decipi, recipiens angelum Sathanæ pro angelo lucis, iste talis sine vituperio actiuæ poterit se dare vitæ contemplatiuæ, & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter hoc recipiet in cœlis mercedem: nisi fortè per contrarium talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgētis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cum esset verisimile, quòd aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis valens remedium non impenderet.

OSTEN-

OSTENDIT EXEMPLO ESSE SVPER-
*biam, vt quidam existimant, intende-
 re contemplationi.*

CAPVT XLII.

NEque dicendum est secundum præfatum
 Gersonem quantum ad secundam ratio-
 nem antedictam, quòd qui contemplationis fi-
 ni vacat quem superius exposui, hoc est ad sum-
 me amandum Deum ex toto corde suo, iste ta-
 lis nimis alte tendat, aut præsumptuosè agat.
 quin potius si quis ad hoc captus est, & hanc à
 Deo consecutus est gratiam, deficeret, & minus
 benè ageret, prout videtur, si diuino munere
 non vteretur: præsertim ecclesiastici & religio-
 si, quorum vita ad hoc ordinatur potius quàm
 ad actiuam. nam clericis maximè Theologis (si
 quod isti dicunt verū esset) eorum scientia non
 solum non prodesset, verum etiam multum
 obesset, inde quippe efficerentur tumidi, vani,
 vacui, & superbi. Vterius hoc patet ad oculum
 per sequens exemplum: Erit in curia Regis ali-
 quis coquinæ administrator, cui Rex talem lar-
 gietur gratiam scilicet faciens eum suum ca-
 merarium, quia iudicat eum ad hoc sufficien-
 tem; sicq; placet Regi. nulli dubium, quòd si
 prædictus minister hoc recusat ob suam desidi-
 am, vel pusillanimitatem, aut voracitatem, di-
 cens se potius in officio velle ministrare coqui-
 næ, iste talis multum est reprehensibilis. Eo-
 dem modo qui potest Deo in aliquo excellenti
 statu seruire, & voluerit circa res minimas ver-
 sari, neque humilitas eum excusabit; sed fictio-
 ni &

ni & tempori cordis hoc imputabitur. Amplius dico quod deficiunt & errant qui in suis contemplationibus plus quàm oportet inquirere volunt: valde quippe est eis humilitas necessaria charitatis custos, & nutrix.

QUANTVM ACTIVOS CONTEMPLATIVI PRÆCELLUNT.

CAPVT XLIII.

Quantum ad tertiam rationem, quòd scilicet aliqui contemplativi falluntur & efficiuntur dementes, & melancholici, respondet prædictus Gerson, quòd eodem modo in vita activa multi decipiuntur, non habentes discretionem, quæ requiritur ad opus cœptum consummandum. Neque omnibus hæc gratia exhibetur scilicet intendere contemplationi certis de causis iam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Vnusquisque habet proprium donum à Deo: vnus sic, alius vero sic. Et iterum si in corpore omnia membra essent oculus, vbi manus, &c. Verum est tamen quòd homines mundani facillè iudicant contemplativos esse amantes, & melancholicos, quia non faciunt sicut & ipsi: nam omnia parvipendunt quæ illi nimis amant & magnipendunt. Sed non vident magnas consolationes & sancta opera, & spirituales diuitias quas acquirunt contemplativi mundum spernentes, & à se procul pellentes omnem auaritiam, iram, inuidiam, & vniuersam vanitatem. Quæ huius mundi amatoribus non modicam præstant vexationem, & contemplatiui
viuunt

viuunt in magna quiete, & pace suæ conscientia; quæ est tam magnum bonum, vt aliud ei hic nequeat comparari. & loco mundanarum occupationum super terram, in angustissimo loco & re modica, ipsi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio, quàm fit totus mundus, hoc est in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti. Certum siquidem est quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quàm in aliquo alio: hoc est in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solum dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur, & non illi, qui animas suas & vitam non plus quàm bestia ad cœlestia leuant: nam illi comedunt, & bibunt, exultant, gaudent, & rident, & sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus, & sua corpora laborant: & sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed fortè dicent isti, quod suis laboribus alijs auxilium præstant. Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quamuis hoc sit laudabile in eo, qui non valet neq; scit aliud, & illud complet fideliter, id est recta intentione, & bono fine scilicet ad seruendum Deo, & subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotijs mundanis non esse ita sapiètes, & prudentes, sicut sunt actiui. Ratio est secundùm prædictum Doctorem, quia suum ingenium & intentionem circa talia non apponunt. Vnde fit eos & simplices & insipientes iudicari: sed ipsi de hoc non curant; nam ad hoc vocati sunt secundùm Apostolum,

1

& ad

& ad hoc totis viribus nituntur scilicet stultos
reputari, vt possint esse sapientes.

QVAM EST NECESSARIA CONTEM-
platio diuina gratia.

C A P V T XLIV.

I Am superius aliquo modo exposuimus, quod
silentium alterum est extra animam, alterum
intra; & quod contemplatiuus non tam satagit
exterius silentium & secretum attingere, quam
interius. Ad quod acquirendum est necessaria
custodia & secretum cellæ. dicit enim beatus
Bernardus quod speciosus animæ IESVS CHRIS-
TUS verecundus est amicus, neque libenter ad
sponsam suam accedit multitudine præsentem;
quærit autem esse solus. Oportet igitur animam
à se omnino expellere exterius & interius om-
nes occupationes, & solummodo esse solici-
tam & intentam ad recipiendum sponsum su-
um, quoniam quidem est simplex & vnicus:
ideo vult quæri in simplicitate & vnitate cor-
dis. Tale autem cor scilicet circa exteriora oc-
cupatum non est simplex, & vnitum, sed huma-
nis, vanis, & illicitis curis multipliciter diui-
sum. Sed heu fratres ad quantam miseriam no-
bilis anima redacta est propter peccatum, quæ
in primo statu innocentie ordinata fuerat ad
contemplandum Deum creatorem suum, &
considerandum spiritualia: quod nunc tanta
pœna & difficultate, onere corruptionis sue ag-
grauata vix explere potest. Quod bene experi-
untur qui ad hoc conantur. O Deus meus quid
est

est nunc illud, quod ipsam animã in altum ferre & congregare ad vnitatem & reducere ad simplicitatem posset? & eam ab hoc procelloso fluctuanti & tumultuoso mari per innumerabiles sollicitudines, per diuersas phantasias & imaginationes velociter inundantes eripere? Certè hoc nemo, nisi virtus tuæ gratiæ valet facere: & huius maris magni & spaciosi, quod intra nos est motus mitigare. Tu Domine suscitas egenũ iacentem de puluere vanarum cogitationũ, & eleuas pauperem de stercore inordinatarũ delectationum: collocans eum in alto, vt sedeat cum principibus id est cum angelis & sanctis, & conuersatio eius sit in cœlis. Hoc gratiæ munus illis verè & solũ conceditur, qui accuratè & ardentè illud exquirunt, & ad hoc se disponunt.

*QUALITER ANIMA CONTEMPLA-
tina supra corpus eleuatur, & efficitur sim-
plex & vnica.*

CAPVT XLV.

Non debemus existimare quòd anima secundum substantiam deserit propriũ corpus, cum in contemplatione rapitur secundum communem cursum: sed pro tunc dicitur esse, vbi fuerit cor & amor eius. secundum enim B. Augustinum anima verius est vbi amat quàm vbi animat, id est quam in corpore quod viuificat. Dico igitur quòd talis animæ deuotæ eleuatio extra mundum, & supra ista corporalia vsq; ad seipsam, vel vsq; ad angelos vel certè vsq; ad creatorem suum, quia altius nõ potest ascendere, fit per fortem & sanctam meditationem, vel

per ardentem amorem. Itaque talis fortis & sancta meditatio, vel amoris ardor virtute est tam potens, ut faciat eam obliuisci, & cessare ceteras alios operationes & phantasias; ac si esset in perfecta quiete & in quodam dulci sopore. & si penitus tales operationes non cessant, non tamen valent interrompere, vel superare illam validam meditationem seu feruidam dilectionem propter suam vigorosam virtutem. Oportet quoque ut anima in tali meditatione totaliter sit occupata & amore feruenti, neque sit ei cura pro tunc de quacumque alia re, neque ad alia respiciat, nisi forte ea cursim transcurrens: non tamen in eis pedem figens, id est non demoretur in talibus. Et hoc posse fieri quotidiana experientia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re tam vehementer meditari, ut a pertis oculis non videat illud quod ante ipsum transit: & saepe illi cum quibus est, loquentur, & faciet coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehemente meditatione perseverabit ac si dormiret. Unde & de tali consuevit dici istud commune proverbium: Iste suos meditatatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici, cum ad compilandum aliqua subtilia intendunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus, & aliarum subtilium artium artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam philosopho, nomine Archimedes in Geometricis peritissimo, quod decreuit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum, & capiendum

dum vrbes. & cum urbem quam prædictus Philosophus incolebat, ab hostibus capi contingeret, iussit dux exercitus, ne prænominatus Philosophus necaretur: & cum à casu quidam ad eum intrasset & in illis vehementibus imaginationibus occupatū reperiret, interrogavit eum quod esset eius nomen: ille verò manens fixus, & intētus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat quid ab eo quæreret, nisi quòd innuebat ei, ne eū impediret, nihil aliud respondens: vnde & vitam perdidit. Ecce quàm attēta erat istius cogitatio, vt eius virtute neq; inuasionem propriæ urbis neq; hostem qui eum occiderit, agnouerit. Alius quoq; Philosophus nomine Neades sæpè ad mensam sedens obliuiscēbatur sumere cibū, & oportebat ne inedia periret, vt quædam eius ancilla sibi victum capiendū subministraret. De quo Valerius quod prædiximus recitans, dicit, eum solum propter animam vixisse, & corpore veluti re extera & inutili fuisse circumseptum. Prædicta adduximus exempla ad demonstrandum quòd anima imaginationes & sollicitudines inutiles à se possit expellere, vt valeat ad altiora & sibi magis proficua eleuari & ascendere: & sic reduci ad unitatem & simplicitatem, intendens duntaxat quomodo possit peruenire ad suum creatorem qui est eius locus, finis, & amor: quamuis hoc facere tãto sit fortius & difficilius scilicet, quod in præmissis exemplis ostendimus quãto oportet nos vti spiritualibus meditationibus, & habere cogitationes altiores & magis extraneas.

DE DIVERSIS MODIS, QUOS IN
tractando de contemplatione Sancti
habuerunt.

CAPUT XLVI.

Richardus de Sancto Victore, quendam e-
didit librum in quinque partes diuisum: vbi
subtiliter & profunde tractat hanc materiã con-
templationis, eam in sex species diuidens. Qua-
rum duæ ponuntur in imaginatione, duæ in ra-
tione, & duæ in intelligentia. Et secundum hoc,
prædictus Doctor ponit intra animam tres cœ-
los secundum quod ipsa anima circumuoluitur:
diuersimode cogitans siue meditans, scilicet
vel corporea quæ sensibus exterioribus per-
cipiuntur, aut seipsam vel angelos, siue eorum
statum, aut reuera ipsa contemplans deitatem.
Et præsertim præfat^o Richardus in quinta parte
illius libri tradit quomodo cõtemplatio tribus
modis formatur, siue diuersificatur. Aliquando
in quantum ipsa anima interdum amplius dila-
tatur. Quandoque per hoc quod plus eleuat ani-
ma suum intellectum. Quandoque autem secun-
dum quod habet ipsum intellectum sicut alie-
natum & oblitum. Declarat verò quomodo
hoc fiat, adducens auctoritates & exempla sacre
scripturæ. Accidit siquidem hoc, vel per vehe-
mentem admirationem, vel præ feruore deu-
otionis, vel præ magnitudine delectationis, & spi-
ritualis consolationis. Sed quia intentio mea est
loqui non subtiliter, sed rude & breuiter, tum
propter materiæ subtilitatem, quæ pertinet ad
magnum Theologos, tum etiã quia meum excedit
intelle-

Intellectum, de ea modicum loquendum est. & ideo ponemus hęc modos contemplationis qui à simplicioribus capi & intelligi facilius possint, quos sancti exercuerunt & in suis scriptis nobis tradiderunt. Beatus verò August. in libro Confessionū describit quendam certum modū contemplandi, quē cum matre sua habuit, stans ad quandam hortuli fenestrā, non longē ante eiusdem suæ parentis obitū. Beatus præterea Greg. in suis Moralib⁹ largissime loquitur de contemplatione monstrans pericula & cōmoda, quę in ea sunt, sed particularē modum intrādi ad eam, ibiq; manendi, inibi non tradit. S. Hieronymus inter cætera scribit quendā modum ad Eustochiam virginē; scilicet, vt cogitaret horā mortis; qualeq; tunc præmiū esset perceptura, qualiter virgo Maria vna cūm filio suo Redemptore nostro, & sanctis angelis, atq; virginibus exirent obuiam ei, illud canticū concinentes, quod post transitum filiorum Israël per mare rubrū Maria cecinit soror Moysi: Cantemus Domino; gloriose enim, &c. De seipso dicit etiam idē B. Hieronymus, quòd post validas rētationes & sæuas pectoris sui tunctiones sibi assiduis fletibus & lachrymis, diuinum auxilium quærenti visum est angelorum interesse cœtibus præ magnitudine pacis & spiritalis lætitiæ suę cōscientiæ, sibi post suā tribulationē & pœnitentiam à Deo cœlitus transmissæ. Cōmuniter omnes Doctores in hoc modo concordant: scilicet, vt homo meditetur terribilia infernorū supplicia, paradisi gaudia, peccata ppria, mundi vanitatē. Tamen quia de ijs materijs in via purgatiua, illuminatiua, &

vnitiua, satis locuti sumus: adhuc alium querimus contemplationis modum. Sanctus igitur Bernardus, in omnibus serè sermonibus super Cantica tractat vnum modum, scilicet, matrimonij spiritualis inter Deū & animā: quem sequitur quidam alius nouus Doctor inter Deum & animam similiter quoddam cōtemplans spirituale matrimoniū. & intitulatur ille liber Horologium æternę sapientiæ. Et reuera iste modus est arduus & subtilis & satis periculofus, & maxime his qui eum tenere vellēt in principio suę conuersionis. Rationem huius assignat Gerson sic dicens: quia cum tales nouitij & in spiritualibus minimè exercitati inciperēt meditari spirituale matrimonium, facillè transfrent ad carnalis recordationem, & quærentes puritatem animæ, plus fordescerent.

DE MODO CONTEMPLATIONIS,
quem in initio suę conuersionis B. Bernardus habuit.

CAPVT XLVII.

DE seipso refert B. Bernardus, qualiter in suę exordio conuersionis agnouit sibi esse necessarium habere bona opera & merita, quæ ex seipso nequibat exigere & habere: & ideo prouidit sibi acquirere hæc ex meritis Christi Redemptoris nostri: & tūc accuratissimè meditabatur totius vitæ Dñicę decursum à conceptione vsq; ad ascensionem: & ex vniuersis pœnis & amaritudinib; eius collegit sibi fasciculū myrrhę, qui assiduè inter eius vbera cōmoraretur: atq; illum iugi memoria in suo pectore collocauit.

ei in-

ei intimè compatiendo. Propter quod conclu-
do beatum Bernardum suam cōtemplationem,
& spiritualemente ascensum à vita Domini inchoas-
se, eam crebro meditando: secundum quod de
beata Cæcilia legimus, quòd Euangelium Chri-
sti semper in suo pectore gerebat absconditum,
scilicet eius vitam assiduè meditando: & diebus
ac noctibus non cessabat à colloquiis diuinis, &
oratione. Et Doctor Seraphicus Bonaventura
in suo stimulo amoris tractat quoque hanc ma-
teriam, & specialiter de passione Domini & Re-
demptoris nostri Iesu Christi: ostendens quod
in ea inuenitur omne bonum, & quod ipsa est
ostium huius viæ: scilicet contemplationis: &
qui aliunde vult ingredi, ipse seipsum decipit. Et
confirmat præfatus Doctor suam sententiam
auctoritate Domini, qui ait: Ego sum via, ve-
ritas, & vita, via per quam est gradiendum: veri-
tas gradientem illuminans: vita eundem recre-
ans, sustentans, & remunerans. Sunt & nonnul-
li communiter qui non habent alium modum
in sua contemplatione, nisi quem in aliquo de-
uoto libro didicerunt, legentes vitam alicuius
sancti, vel aliquid huiusmodi aliud ad exercen-
dam suam deuotionem secundum materiam
quam reperiunt: & istis semper sunt libri neces-
sarij. Vnde iste modus per se solus non est suffi-
ciens, nisi assuescerent illum exercere absque li-
brorum præsentia. Rursum sunt alij qui diuina
officia agentes in Ecclesia, discunt & exercitan-
tur contemplari nitentes; & hoc difficillimum
iudico: præcipue à principio, & vix per hanc vi-
am poterit quis ad perfectionem contempla-
tionis

tionis peruenire propter laborem cantui annexum, nisi tales forsan essent in secreto prius assuefacti per contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem prætermisiss multis aliis modis, quos in exercitiis & materiis contemplationis multæ deuotæ personæ habuerunt, dicemus adhuc aliqua de ea.

*QVID EST CONTEMPLATIO, ET
de diuersis eius speciebus, & de materia qua debet bonus monachus contemplari.*

CAPVT XLVIII.

Secundum Richardum, cōtemplatio est quidam liber animi intuitus in diuina spectacula cum admiratione suspensus, vel secundum beatum Augustinum contemplatio, est quedam mentis illustratio ad inuisibilia Dei, animum salubriter alliciens. Secundum autem Hugonem contemplatio est quedam intelligentiæ perspicacitas: quam habens omnia manifesta aperta uisione cognoscit, secundum illud: Spiritus omnia scrutatur, hoc est omnia scrutari facit: etiam profunda Dei. Ante autem quàm species contemplationis distinguamus, est notandum cum præfato Richardo quòd contemplatiuus potest in contemplatione per tres uias proficere. Prima est propria industria, & hoc secundum illud quod sibi videtur multum ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, ut diuinæ gratiæ auxilio mereantur altius ascendere. Secunda

da via est arte & doctrina alterius, sicut faciunt qui supra positas, & alias sanctorum supra hac materia datas doctrinas obseruant, & imitantur. Tertia est, speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana eleuare volentis. His igitur praemissis est aduertendum, quod contemplatio distinguitur in tres partes seu species. Prima dicitur mentis dilatio: & est quando contemplans humana industria extenditur & dilatatur supra id quod cogitat. Secunda dicitur mentis subleuatio: & est quando intellectus contemplantis diuino lumine specialiter illustratus percipit ea, ad quae non sufficit humana industria. Et quamuis illud quod intelligit sit supra rationem humanam, sic tamen est intra se quod non alienatur neque transit extra se, sed videt se esse in se: licet non sicut ante solebat. Tertia appellatur mentis alienatio: & hoc est cum videt ea ad quae ascendere nequit humana industria, in qua visione adeo efficitur contemplans extra seipsum & extra solitum intellectus sui iudicium, vt nesciat vbi est, neque qualiter est, scilicet an in corpore, vel extra corpus. & hoc alio nomine dicitur raptus: de quo superius in via vnitua locuti sumus. Et nota hic quod prima istarum trium specierum quae dicta est mentis dilatio, iuuatur arte, exercitatione assidua & diligentia nimia, secunda scilicet mentis subleuatio, iuuatur coelesti lumine, quod interdum supra humanam industriam recipit: aliquando supra propriam conscientiam, nonnunquam supra naturam. Et per hunc modum eleuati sunt in altum prophetae, qui viderunt & dixerunt praeterita & futu-

futura, & humanorum cordium occulta sine raptu, & absque alienatione à sensibus. Tertia scilicet mentis alienatio siue raptus fit, vel propter deuotionis excessum ex feruentissimo Dei amore prouenientem; vel propter nimium stuporem super aliqua re, qua videtur homini valde admirabilis, vel propter magnitudinem delectationis & gaudij: quod concipimus de aliquo beneficio intra nosmetipsos ex Dei speciali gratia recepto. Et vltius secundum prædictum Doctorem aduertendum, quod contemplatiuus sentiens se in sua contemplatione frigidum, debet se spiritali arte calefacere, vt queat contemplando citius ad Deum ascendere, accipiens aliquam materiam deuotionis seu feruoris excitatiuam, secundum quod superius diximus in meditationibus illarum trium viarum, scilicet purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ. Sed quia vt supra diximus secundum illum seraphicum Doctorem eximium Bonauenturam: ostium per quod est ingressus ad contemplationem, est vita & passio Domini nostri Iesu Christi: & qui aliunde voluerit introire, ipse se fallit: dicemus hîc in quodam Compendio de vita Domini vsque ad cœnam.

QUOMODO CONTEMPLATIVVS DEbet ascendere in sua contemplatione tribus modis secundum vitam, & passionem Domini.

CAPVT XLIX.

Scire debes quod Christus Iesus Deus & homo Dei & hominum mediator, ipse est via per

per quam ad diuinitatis notitiam simul & amorem debes ascendere. secundum enim Augustinum septimo Confessionum, ad hoc Christus carnem assumpsit, vt qui Deum spiritualiter intelligere non potuimus, per Christum verbum caro factum, ascenderemus ad notitiam & amorem spiritualem. In Christi ergo vita & morte confitue tibi triplicem contemplationis modum per deuota exercitia.

Prima contemplatio sit, vt affectu quodam dulci, & affectu cordiali, licet quodammodo carnali Christo adhæreas, Christum comiteris iugiter; circa Christi vitam & mortem affectatus, & eius præsentia & recordatione in tuis exercitiis delectatus. In hac prima ascensione, vel primo affectu, potes diuersimodè tuum exercitium variare, sicut Christum in vita multi diuersimodè allecti, id est diuersis intentionibus sequebantur. Apostoli enim primo eum sequebantur sola eius præsentia delectati, eius colloquio recreati, eius dulcedine & affabilitate attracti. Et tu etiam primo hoc modo sequere Christum, esto in eius comitatu. Cogita quàm fuerit eius præsentia dulcis; cogita corporis elegantiam, & speciositatem: nam erat speciosus forma præ filiis hominum. Attende suaues eius sermones, & dulcissimam doctrinam, & modum quo in omnibus se habuit, quam dulciter & benigne verba illa melliflua protulit. Attende modum quo interius se habuit, quia ab intramitis, benignus, & suauis. Attende in eo sensum maturum, aspectum venustum. Cogita in Christo profundissimam sapientiam in corde, venustis-

nustissimam eloquentiam in ore, optimam morum dispositionem: & hoc modo Apostoli eum sequebantur: alij Christum sequebantur, ut eorum curaret infirmitates. sequere & tu eum interdum hoc modo, & humiliter prostratus adora eum, dicens: Domine si vis, potes me mundare. Vel; Iesu fili David miserere mei.

Quidam sequebantur eum propter miracula eius, & tu mirare potentiam eius in miraculis, naturam enim mutat, elementa commutat, demonstrationes fugat, omnemq; languorem curat. In his poteris eum cognoscere esse Deum, qui naturæ suos in primordio indidit effectus naturales: salva sibi semper in omnibus obedientia, etiam ad effectus supernaturales producidos. Et similibus modis potes variare exercitium, & affectum in hac prima contemplatione.

Sed aduerte quòd licet hæc exercitatio personæ spirituali satis utilis sit, scilicet occupare se circa mores, & gestus Iesu Christi Domini nostri, tamen quantum ad ascensum ad eius amorem non sufficit: immo per se parum prodest. Quid profuit Iudæ, Pilato, Herodi, vel Pharisæis quòd Christi mores vel gestus aut præsentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerunt? Terminus igitur huius primi modi contemplandi vitam & passionem Domini, secundum Bernardum super Cantica erit tibi: ut sicut Apostoli hoc modo tracti omnia mundana scilicet diuitias, parentes, & omnia alia reliquerunt, ita & tu in hoc perseverabis gradu, ut cor tuum illa suauitas occupet, & totum sibi amore

more vniuersæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Et breuiter homo cor suum debet extendere in tali exercitio, in affectum, & amorem humanitatis Christi, vt omnis affectus suus, & appetitus ad dulcedinem humanitatis Christi transferatur. Et iste primus gradus contemplandi Christum est incipientium. Secundus modus contemplandi vitam & passionem Domini, est iam aliquantulum altior præcedenti, scilicet non solum circa humanitatem se exercere, sed vt dicit Bernardus in homine Christo Deum inuenire licet non Deum nudum, neq; nudum hominem: sed & Christum Deum pariter & hominem comprehendere, Christumq; vt Deum pariter & hominem diligere & adorare. Multum quidem fructum in exercitio confert circa vitam & passionem Christi Domini, si quoties legis vel cogitas Christum, hoc vel illud passum fuisse, vel fecisse, talem tibi de Christo conceptum poteris formare: vt tibi lucidè Deum & hominem repræsentet, id est vnam personam significet, quæ simul est Deus & homo: vt quicquid legis vel cogitas Christum fecisse, siue in mortuis suscitandis, siue in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites. Quicquid legis Christum sustinuisse, siue in manuum perforatione, seu in pedum conclauatione, Deum credas indubitanter sustulisse: & hoc propter personæ vnitatem: in qua diuinitas & humanitas sine naturarum permixtione subsisterunt. Et hoc credit quilibet verus Christianus: sed quanto lucidius concipit deuotus, tanto in Christi vita passione & miraculis pinguior erit affe-

affectus. Si Christum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus, & magna fiducia: quia homo mitissim^o, benignissimus, nobilissimus, suavissimus, totus decorus, graciosus & formosus. Inde tibi fiducia accedendi, adorandi, & facilius conceptus: nam facilius est nobis humanitatis notitia, utpote menti impressa, quam Dei à mente remotissima. Sed si Christum Deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, gestus, magis apparent metuenda, horrenda, & admiranda. Et sic si vtrunque in Christo intelligis & concipis, magna tibi inde proueniet deuotio, amor, & fiducia; & rursus timor, & reuerentia.

Et iste secundus gradus contemplandi Christum est proficientium.

Tertius modus contemplandi vitam Domini, est iam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere: & iam Christum Deum per speculum in ænigmate, mentalibus oculis intueri: & sic ex humanitate ad notitiam, & amorem diuinitatis peruenire. Et per huiusmodi mentis intuitum, & adhesionem & transformationem incipit quodammodo homo vnus spiritus cum Deo fieri, & extra seipsum transgredi: & ipsam veritatem intueri: & ad vnionem & adhesionem habilitari. Vnde Augustinus septimo libro Confessionum ait: Iam admonitus redire ad me ipsum, intraui ad intima mea duce te: & potui, quoniam factus es adiutor meus: & vidi qualicumque oculo animæ meæ super eundem oculum animæ meæ, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem, non hanc vulgarem, & conspicuam omni carni: neque quasi
ex

ex eodem genere, grandior erat, tanquam si ista multa multoq; clarius claresceret, totumq; occuparet magnitudine nō illud illa erat, sed aliud valde ab istis. Qui nouit veritatem, nouit eam: & qui nouit eam, nouit æternitatem: charitas nouit eam. O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas: tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Ecce iste est vltimus gradus contemplationis in hac peregrinatione, donec ascendamus ad essentialem Dei visionem, sed caueat hic bestia id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque adhuc appropiet. nam bestia quas tetigerit montem, lapidabitur. Et iste tertius gradus cōtemplandi vitam Domini, est eorum, qui iam sunt exercitati & appropinquant perfectioni.

DE FIGVRIS, PROPHETIIS, ET
Scripturis circa Christi Incarnationem.

CAPVT L.

Circa opus nostræ redemptionis versatur materia totius Scripturæ: & omnia in Scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum Testamentum vetus pronunciat. Illud iam factum nouum clarius demonstrat. Cogita igitur quàm multa in figuris, gestis, factis, oraculis, apparitionibus, per reges, prophetas, sacerdotes, ipsum opus præcesserunt. & ex hoc intellige magnitudinem eius quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium Patrum præcedētium. Mirare tuam & multorum circa hoc opus tepiditatem, & ingratitude.

CAPVT LI.

CVM veniret plenitudo temporis, vt prædictæ figuræ adimplerentur, & dignaretur Deus adimplere desiderium sanctorum Patrum; missus est Gabriel Archangelus ad Virginem, vt ei Dominicam Incarnationem annunciaret. Contemplare hinc, & exulta sanctorum Patrum impleta desideria, & diuina oracula. Animo reuolue reuerentiam per Angelum Virgini incomparabili exhibitam, & stupece quantum potes Dei humiliationem. Attende Mariæ exultationem. Aduerte eius humilitatem, aliasque virtutes. In corde ruminare eiusdem lætitiā, exultationem, & iucundam deuotionem. Neque obliuioni tradendum est ministerium, per eam cognatæ suæ Elisabethæ impensum.

DE VITA DOMINI SVB QVODAM
*compendio ad exercitium nouiter contempla-
ri incipientium.*

CAPVT LII.

ET vt sub quodam compendio totam vitam Domini recollectam tecum deportare valeas, considera quomodo Deus factus paruulus vagit, & lachrymatur in præsepio. Attende eius paupertatem: Intuere eius humilitatem, & descensum Angelorum, & vigilias pastorum. Conspice vtrorumque ad inuicem mutua colloquia: Mariæ & Ioseph vehementem stuporem. Inspice Dominam nostram genuflexam, præ magnitudine lætitiæ quem peperit adorantem, & in cor-
de

de suo iubilantem. Aspice attentissime tam speciosissimi infantis vultum & elegantiam, atque eius interiorem magnitudinem & sapientiam: quem reuerenter adorabis, & praeſepe deoſculaberis.

Celebratam octavo die eius circumciſionem, & nominis Ieſu impoſitionem, & vide quomodo immunis ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati, vt tu in te ſuperfluas & inordinatas circumcidas concupiſcentias. Vocatur Ieſus, vt per hoc intelligas eum ſuorum non alienorum eſſe Saluatorem. Condole infanti: quia tam tenerrimus vulneratur, & pro te ſuum incipit fundere ſanguinem: & quod extrinſecus plorans intrinſecus miſerabili homini compatitur.

Stellam tam fulgentem, Magos ad puerum Ieſum deducentem, & eorum magnam fidem & deuotionem: & ſequere eos, & deuotiſſimè offer aeterno infanti quicquid habes ſcilicet animam & corpus.

In quanta vilitate & penuria eum Magi inuenerunt: non enim voluit amator paupertatis, neque ad illorum Regum aduentum aliquent temporalem apparatus oſtendere. Et quomodo paruulus Rex ab Oriente deduxerit eos ductu ſtellæ, à quibus tanquam verus Deus adoratur? Attende hîc tria de Chriſto nato teſtimonia, ſcilicet Stellæ, Magorum, & Iudæorum: qui perhibent teſtimonium de Chriſto, & de loco natiuitatis eius.

Quomodo poſt natiuitatis eius quadreſimum diem, mater eius offert eum in templo

Deo Patri: & redimit eum tanquam primogenitum offerens pauperem oblationem. Videnihilominus illam processionem, in qua tantæ tamq; cœlestes personæ conueniunt, scilicet virgo Maria cum puero suo Deo nostro, & suo Iesu: Anna prophetissa: Symeon & Ioseph: & tota deuotione satage occurrere illis. Et nota eorum colloquia, magnamq; deuotionem.

CONTEMPLARE Christi & suæ matris humilitatem, qui cum non essent legi subditi, legem obseruare voluerunt.

Quomodo Christus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende eius patientiam, & disce pati: sequere peregrinantes, & attende eorum mutua colloquia, & disce ab eis pauperem & humilem esse.

Quomodo à duodecimo vsq; ad tricesimum ætatis suæ annum, rex gloriæ latet in plebe: quippe neque prædicabat, neque miracula faciebat, sed tam longum tenens silentium, multum docuit tacens, & nihil faciens multum operatus est, tamdiu enim tacens docuit te, ne sis facilis ad docendum: sed prius disce tacere & humiliari.

Quomodo tricesimo ætatis suæ anno per Ioannem baptizatur. Vnde quàm reuerenter se habet Ioannes ad eum non audens eum tangere: & mirare & imitare stupendam Dei nostri humilitatem se à Ioanne sicut quilibet alius plebeus permittentis baptizari, & quomodo omnem iustitiam, hoc est perfectam impleuerit obedientiam. Aduerte quomodo hîc visibiliter tota beatissima Trinitas manifestata fuit; Pater
in

in voce, filius in carne, Spiritus sanctus in colum-
bæ specie: & quod Pater mittit filium ad prædi-
candum dicens: Ipsum audite.

Quomodo post hæc abiit in desertum, vbi ie-
iunauit quadraginta diebus & quadraginta no-
ctibus & tentabatur à Sathana. Cogita Christi in
eremo conuersationem: quid ibi fecit, de deuo-
ta eius oratione, & cõtemplatione. Nota ibi eius
humilitatem: quia fuit cum bestiis secundum
Marcum. Cogita stupendam Christi patienti-
am: à dæmone portatur & sustinet. Quàm sapi-
enter resistit Sathanæ: & tibi exemplum dedit
resistendi. Mirare eius dignitatem: quia Angeli
ministrabant ei.

CONTEMPLARE quomodo de monte de-
scendens, elegit in discipulos quosdam piscato-
res & abiectos homines: & per eosdem prædica-
tionis gladio cœpit totum mundum debellare.

Nota eius vitam cõmunem cum Apostolis:
eius dulcem cõuersationem. Considera eorum
secretum colloquium in domo, & in via: & quo-
modo ipse est inter eos sicut qui ministrat, cum
eis comedit in vna mensa & catino, non habet
priuilegium inter eos.

Quomodo ex tunc deinceps visus est super
terram & cum hominibus conuersatus. siqui-
dem inter homines ambulans, & vbiq; verbum
Dei seminans multa miracula, quæ nisi à Deo
feri non potuerunt, fecit: cæcis visum, surdis
auditum restituit, dæmones fugauit, leprosos
mundauit: breuiter omnes sanauit; & tot mira-
cula fecit, vt vix valeant scribi. Rogantibus pec-
cata indulgit. Vbiq; prædicabat: parabolas my-
m 3 sticas

stias proponebat: in quarum vna pastorem se dixit, ad ouem perditam reducendam aduenisse.

Quomodo saepe Christum sequebatur multitudo copiosa: aliquando quatuor millia, interdum quinque millia, & eo amplius etiam vsque ad Eremum. Sequere & tu, & esto prope Iesum, vt eius verba audias, faciem Christi, & Apostolorum cernas: & colloquia & miracula videas.

Quomodo volens se hostiam offerre, propter quod venerat, vt se verum agnum paschalem ostenderet: quinta die ante pascha allatum à discipulis a sellum cœli terræq; Dominus ascendit: magnoq; triumpho, laudumq; præconiis, pueris Hebræorum clamantibus, Osanna in excelsis, Hierusalem sanctam ingreditur.

Nota Christi Regis stupendam humilitatem in eo scilicet quod sedet super asinam Apostolorum vestimentis stratam. Vbi est eius familia & Regius apparatus? Intuere Iesum, qui cum appropinquaret Hierusalem fleuit super illam; magis autem dolore compassionis tactus misericorditer fleuit super animam peccatricem.

Descripsimus ecce breuiter, & sub compendio vitam Domini, vt facilius eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris vtilius & salubrius tuam mentem occupare: &

ideo omni die aliquid de vita & passione Christi in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

CON-

SUMMARIUM QVODDAM VITAE

Dominicæ metricè.

CAPVT LIII.

O Crux, frutex saluificus, viuo fonte rigatus,
quem flos exornat fulgidus.

Fructus fœcundat gratus.

Iesus Rex regis filius.

Iesus de Deo natus.

Iesus promissus Patribus.

Iesus præfiguratus.

Iesus afflatu genitus.

Iesus donis donatus.

Iesus in lucem deditus.

Iesus sol mundo datus.

Iesus infans pauperculus.

Iesus Maria lactatus.

Iesus tener puerulus.

Iesus cultro plagatus.

Iesus legi suppositus.

Iesus vlnis portatus.

Iesus ostensus Regibus.

Iesus regno fugatus.

Iesus plenus virtutibus.

Iesus vir baptizatus.

Iesus ferarum socius.

Iesus hoste tentatus.

Iesus verbis veridicus.

Iesus zelo flammatus.

Iesus signis mirificus.

Iesus transfiguratus.

Iesus pius affectibus.

Iesus lachrymatus.

enfol

m 4

Iesus

Iesus Rex orbis agnitus.
Iesus a fello latus.
Iesus seruorum famulus.
Iesus panis sacratu.
Iesus Iudæis proditus.
Iesus orans prostratus.
Iesus turba circumdatus.
Iesus vinculatus.
Iesus ductus præfidibus.
Iesus ter denegatus.
Iesus Pilato traditus.
Iesus post flagellatus.
Iesus illusus penitus.
Iesus morti donatus.
Iesus fit ligni baiulus.
Iesus flentes solatus.
Iesus turbæ expositus.
Iesus expoliatus.
Iesus clauatus fortius.
Iesus sursum leuatus.
Iesus portentum omnibus.
Iesus altè affatus.
Iesus miris clarificus.
Iesus morte damnatus.
Iesus transfixus acrius.
Iesus infra delatus.
Iesus iunctus latronibus.
Iesus felle potatus.
Iesus clamans & anxius.
Iesus examinatus.
Iesus sepulchro conditus.
Iesus surgens beatus.
Iesus terrens exercitus.

Iesus cœlo leuatus.
 Iesus princeps altificus.
 Iesus orbi prælatus.
 Iesus largitor spiritus.
 Iesus iudex legatus.
 Iesus princeps pacificus.
 Iesus sponsus ornatus.
 Iesus iudex æquissimus.
 Iesus rex expectatus.
 Iesus cunctorum Dominus.
 Iesus desideratus.
 Iesus alpha principium.
 Iesus ô finis optatus.
 Iesu purga nos à sordibus.
 Iesu perlustra cogitatus.
 Iesu perfectos fac virtutibus.
 Iesu sacrosq; spira flatus.
 Iesu defensa nos ab hostibus.
 Iesu nosterq; sis ducatus.
 Iesu à te fit mortalibus.
 Iesu æternæ vitæ status.
 O crux, frutex saluificus. vt supra.
 Maria super omnes cœlos assumpta.
 Maria variè adornata.
 Maria in cœli statu præclara.
 Maria dæmonibus terribilis, vt castrorum acies
 ordinata:
 Maria nostri sollicita pro nobis aduocata.
 O Maria mater pia, filiorum sis sollicita.
 Recordare quæsumus nostri, dum steteris in
 conspectu Dei: vt loquaris pro nobis bona,
 qui tibi semper canimus,
 Ave maria, &c.

CAPUT LIV.

INter cuncta Redemptoris nostri memorialia, constat dignissimum esse illud vltimæ cœnæ finale conuiuium: in quo seipsum in cibum & potum tradidit discipulis. Vnde interdum spiritualiter & deuotè, circa hoc mirabile Sacramentum tuas formabis meditationes. Considera igitur eius hîc stupendam humilitatem, quomodo scilicet Deus maiestatis, cum illis suis pauperculis discipulis & etiam Iuda proditore suo in eadem mensa & scutella cœnauerit. Considera pedum lotionem: nam volens cordibus eorum exemplum humilitatis arctius imprimere, prostratus ante eos, pedes humiliter lauabat. & quantæ charitatis & pietatis fuerit, eosdem tam dulcibus colloquijs & verbis exhortatorijs confortare.

Sed super omnia debes iugiter & maximè, cùm ad sanctam communionem accedis, memoriam agere illius tam alti mysterij: quod ibidem fuit primitus institutum. Nam postquam cum suis discipulis comedit agnum Paschalem, & typicum, secundùm consuetudinem Iudæorum: consecrans suum sacratissimum corpus, dedit eis seipsum verum agnum Paschalem: quibus etiam dedit potestatem illud consecrare, & alijs ministrare. O largissima magnificentia, ô largitas inaudita, ô excessiua charitas. Qui seipsum dedit, quid negare poterit? Quid ultra potuit

potuit facere? Quicquid potuit pro nobis fecit: donauit omnia quæ habuit: dedit suum regnū: dedit seipsum. Vnde & in hac cœna dicebat: Hæc quotiescunque feceritis, in mei memori- am facietis, id est in memoriam eorum quæ ad- huc carnem mortalem gerens pro vobis feci. pro vobis enim sum illusus, inhonorat⁹, & cru- cifixus. Circa quam commemorationem dicit beatus Hieronymus: Hanc vltimam memori- am nobis reliquit, quemadmodum si quis per- egrè proficiscens, aliquod pignus ei quem dili- git relinquat: vt quotiescunque viderit, possit eius beneficia & amicitias cōmemorare: quem si ille perfectè dilexit, sine ingenti desiderio vel fletu illud videre non potest: ideoq; saluator hoc tradidit Sacramentum, vt semper comme- moremur, quia pro nobis mortuus est. Hoc igitur cū accipimus à sacerdotibus, commemo- remur, quia corpus & sanguis Christi est, vt nō simus ingrati tantis beneficijs. Hoc sacramen- tum super omnia sacramēta excellentissimum, ægris est medicina: peregrinantibus dieta: de- biles confortat: valentes delectat: languores sanat: sanitatem seruat: fit homo mansuetior ad correptionem: patientior ad laborem: ar- dentior ad amorem: sagacior ad cautelam: ad obediendum promptior: ad gratiarum actio- nem deuotior. Hoc etiam supercœleste sacra- mentum munit sensum, & in grauioribus pec- catis reprimat penitus consensum. Si igitur post huius tanti sacramenti sumptionem non ita crebro feralibus motibus iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, & aliorum vitiorum te senseris agitari,
age

age gratias corpori & sanguini Domini : quia virtus sacramenti operatur in te : & gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati. Adverte tamen quòd effectus sacramentorum, solet esse secundum recipientium dispositionem, & præparationem. Iudas enim quamuis Dominicum corpus perceperit, non tamen prædicta munera participavit. Ideò ante sumptionem huius tam reuerendi sacramenti magnopere præparationi debitæ studendum est, vt tantum sacramentum digne valeas sumere : qui enim corpus & sanguinem Domini recipit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Tria autem sunt quæ ad dignam receptionem huius sacramenti requiruntur :

scilicet, { Munditia corporalis.
 Puritas spiritualis.
 Deuotio actualis.

Munditia corporalis interdum est de congruo : interdum est necessariò requisita. Puritas consciëntiæ siue spiritualis, præsertim à mortalibus criminibus est necessaria, & ideo attende vt ante huiusmodi sacramenti receptionem, habeas contritionem : & si fieri potest ante còspectum Domini lachrymas fundas, quibus te abluas à commissis sceleribus, corde, ore, opere, & insuper bonis quæ facere omisisti. Vnde dicit beatus Gregorius : Operæpretiũ est cum diuina ista mysteria agimus, ante Deum in còtritione cordis nosmetipsos macremus, hoc est, quòd peccatum non corpus macet : qui enim mysteria Dominicæ passionis celebramus, debemus imitari quod agimus. Post hæc confite-
 tere

tere omnia peccata tua, quorum conscientia te accusat: & praesertim notabilia, quae omnia sunt confitenda: & de ignoratis te coram sacerdote fatere culpabilem. His autem duobus, scilicet contritione & confessione, abluis conscientiae impuritatem. Tertium quod est actualis deuotio in te gignunt timor & amor: timor inducit reuerentiam; amor verò accendit desiderium, vel affectum. Accede igitur cum timore, & reuerentia. Attende quàm terribilis est mensa ista. Vnde cum debita diligentia, & diligenti vigilántia ad eam est necessario accedendum: nam reuera in hac sacerdotali mensa praesens est Christus: & idem ille qui vltimam coenam cum Apostolis celebravit istam consecrat. non enim est purus homo, qui panem & vinum in corpus & sanguinem Christi conuertit; sed ipsemet Christus; qui pro nobis crucifixus est. verba ab ore sacerdotis proferuntur: sed diuina gratia, & virtute materiae consecrantur. Quo igitur ausu ad illam mensam vbi praesens est Christus, tam intrepidus accedis, & audes filium Dei tangere, quem Ioannes Baptista veretur contingere? què Petrus Apostolorum princeps praeformidine à se expulit, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Quem adorant dominationes: tremunt potestates.

Deinde considera, quòd iste quem sumis, tuus futurus est iudex. Time igitur accedere, si enim indignè & irreuerenter ipsum receperis, post tuam mortem iratum senties: cum tribunali eius iudicandus astabis. Aduerte quoque quòd quamuis per millia millium annorum te praeparaueris

raueris

raueris creberrimis orationibus, & assiduis meditationibus, nihil esset ad cōdignam huius sacramenti sumptionem; etiam si omnium meritis sanctorum gauderes: quanto magis quòd tu indeuotus tepidus & impræparatus accedis.

Confidera præterea eo modo quo dictum est tuam vilitatem, & te indignum reputabis: & sic congruam reuerentiam adipisceris. Hoc autem potissime ad condignam huius tremendi sacramenti susceptionē valet, si in oculis tuis tibi ipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedere ad hoc pretiosum sacramentum: sicut enim dicit Augustinus, panis iste requirit esuriam hominis interioris.

Affectum autē, quo ad hoc suauissimum sacramentum accedendū est, diuersi diuersimode formant, quidam enim trahuntur ex desiderio vnionis cum Christo, vt eum quem eorū diligit anima, intra semetipsos amplexibus astringant. Quidam alij trahuntur ex desiderio consequendi sanitatem à suis passionibus & vitijs: vt scilicet tanquam medicum trahant Christum ad se ipsos, per quem ab omni languore anime curari queant. Alios quosdam trahit delictorū conscientia, quoniam hoc ineffabile sacramentum in remissionem peccatorū est institutum. Trahit verò nonnullos amor, & compassio proximorum: vt per hoc tam acceptabile sacrificium subueniant viuis & defunctis.

Et vt tuum desiderium ardentius inflammetur & exercitetur, poteris diligēter vitam Christi reuoluere.

Confidera igitur quomodo vniuersos dolores

res omnium ad se accedentium tulit, & omnes languores nostros ipse portauit: siquidem mulier immunda ad eum retro accedens sanata est. Peccatrix, eius pedes deosculans est mundata. Chananæa dū importune eū sequitur, exaudita est. Leprosi accedentes curati sunt. Dæmoniaci paralytici, & cuncta naturæ monstra, dum accedunt & credunt, salutem consequuntur: nam virtus de illo exibat, & sanabat omnes, Publicani & peccatores accedentes veniam promerentur: neque eorum conuiuium despexit. Cū igitur feceris quod in te est, accede cum fide & fiducia sperans de infinita Dei pietate. Debes adhuc ante huius dulcissimi Sacramenti communionem, passionem Dñi deuotissimè ruminari: quippe specialiter in memoriã Dominicæ passionis legitur institutum. Et si quæris in quo te potius affectu debeas exercere, an scilicet timoris & reuerentiæ, vel amoris, & desiderij, hoc est an debeas secundum quod multi faciunt anhelos & ardenti desiderio, ad illud tam dulce sacramentum accedere: vel secundū alios stimulo conscientia & præ timore attendendo huius sacramenti excellentiam, & propriam infirmitatē ab eius frequenti receptione abstinere. Ad hoc respondēt Sancti vtrumque affectum cōmendantes, & quod relinquendum est cuiusque conscientia quod sibi potius faciendū videtur: Zachæus namque festinauit, gaudens in domo sua Dominum recipere: Centurio vero suā contemplans vilitatē hoc recusauit, dicens: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: & vterque fuit Dño acceptus. Vnum tamē omnibus securū esse vide-

videtur, vt scilicet nec ex reuerentia timētes desiderium & spem excludamus, neq; rursus ex spe & desiderio reuerentiā, & timorē relinquamus: sed inter vtrumq; affectum ex vna parte confidentes, & ex altera metuentes inducamur illud recipere: ait enim B. Gregorius: Nihil enim nobis securius, quā sub spe semp timere. Tamen si absolute loquamur, indubitāter affectus amoris potior est quā timoris. sed quod absolutē melius est in casu fit, & est multis periculosius & deterius.

*QUOMODO VIR DEVOTVS ET CON-
templatiuus, propter aliquos scrupulos eum molestantes, non debet ab huius tam saluberrimi sacramenti perceptione abstinere.*

CAPVT LV.

Contingit interdum, vt volentibus ad hoc tam ineffabile mysterium accedere, adueniant ipso tempore aliqua cogitationes de sua indignitate: & præcipuē videtur eis sua peccata minus benè fuisse cōfessos. Hoc secūdum Gersonem potest prouenire ex dæmonis suggestione, vt impediatur à tanti boni participatione. Vnde isti debent considerare, quia nunquā viribus proprijs ad hoc poterunt dignificari, quāuis ad hoc per spatium centum annorum insudarent: nisi eis ex speciali Dei munere cōcederetur, quod tamen donum æquē potest largiri Deus nūc, sicut post memoratū annorū spatiū. Debet vlteri⁹ considerare, quod in hac vita nemo potest scire infallibili & absoluta certitudine, se esse in gratia vel nō, nisi hoc ei singulariter reuelare-

reuelaretur. Et reuera qui absq; huiusmodi certitudine nollet Eucharistiã sumere, seipsum deciperet: & videretur habere quandam superbię speciem.

Est alia humana, seu moralis certitudo, quę in nostro proposito requiritur, & sufficit: scilicet, cum quis in sui recollectione & proprię cõscientiæ discussione fecit, quod tunc sua discretio, & sanum seu prouidum aliorum consiliũ iudicat faciendum: & hoc per tempus ad hoc sufficiens, & cõmuniter reseruari solitum. & si tunc non se nouerit esse in mortali, securè & absq; periculo incurrendi nouũ peccatum mortale poterit ad sacram accedere cõmunionem: etiam si vt sæpè contingit, superueniunt aliqua dubia leuia. & debet talia contemnendo vincere & contrarium eis agere, & seipsum ad hoc agendũ cogere. Leue dubium appello, cum alicui uideatur, quòd aliquid sit bonũ & iustũ, potius quàm malum & peccatum: licet habeat aliquas leues rationes, & cogitationes contrarias ei inducentes aliquid ambiguitatis non tamen tantę, quin primum iudicium scilicet quòd sit bonũ & iustum sit longè certius: ita quòd si illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neq; dubitaret. Veruntamen si maiorem certitudinem non habet vnus quàm alterius partis, debet abstinere quousq; aliorum vel suo consilio, vel diuina inspiratione per humilem orationem obtenta ad alteram illorum partium magis declinet. Et si hoc modo quis non accipit securitatem, semper se iudicabit malè confessum, & nunquã habebit requiem, neq; ad pacem consciętię poterit peruenire:

n

uenire:

uenire: quod nullo modo potest dici bonum.
Omnia hæc sunt accepta à præfato Doctore in
tractatu de diuersis tentationibus diaboli.

*QVOMODO DOMINICA PASSIO
continet in se omnem perfectionem in hac vita
homini possibilem.*

CAPVT LVI.

SCiendum est, quòd omnia perfectionis ope-
ra, quæ Redemptor noster docuit in Euàng-
elio, ipse in semetipso in sua passione perfectissi-
mè compleuit. Itaq; in cruce Domini est finis le-
gis, & totius sacræ scripturæ: & in eius passione
est summa totius perfectionis: & in eius morte
est omnis verbi consummatio. Et ideo Aposto-
lus Paulus dicebat: Non iudicauit me aliud sci-
re nisi Christum Iesum, & hunc crucifixū. Nam
reuera frater hoc scire est omnia scire: quæ sa-
luti expediunt. Si enim de voluntaria paupertate
loquamur, quis autem pauperior Christo, qui
nudus pependit in cruce, in qua non habuit vbi
reclinaret caput suum? Si de obedientia & hu-
militate: quis aliquando humilior & abiection-
filio Dei, qui factus est obediens vsq; ad mortē,
mortem autem crucis? Si de virginali castitate,
quis castior eo? cuius mater virgo est, & cuius
pater foeminā nescit. Si de charitate loquamur:
quis vnquā maiorem vel tantā charitatem ha-
buit vt Christus, qui animam suā posuit pro a-
micis suis? Rursum si de patientia: omnis eius
passio excellentissimè hanc demōstrat. Si verò
de contemptu mundi, & à rebus mundanis
elongatione: quis ita alienus à terrenis, sicut
Chri-

Christus in cruce super omnia terrena exaltatus? Si de abſtinentia & ieiunio & victus inopia, Christus non guſtauit in paſſione ſua niſi fel & acetum. Si de corporis caſtigatio: cuius vnquam corpus extitit caſtigatus corpore Chriſti in cruce pendētis? Si de efficacia orationis: quis vnquam Chriſto efficacius orauit, qui præ attentionis vehementia, guttas ſanguineas ſudauit? Si de largitione eleemoſynarum, & de alijs miſericordiæ operibus: quis vnquam largiorem impendit eleemoſynam quàm idem Dominus, qui corpus ſuum in cibum & ſanguinem ſuum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleemoſynam dedit? Viſitauit rursus inſirmos: quando inſirma diſcipulorum corda roborauit, & complures inſirmos curauit: & captiuos lymbi redemit. Mortuos à monumentis reſuscitauit. Sed & ſi de dilectione inimicorum loquimur, in cruce pendens pro ſuis crucifixoribus orauit.

Si de iniuriarum remiſſione: quis libentius aliquando dimiſit debita ſuis debitoribus, qui latroni non ſolum peccata dimiſit, ſed etiam Paradifum promiſit? Et ſimiliter de alijs operibus ſimilibus diſcurrendo per ſingula opera ſupererogationis: quæ omnia in paſſione Chriſti ſi diligenter attendimus, inueniemus ſupereroganter impleta. quæ etiam nos ſi cupimus Chriſtum perfectè imitari, debemus adimplere vel opere, vel ſaltem deſiderio; & illa inſpicere & ad exemplum eorum operari: vt fiat illud quod in Exodo Dominus dicit: *Inſpice, & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte*

monstratum est. Et cum Redemptor noster in multis sacrae scripturae locis, mons propter altitudinem suae excellentissimae perfectionis dicatur, praecipue tamen dicitur mons in cruce exaltatus propter eminentiam merendi suae sacratissimae passionis. In hoc igitur monte, id est Christo crucifixo exemplum nobis monstratum est: ut diligenter & attentè illud inspiciamus, & efficaciter imitemur. Intuere ergo per visceralem compassionem exemplar Dominae passionis, in te eam incorporando, & efficacius imitando. Unde sciendum est, quòd si omnia quae Christus in hoc mundo pro nobis passus est, vellemus referre, essent innumerabilia; neque totus mundus posset capere, qui de eis scribendi essent libri, ut dicit beatus Ioannes in fine sui Euangelij. Quia igitur omnia Salvatoris nostri scribere gesta minimè valemus, eius salutem gloriosissimam passionem morosè & deuotè contemplari assidue conemur.

QUOD PASSIO DOMINI SEX MODIS EST MEDITANDA.

CAPVT LVII.

Circa passionem Domini hoc modo se habere potest vir deuotus, & contemplatiuus. Primo contemplando eam ad imitandum. Secundo ad compatiendum. Tertio ad admirandum. Quarto ad exultandum. Quinto ad resoluendum. Sexto ad quiescendum. Primo dico quod debemus passionem Domini contemplari ad imitandum, eo quòd ipsa est altissima & perfectissima Christiana imitatio: & altis-

tissima & perfectissima vita est Christum imitari: summa & perfecta religio, & religiosa perfectio: regula & exemplar omnis perfectionis vitae & virtutis scilicet imitari Christum in sua morte & passione. Sit igitur nostra viuendi regula Christi passio: & tanto consolemur, quanto Christo magis conformamur, & tanto contristemur, quanto longius ab hoc exemplari & regula elongamur. Semper quantum in nobis est, quæramus ab omnibus conculcari, persecutionem pati, vilipendi, illudi, affigi, flagellari, & in diuinis officijs ab omnibus despici. Simus nudi cum nudo, nihil omninò habere cupiamus: immò habere aliquid sit nobis grauissima pœna, & dolor immensus, & in nulla re lætitiā capiamus. abhorreamus gustare dulcia & delectabilia, cupientes potius vilibus, & amaris refici: & appetamus vt omnes cibi potius nobis inferant felleum quàm saporem melleum: Christus enim felle & aceto potatus fuit, & vt breuiter dicam consideremus omnia, quæ pro nobis sustinuit, & quomodo se habuit in passionibus. in quantum possumus, ei conformemur.

Secundo, debemus contemplari Christi passionem, ad compatiendum & condolendum Christo, considera eius verba, & dolores, afflictionem cordis, nostram ingratitude, maternos dolores. Debemus considerare eius verbera, illusiones, & opprobria: & in corde nostro versare, & ruminare, quantum in hoc fuit eius opprobrium & contemptus; quantus dolor, quanta in corde afflictio, & in corpore tam ratione passionis, quàm ratione compassionis

nostrorum peccatorum. Consideremus igitur quanta amaritudine fuerit plenus Dominus, & dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat non solum poena illata, sed etiam ingratitude nostra, & afflictio matris astantis: quam tam vehementer diligebat, & pro dolore & compassione poenae deficere cernebat. Illic filius crucifigebatur cum matre, propter mutuam dilectionem, & propter compassionem eorum mutuam, erat utriusque maxima afflictio, & praesertim quia uterque sciebat alterum pro se pati. sciebat enim mater filium pati pro se, sicut pro alijs quos erat redempturus. sciebat certissime filius quod gladius eius per compassionem maternam animam transfigebat. Refoue quaso ista in animo tuo replendo eum illis iniurijs & poenis, videns Dominum & sponsum animae tuae talia pro te perpeti. Nam si ei verè per amorè fueris vnitus, tunc ei compatiaris. si autem non sentis dolorè Christi qui est caput tuum, quomodo es vnus cum illo? Et sicut magis non patiendum est capiti quam ceteris membris, ita incomparabiliter magis compatiendum est Christo, quam alicui amico, quantumcunque dilecto, & etiam plusquam tibi ipsi, si omnia quae praedicta sunt sufferres. Igitur dilectissime frater myrrha & aceto, quibus ipse potatus est inebriemur, & solum eius vulnera sentiemus: & transfigant viscera nostra eius opprobria, vulnera, & flagella: & nihil in nobis sit, quod compassionis dolore non repleatur, & largiter non affligatur.

Tertio, contemplari debemus Dominicam passionem, ad admirandum. Nam si consideremus
 quis,

quis, quæ, pro quibus, & à quibus passus fuit, vehementer stupere debemus. Quis scilicet filius Dei verus summè potens, sapiens, & bonus, & simpliciter quicquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illū. Omnia quæ sunt quantūcūq; sint bona & magna, ad tuum dilectū sunt quasi quædā scintillula. Quæ passus est peregrinationem, exilium, famē, sitim, calorem, frigora, tentationes, terrores, persecutiones, insidias, sputa, opprobria, vincula, verbera, illusiones, dolores, vulnera: gloria conspuitur, iustitia condemnatur, iudex adiudicatur, qui nunquā offendit, inculpatur; innocens diffamatur: Deus blasphematur: Christus conculcatur: vita moritur: sol obscuratur: luna denigratur: stellæ sparguntur. Et hæc omnia sustinet patienter, quasi agnus: cum omnē creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennæ.

Pro quibus, passus est, pro nequissimis seruis, pro sceleratissimis inimicis: & adhuc pro diabolicis viris: pro filijs dæmonum imitatoribus, pro diuinæ maiestatis contemptorib⁹, & diuinæ bonitati ingratis. Attende quòd talis & tantus, talia & tanta, pro tam vilissimis passus est.

A quibus passus: à specialiter dilectis & pre-electis: quibus omnem ostendit benignitatem. altissimus à vilissimis, à stultis sapientissimus, à teterrimis & foedissimis diuinus splendor. In omnibus igitur his subleuemur in stuporem diuinæ bonitatis & largitatis.

Quarto debemus contemplari passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea letari,

propter { Redemptionem humanam,
 { Restaurationem angelicam,
 { Diuinam clementiam.

De redemptione humana patrata per Dominicā passionem, sine dubio multū debemus gaudere. Quis non gaudebit & exultabit, videns se liberatum per hanc benedictam passionē à damnatione æterna, à culpæ ignominia, & à potestate diabolica? Sed & quis nō in immensum exultabit, videns se tantum à Deo amari, vt tantæ se ipsū propter eum subderet vilitati & pœnalitati? Non dico quòd gaudeat de eius vilificatione vel passione, sed de eius fructu, & de diuini amoris manifestatione.

Quis princeps in regno vel imperio alicuius Imperatoris, vel Regis, videns se tantum à Rege vel Imperatore amari, vt esset pro eo mori paratus, non ne gauderet & exultaret? Quanto magis nos vilissimi homines, nefandissimi peccatores, & serui inutiles, debemus gaudere & exultare, cū videamus Regem regum & Dominum dominantium, & creatorem nostrum ita nos incessanter amare, vt seipsum nobis per turpissimam & ignominiosissimam mortem Deo patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immensa lætitia exultare, eo quòd plus nos diligit quàm nos ipsi. Rursum gaudendum & exultandum nobis est, quia per DOMINI passionem videmus reparatam Angelorum ruīnam. Vehemens nobis debet esse lætitia, cū videmus esse per CHRISTI mortem, de nobis tam nobile collegium reparari: & quod fiat vnū ouile & vnus pastor, & simus si-
 mul

mul vnum. In hoc etiam debet gaudere coelestis curia, & militans Ecclesia. O verè amabilis & reuerendissima passio Saluatoris, quæ distantia ita cõiungis, separata ita fortissimè vnis, & vinculo consummati amoris & felicitis gaudij in æternū amplecteris. Potissimè autem debemus gaudere & exultare, cernentes in omnibus supradictis altissimam Domini & Saluatoris nostri clementiam. Hoc æstimo esse altissimam gloriam iustorum, tam hominum, quàm Angelorum, scilicet quanto intimius & profundius Dei clementiam & beneuolentiam, & immensitatem bonitatis eius contemplantur. Et vbi lucidius apparet diffusio diuinæ bonitatis, & benignissimæ clementiæ dulcissimi & amantissimi Patris & Domini nostri Iesu Christi, quàm in eius passione: in qua tanta & talia tam turpia & grauia voluit sustinere, vt liberaret & glorificaret inimicum suum, immo quandam vanitatem dignam morte æterna? In hoc gaudium ingredia- tur homo, & reficiatur magnificentia diuinæ benignitatis. Accedat homo ad cor altum, & in corde suo exalter excellentissimam, & ineffabilem clementiam Iesu Christi Redemptoris nostri crucifixi.

QVINTO, dominica passio est consideranda ad resoluendum corda nostra, & ad perfecte in eum transformandum. quod fit cùm homo non solum imitatur, compatitur, admiratur, & exultat, sed etiam totus in Iesum Christum Redemptorem nostrum conuertitur, ita vt iam semper, & vbiq; appareat ei crucifixus. Et adhuc homo tunc in ipsum resoluitur, vel liquefit, cum

factus extra se, & super omnia positus, & etiam supra se, segregatus ab omnibus totus conuertitur in Dominum suum crucifixum, in tantum quod nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illulum, inhonoratum, & pro nobis passum.

SEXTO, debemus contemplari passionem Christi ad quietem, & internam dulcedinem, quod fit cum homo resolutus & liquefactus, prout diximus, sitiens, non cessat in corde versare ipsam Domini passionem: & ingressus prout valet in eius thesaurum, humiliter & deuote liquefit deuoto amore, & feruenti deuotione deficit à seipso, & quiescit in Christo crucifixo. & quanto ei plus adhæret, tanto magis deuotissimo amore, in seipso deficit & resoluitur. & quanto à se ipso deficit amore & deuotione, tanto fortius adhæret dilecto suo, pro se mortuo, & magis quiescit in eo. Itaque se mutuo augent adhæsiō amoris, & deuotio; donec sponsa tota absorbetur ab illo camino igneo amoris passionis sui dilecti: & sic in amplexibus sponsi dormiens quiescit, qui clamat dicens: Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitatis neque euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit, &c. Ruminabis igitur Domini passionem ad colligendum ex ea hos affectus ad purgandam & inflammandam colligentem Compassionem, ad vniouationem & amorem: Admirationem, ad mentis elevationem: Gaudium & exultationem, ad cordis dilatationem: Resolutionem, ad perfectam confirmationem: Quietem, ad deuotionis conseruationem. Sed vt facilius possis ipsam passionem con-

contemplari, diuidentes eam in aliquot breues partes, eam hîc ponemus, prout colligitur ex sacro Euangelio.

DE DOMINI PASSIONE IN SEX partes diuisa: & primo de quodam breui modo ad facilius eam meditandum.

CAPVT LVIII.

Sciendū quòd in contemplando Christi passionem, vt hoc facilius peragere queas & vtilius, debes in ea tria considerare:

scilicet { Factum.
Modum.
Caussam.

Et ad hæc tria est semper respiciendū in passionis contemplatione.

Factum dicimus: vt cum fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis cæsus, flagellatus, &c. quæ debes deuotè contemplari.

Modus, est gestus & humilitas, quam ostendebat: & præsertim, cum coram iudicibus præsentabatur: hoc est, inclinato capite & oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tam humiliter, quàm mansuete, & quàm suauiter propter vocis suauitatem. & si hominem quempiam ita dulciter audires loquentem, ingenti afficereris voluptate: nam eius vox non erat minus dulcis quàm facies decora.

Contemplari etiam debes modum, quem interius habuit. manifestum est enim quòd interius gerebat maximam humilitatem, non inuidens, neq; irascens aliquatenus contra Pilatum, neque

neque contra Iudæos: sed viscerosè eis compatiens.

Circa tertium debes considerare, quòd tu es causa suæ passionis: nam passus est propter

tuam	}	Redemptionem.
		Illuminationem.
		Iustificationem.
		Glorificationem.

Et considera hoc beneficium, ac si pro te solo passus fuisset Christus. Et similiter in his quæ legeris & cogitaueris, cogita ac si diceret Christus: Hoc feci pro te, vt tu sequaris vestigia mea, & fias humilis & patiens, & accipiens crucem tuam me sequaris.

Igitur in opere, debes meditari Domini patientiam: in modo, eius humilitatem: in causa, eius ardentissimam charitatem. Et non solum debes contemplari in Christo prædictas virtutes, sed imitari eas operando, hoc enim est quod maxime tuus dilectus desiderat. Et nota quòd in cõtemplando passionem hoc modo, semper debes Christum considerare non solum hominem, neque Deum solum, sed vnam personam, quæ est Deus & homo verus.

PRIMA PARS.

DOMINICAE PASSIONIS.

IGITUR celebrata illa solenni & regali Cœna, Christus Deus & homo surrexit: & cepit ire cum discipulis suis ad mortem. Cogita nunc quàm dulcibus verbis loquitur eis de sua passione, docens eos, & praueniens dicendo: Percusso pastore dispergentur oves gregis. Rursum

sum Petro: Antequam gallus cantet ter me negabis. Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reuerenter & pia dulcedine contemplare vt prædiximus, personam Christi, Deum esse simul & hominem, & ea quæ facit & loquitur, diligenter & reuerenter cum quodam stupore & pietate audi & intueri. Deniq; ad vtilitatem & profectum tuum & morum tuorum informationem diligenter considera, quàm dulciter illa verba protulit, & quàm benigne se habuit: & quàm benigno colloquio eos admonuit. Quantum præterea interius fuit plenus mœstitia, & contristatus de morte sua tam vicina. Vltimus tertio cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad passionem ire, & pro te immolari, compungendo te ad lachrymas & deuotionem.

Et ista & similia in corde tuo versabis respiciendo ad illa tria, quæ præmemorauimus scilicet factum, modum, & causam. neq; enim in qualibet passionis particula memoranda sunt.

Consequenter relictis aliis discipulis, assumpsit secum solos tres præcipuos, quibus alloquens, dixit: Tristis est anima mea usq; ad mortem. Et dimittens eos subiit solus in montem orare. Vbi post trinam orationem tanto fuit imminentis passionis timore affectus, vt præ eius magnitudine sudor eius factus fuerit, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram: quod de alio nemine, quantumcumq; afflicto legitur. Considera quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confestim surgens ab oratione, licet vehementer adhuc pœnam formidaret, exiit obuiam inimicis

micis suis: qui vno solo verbo audito ab eo, mox ceciderunt in terram quasi mortui. Quomodo ei Iudas osculum dedit, & ipse patientissime tulit. Attende quàm crudeliter Iudæi eum apprehenderunt, ligauerunt, & traxerunt: & omnes eius discipuli eum deferentes fugerunt. Intuere quomodo eum primo deduxerunt in domum Annæ. vbi grauiter à quodam seruo nequissimo, in sua speciosissima facie percussus fuit. Debes nunc cōtemplari, vt iam præmissum est, quis est hic qui tam opprobriose & irreuerenter tractatur? Et te ei subiiciens per rationis consensum, crede & cogita eum vere esse filium Dei: principium omnium: saluatorem hominum & retributorem omnium. Et hæc quo ad primam partem

SECUNDA PARS

DOMINICAE PASSIONIS.

QUANTVM ad secundam partem considera quomodo Dominus trahitur: ita crudeliter & inhumanè de domo Annæ ad domum Cayphæ, vbi eum scribæ, sacerdotes, & Pharisæi inuidia pleni præstolabatur. Et quomodo per Caypham adiuratus, veritatè dicens, fuit multipliciter percussus, tanquam falsò nomen sibi attribuens diuinum. Quomodo velantes faciem eius percusserunt, conspuerunt, & illuserunt eum quærentes contra eum falsos testes: quia veri inueniri nequibant. Quomodo negatur à Petro, qui se cæteris credebatur fortio- rem: quem cum respexisset Dominus, memor sui delicti, fleuit amare. Cogita quomodo statim
summo

summo mane trahitur per plateas ad iudicem, ut eum ad mortem condemnaret. Videns autem Iudas quod ad mortem peteret, tantum in se doluit quod tam dulcem magistrum suum tradidisset, ut seipsum pra amaritudine & dolore laqueo suspenderet, & retulit triginta argenteos: quibus emptus est ager, iuxta Hieremiae vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine, est coram populo accusatus. Misus & ductus per plateas ad Herodem, ab eo ut stultus irridetur. Hic diligentissime considera qualis est, qui patitur, & ei configurare, ut compatiaris

Innocentissimo.

Mitissimo.

Nobilissimo.

Amantissimo.

TERTIA PARS.

QUANTUM ad tertiam partem attende quomodo stante Iesu humilime coram Pilato praeside, magnus tumultus, & clamor validus inualuit, clamantibus Iudaeis: Crucifige crucifige. Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori. Tunc Pilatus Christum fecit per totum corpus, durissime flagellari: & in figura Regis tanquam se illicite Regem nominasset, multipliciter illuditur, ac chlamyde grauiter verberatur; ut Rex genibus flexis irrisorie adoratur.

Hic frater diligenter attende modum, quo Christus se habuit. Quomodo Pilatus sedes pro-

tribu-

tribunali tanquam Dominus foret Christi Domini & iudex eius, Nescis inquit, quia potestatem habeo dimittere te, & potestatem habeo crucifigere te. Attende modum quo Iudei se habuerunt; considera causam, cur hæc omnia Christus sustinuit propter te redimendum.

Iterant & multiplicant clamores Iudæi, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Crucifige, crucifige, &c. Tunc Pilatus timore Cæsaris victus, tradidit eis Christum crucifigendum. Exiens autem ut crucifigatur, ipse suum portat patibulum, latronibus associatus. Sequentibus autem se mulieribus, cum ingenti dolore ait: Nolite flere super me, &c. Considera autem quantum & quam gloriosus Rex cæli & terræ, & Dominus Sabaoth sit iste qui sic irridetur, qui illudatur in figura Regis. & egredere obviam ei, intuens eum cum ingenti admiratione. & attende quomodo est

Immen- sus	}	Potestate.
		Speciositate.
		Felicitate.
Admira- re igitur	}	Æternitate.
		Maiestatem annihilari.
		Speciositatem decolorari.
		Felicitatem tormentari.
		Æternitatem mori.

QVARTA PARS.

IN hac quarta parte contemplare quomodo ducto Domino in montem Calvariam, incipiunt se lictores disponere ad crucifigendum, exuendo Christum vestibus: & sic de singulis. Cogi-
ta tu

ta tu diligentissimè modum crucifixionis. Primo crucem erexerunt, & manus & pedes eius cruci affigentes, iuncturas membrorum crudelissimè diuaticauerunt. Aduerte quoq; eius indicibilem patientiam & modum quo se habuit.

Rursum poteris & alio modo hanc crucifixionem meditari scilicet quòd crucem in terra ponentes, ipso Domino libenter manus & pedes expandente, primo eum cruci affixerunt: & deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lachrymantem, & pro suis crucifixoribus orantem, quomodo blasphematur à prætereuntibus Pharisæis, & ab iniquo latrone. Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Conspice virginem benedictam matrem eius gloriosam, sub cruce stantem doloribus plenam: quæ utiq; tanto ampliore habuit dolorem, quanto feruentiorem habuit amorem.

Attende quomodo matrem suam Ioanni cōmisit. & factæ sunt deinde tenebræ per totum mundum. Et quomodo Dominus voce magna clamauit & dixit: Eli, Eli, lama zabathani, hoc est; Deus meus, Deus meus vt quid me dereliquisti? In quibus verbis ostendit quanta sua foret pœna: quasi humanitas à diuinitate quodammodo derelicta esset, non verè, sed per modum loquendi. Adhuc intuere attente quomodo ei sitienti dederunt bibere acetum felle mistum. Et quomodo impletis omnibus clamans voce magna emisit spiritum: ostendens per hoc, quòd quandiu voluit, vires sibi retinuit: & quòd nul-

o

lus

Ius animam à se tolleret nisi eam ipse poneret.
Vnde præcipue Centurio ex hac voce motus,
dicebat; Vere filius Dei erat iste.

Et hîc considera modum, quo passus est.

Passus est enim sicut verus agnus.

Liberalissime respectu proximi.

Seuerissime respectu sui.

Obedientissime respectu Patris.

Prudentissime respectu aduersarij.

Stude igitur ad habendum habitum, secundum effigiem imitationis Christi, ita quòd ex cõsuetudine patiendi, pro eo habitus virtutum obtineas, scilicet benignitatis, seueritatis, humilitatis, & patientiæ, & cæterarum virtutum. Et hæc quo ad quartam partem sufficiant.

QVINTA PARS.

CONTEMPLARE in hac quinta parte quomodo mortuo Christo in cruce, venit Longinus cum aliis militibus, & confringunt crura latronum: & cum venissent ad Christum & inuenissent iam mortuum, nõ fregerunt eius crura, vt prophetia impleretur: quæ ait: Os non minuetis ex eo. sed prædictus Longinus lancea latus eius aperuit: vnde sanguis & aqua exiuit, & sic Ecclesiæ Sacramenta consecrauit. Velum templi tunc scinditur in duas partes, à summo vsq; deorsum. Sol obscurauit & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram: terra tremuit: petræ scissæ sunt: monumenta aperta sunt; vt in die Resurrectionis cum Domino resurgerent corpora Sanctorum, ibi quiescentia. Attende bene hîc, quanta pro te Dominus passus est: & ex
deside.

desiderio passionis, crucē amplectere. Ita quòd sicut Dominus passus est iniurias, opprobria, irrisiones, & supplicia, ita tu passionem Dñi imitando, amplexeris pro eo omnē passionem, iniurias, probra, illusiones, & cruciatus. Et hæc quantum ad quintam partem sufficere credo.

SEXTA PARS.

NOTANDVM quod Christi passio, non solum reformat memoriam per deuotam meditationem, neq; solum inflammat affectum per deuotionem, sed magnopere illuminat intellectum ad veritatis cognitionē. In vniuersitatis enim cognitione, septem erant clausa ante Christi passionem, quæ in ea sunt aperta. De quibus potest intelligi illud Apocalypsis, Aperta sunt septem sigilla:

quæ sunt	{	Deus mirabilis.
		Spiritus intelligibilis.
		Mundus sensibilis.
		Paradisus delectabilis.
		Infernus horribilis.
		Virtus laudabilis.
		Culpa vituperabilis.

Primum sigillum quod est Deus mirabilis, in passione Christi fuit apertum: quia in sua passione ostendit se esse summam sapientiam in eo quòd tam sapienter fefellit diabolum, nolens eum sua infinita potentia opprimere. Rursum ostendit se esse summam iustitiam, in quantum quæ fuit pretium nostræ redemptionis. Summā præterea misericordiam; in eo quòd pro nobis proprium tradidit filium.

Secundum sigillū fuit spiritus intelligibilis; & hoc etiam fuit apertum per Christi passionē; in quantum per eam apparuit, quantæ benignitatis sunt Angeli, qui Christum Deū suum crucifigi permiserunt: quantæq; dignitatis sunt homines, qui Christum eorum amore pati coegerunt: atq; quantæ crudelitatis demones, qui Deum suum tali morte mori fecerunt.

Tertium sigillum quod est mundus sensibilibus, fuit referatū per Christi passionem; in quantum probatur esse locus tenebrarum, in quo regnat cæcitas: non enim veram lucem cognouit. Regnat etiam in eo sterilitas, eo quod Christum infructuosum putauit. Similiter regnat impietas: quia innocentem damnauit.

Quartum sigillum est paradysus, qui per crucē ostenditur esse locus plenus gloriæ, lætitiæ, & abundantia: cum Christus propter eius restitutionem factus est vilis, pauper, & miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet infernus terribilis per Christi mortem, ostensus est esse locus omnis egestatis, vilitatis, & paupertatis. Si enim Christus prædicta tria sustulit vt destrueret peccatum, multo magis debent ea pati damnati in iustam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est virtus laudabilis, qui per crucem Christi manifestatur esse pretiosa, speciosa, & fructuosa. Pretiosa: quia Christus maluit vita priuari, quàm virtuti aduersari. Speciosa: quia fulget in eius opprobriis. Fructuosa: quia solum vnus perfectus actus virtutis expoliavit infernum, aperuit cœlū, restaurauit perditum.

Septimum quoque sigillum fuit apertum, in quantum

quantum apparuit peccatum quàm sit detestabile & culpabile: ad cuius remissionem fuit opus tanto pretio, tam ingenti remedio, & tam difficili medicamento. & hæc quo ad sextam partem dicta sufficiant.

QVOMODO CONTEMPLATIVVS IN

contemplando debet semper memor esse passionis

*Dominicæ, ne deuotionis feruor
extinguatur.*

CAPVT LIX.

QVoniam feruor deuotionis creatur, & conseruatur in nobis, per iugem Dominicæ passionis memoriam, vt ait Seraphicus Doctor sanctus Bonauentura in tractatu de Perfectione vitæ debet semper studere contemplatiuus, vt habeat assidue ante oculos cordis sui Christum in cruce morientem, vt in se conseruet deuotionem & non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo: Ignis in altari meo nunquam deficiet: quem nutriet sacerdos subiiciens ligna per singulos dies. Altare Dei est cor tuum, in quo semper debet ardere ignis feruentis deuotionis. ad eius conseruationem & augmentum apponendum est lignum crucis, & iugis Dominicæ passionis memoria habenda. Et hoc est, quod Propheta Esaias ait: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. id est, quicumque desiderat aquas gratiarum, aquas deuotionis, & aquas lachrymarum, hauriat de fontibus Saluatoris. hoc est, de Christi vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad Iesum vulneratum:

tum: ad Iesum spinis coronatum: ad Iesum ligno Crucis confixum: & cum Apostolo Thoma non modo mitte manum tuam in latus eius, sed totus per illud ingrediere vsque ad cor eius: & illic per ardentissimum amorem dilecti sui crucifixi totus in ipsum transformatus, diuini amoris clavis confixus, præcordialis dilectionis lancea transfixus, & intima compassione vulneratus, nihil aliud quæras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi vt Christo valeas in cruce commori: vt cum beato Apostolo Paulo possis exclamare: Christo confixus sum cruci; Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Hoc igitur modo debes habere passionem in memoria, & contemplari quod passio eius,

fuit { Ignominiosissima.
 { Acerbissima.
 { Generalissima.
 { Diuturnissima.

Primo considera quòd fuerit ignominiosissima passio Christi sponsi animæ tuæ, quia fuit crucifixus quasi fuisset latro vel prædo, nulli enim criminosis in lege, tali mortis genere multabantur, nisi pessimi & sceleratissimi, vt latrones & prædones. Considera & alteram ignominiam Christi maiorem. fuit enim crucifixus in loco turpissimo & foetidissimo, scilicet in monte Caluarie, vbi erant multa criminorum cadauera, & ossa foetida. quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus. nam ibi decollabantur & suspendebantur in patibulis homines nequam, & sceleratissimi. Sed & considera

sidera aliud non minus dedecus: quia inter latrones, tanquam latro: quinimmo in medio eorum tanquam princeps latronum crucifigitur. Vnde dicit Esaias: Cum sceleratis reputatus est. Contemplare vltcrius quomodo ad augmentum dedecoris, in aëre ponitur: & inter cœlum & terram suspenditur, quasi indignus viuere, vel mori in terra.

O indigna indignatio, & iniuria, vt mundi Dominum vniuersus negauerit mundus: nihil à mundo mundi Domino vilius reputatum est.

Mors igitur filij Dei, fuit ignominiosissima ex mortis qualitate: quia crucifixus, ex commorientium societate: quia cum iniquis deputatus, ex loci fœditate: quia in fœtido caluariae monte positus.

O bone Iesu, ô benignissime Saluator, quam non semel tantum, sed sæpissime confunderis: quanto autem quis in pluribus locis confunditur, tanto mundo contemptibilior reputatur. O Domine in horto apprehenderis, & vinciris. In domo Annæ colaphizaris. In æde Cayphæ conspueris. In aula Herodis illuderis, Crucem sacris tibi humeris baiulans, in Caluariae monte crucifigeris. Proh dolor, libertas captiuorum: gloria Angelorum: vita hominum occiditur. O infelicissimi Iudæi quam bene complectis, quod quondam spondidistis, dicentes: Morte turpissima condemnemus eum. Et Bernardus dicit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiēs, vt subesset: filius erat, & seruus efficitur. Non solummodo formam serui accepit, vt subesset, sed & mali serui, vt vapularet, & pœnam solueret

cum reus non esset. Et non modo seruus seruorum Dei, sed fit quoq; seruus seruorum diaboli. Neq; hoc ei suffecit, sed & elegit mortem, omni morte ignominiosiore. Humiliauit enim semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem omni plenam dedecore.

Debes secundo deuotè attendere passionem Domini, quàm fuerit acerba. non enim permittit Dominus, vt sua membra in cruce aliquid solatij reciperent eorum, quæ anxii cordibus doloris leuamen esse solent. Neq; illud tam reuerendum tanq; diuinum caput, habuit vbi se reclinarret, cum in cruce spirauit.

Contemplare vltcrius quàm acerba fuerit Christi passio: quanto enim quis est delicatior, tãto in patiendo eius dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus Christi, nã eius caro fuit tota virginea: id est de Spiritu sancto concepta, & de virgine nata, ideo eius passio fuit cæterorum omnium passionibus acerbior. Si enim Christus in sola mortis memoria, in anima sua præ carnis teneritudine adeo fuit afflictus, vt sudor sui sacratissimi corporis esset sanguineus, in terram decurrès: quanto vehementius affligeret eum pœna in gustu amarissimæ mortis, & passionis? Super quo dicit B. Bernardus: Angustias tui corporis Domine Iesu certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de sua sanctissima carne decurrebat in terram. Quid fecisti dulcissime puer, vt ita tractareris? Quid commisisti amantissime iuuenis, vt ita iudicareris? Ecce ego sum causa tui doloris: ego plaga tuæ occisionis.

Adhuc

Adhuc vide frater diligentius, quàm amara mors Christi fuerit. Quanto quis innocentior, tanto pœna ad tolerandũ grauior. si enim Christus propter peccata sua pœnam sustinuiſſet, aliquantulũ ei tolerabilior fuiſſet: ſed ipſe peccatum non fecit, neq; inuentus eſt dolus in ore eius. Et hoc ipſum teſtatur Pilatus dicens: Ego nullam cauſam mortis inuenio in eo. Ipſe enim eſt candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula, & imago diuinæ maiestatis & bonitatis; ſicut ſcribitur in libro Sapientiæ.

Confidera adhuc plenius, quàm fuerit pœnalis mors ſponſi tui Ieſu Chriſti: quanto generalior, tãto pœna acerbior: Chriſtus autẽ ſponſus tuus, paſſus eſt in omni parte corporis ſui ſic, quòd nullum ita paruum membrũ in eo eſſet, quin pœnam haberet. nullus ita modicus locus, quin repletus eſſet amaritudine. à planta pedis uſq; ad verticem, non fuit in eo ſanitas. Vnde præ doloris vehemẽtia clamauit dicens: O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte dolorem meum. Reuera Domine Ieſu Chriſte, nunquam fuit dolor ſimilis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effuſio, vt totum corpus tuũ ſanguine aſpergeretur. O bone Ieſu, ô dulciſſime Domine, non gutta ſed vnda ſanguinis ita largiter per quinque partes corporis tui emanauit, de manibus tuis in crucifixione, in capitis coronatione, de toto corpore in flagellatione, de ipſo corde in lateris apparitione. Neq; mirũ ſi nec gutta ſanguinis in te remaſerit. Dic mihi queſo mi dilectiſſime Domine, cum vna ſanguinis tui gutta ad totius mundi redemptionẽ ſuf-
ficere

ficere potuisset, cur tantum sanguinè de corpore tuo effundi permisisti? Scio Dñe & verè scio, quod non propter aliud fecisti, nisi vt ostenderes quanto affectu me diligeres. Quid igitur retribuã Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Certe Domine quandiu vixero, memor ero laborum tuorum, quos sustinui in prædicando; fatigationum in discurrendo; vigiliarum in orando; lachrymarũ in compatiendo, dolorũ, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsannorum, clauorum, vulnerũ: alioquin requiretur à me sanguis, qui effusus est super terram. Quis igitur dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt possim flere die ac nocte mortè Domini mei Iesu Christi, quam non pro suis, sed pro meis peccatis sustinuit? Vulneratus enim est, ppter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra, sicut dicit Esaias Propheta.

Continuatio prædictæ materiæ.

Vtèrius cõsidera diligenter, & attende, quia mors & passio Christi fuit diutina: à prima enim die natiuitatis suæ vsque ad vltimum diem mortis suæ, semper fuit in passionibus & doloribus: sicut ipse testatur per Prophetam dicens: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuetute mea. Et alibi dicit: Fui flagellatus tota die, id est, toto tempore vitæ meæ. Adhuc aliter considera, quàm morosa fuerit passio Christi: vt pena eius diutius duraret: vt dolor non cito finiretur: vt mors protraheretur: & sic morosius cruciaretur, & durius vexaretur.

Ex his omnibus quæ dicta sunt colligere poteris.

zeris, quàm probrosa, quàm dolorosa, quàm vilis, quàm morosa fuit mors & passio dilecti tui Iesu. Et hæc omnia sustinuit, vt ad amorē suum te accenderet: vt pro omnibus his toto corde, tota anima, tota mente ipsum diligeres. Quid enim benevolentius, quàm quod Dñs propter serui salutem, accipiat serui formam? Quid potius informat hominem in salutē, quàm exemplum tolerandi mortem, propter iustitiam & obedientiam diuinam? Quid vero hominē magis incitat ad diligēdum Deum, quam tanta benignitas, quòd pro nobis filius Dei altissimus, absq; meritis, immò cum multis nostris demeritis, posuerit animā suam? Hoc tantæ benignitatis est, vt nihil clementius, nihil benignius, nihil amicabilius cogitari possit. Hæc benignitas tanto ostenditur maior, quanto pro nobis grauiora & abiectiona dignatus est sustinere. Deus enim qui pprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nō cum illo omnia nobis donauit? Ex quo inuitamur ad ipsum amandum, & amatum imitandum. Væ igitur illis, qui tantę benignitatis beneficijs sunt ingrati, in quorum animabus nullū mors Christi habet effectum. Vnde inquit B. Bernardus: Vide caput Christi inclinatum, ad te osculandū: manus perfossas ad largiendum: latus apertum ad diligendum: totius corporis extensionē ad se totum impendendum.

Væ iterū illis, qui suis peccatis rursus Christum in semetipsis crucifigentes, super dolorem vulnerū eius dolorem adiiciunt. Sed vę tertio illis, quorū corda ad planctū emolliri nequeunt:
neque

neq; ad beneuolentiam prouocari, & ad boni operis virtutem inflāmare, non valet tanti sanguinis asperſio, tanti pretij effuſio, tantæ dignationis magnitudo. Certe iſti tales inimici crucis Chriſti, plus Dei filium hodie ad dexteram Dei patris in cœlis ſedentem cruciſigunt, quā olim fecerunt, qui in crucis patibulo eum ſuſpenderunt. Ad tales, & de talibus Dominus conquirendo per B. Bernardum loquitur, dicens: O homo vide quid patior pro te, ſi eſt dolor ſicut quo crucior: ad te clamo, qui pro te morior: vide pœnas quibus afficio, vide clauos, quibus confodio: & cum ſit tātus interior & exterior, planctus eſt grauior, cum te ſic ingratum experior. Caue tibi, caue, ne tanto ingratus exiſtas beneficio, ne tātō pro te dato in deuotus ſis precio, ſed pone Chriſtum crucifixum vt ſignaculum ſuper cor tuum: vt ſicut ſigillum in cera molli imprimi figurā, ſeu imaginem ſuam, ſic imprimas tu eum cordi tuo: & dicas cum Propheta: Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens. Pone eum etiam vt ſignaculum ſuper brachium tuum: vt videlicet nunquam deſinas operari: nunquam deſinas laborare pro nomine Ieſu, ſed cum operatus omnia fueris, tunc incipe quaſi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triſte, aliquid graue, aliquid tædij, aliquid amaritudinis acciderit, vel certe ſi aliquid bonum deſipuerit, ſtatim recurras ad crucifixū Ieſum pendentem in cruce. Ibi intuere coronam ſpineam, clauos ferreos, lanceam lateris: ibi cōtemplare vulnere Chriſti, vulnere pedū & vulnere manuum, vulnere capitis, vulnere lateris, vulnere

vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit, quantum te amauerit. Vnde dicit sanctus & seraphicus Doctor Bonauentura, scribens forori suæ: Crede mihi, quia statim tali intuitu omne triste, letum: omne graue, leue: omne rædiosum, amabile: omne asperum, dulce & suaue reperies: ita vt & tu incipias exclamare cum beato Iob & dicere: Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias passionis Christi, cibi mei sunt: & perquam dulcia & delectabilia facta sunt mihi. Vnde legitur, quòd cum quidam religionem fuisset ingressus, in tantum impatiens factus est propter asperitatem ciborum, & cæterarum disciplinarum religionis, vt religionis pondus vix portare posset & cum ex nimia impatiētia sic angustiat⁹ fuisset: procidit ante imaginē crucifixi, & ibi replicare cœpit cū multis lachrymis intolerabiles angustias, & labores ordinis; insipiditatē ciborū, panis, & potus: & statim ex latere imaginis cœpit sanguis emanare: & cum ille fortiter flens, suas angustias replicaret, respondens imago crucifixi, dixit: Quandocūq; senseris aliquā asperitatē in cibo; vel in potu, intinge in balsamēto sanguinis lateris mei. Et de cætero patiēter tolerauit asperitates religionis, & ingēti deuotione afficiebatur ad passionē Christi. Vnde & in sanctitate dies suos finiuit.

DE RESVRRECTIONE, ET GLORIOSA
Domini ascēsiōe, & Spiritus sancti missione.

CAPVT LX.

Quoniam iam de vita & passione Domini locuti

locuti sumus, nunc breuiter tractabimus de eius resurrectione, & ascensione, & Spiritus sancti missione.

Cogita igitur primitus quomodo Domino de cruce deposito, & tumulto, anima eius beatissima ad infernum descendit, scilicet ad locum ubi sancti Patres comorabantur: qui dicitur limbus sanctorum Patrum.

Confidera quid ibi egit, & de gaudio sanctorum Patrum videntium se esse in tanta gloria, propter presentiam Dei & Domini sui: & de tristitia demonum, quam habuerunt videntes sic se vinci, & expoliari, & illas sanctas animas de eorum potestate liberari. Attende quomodo tertia die resurrexerit triumphator mortis, per hoc ostendens nos quoque in carne esse resuscitandos. Si igitur Christo passus fuisti compassus, nunc congaude resurgenti. Confidera quomodo resurgente Domino, custodes in terram praetimore cadentes, facti sunt velut mortui. Intue re praeterea angelos super sepulchrum sedentes: & credibile est quod multitudo angelorum erat circa sepulchrum. Et cogita visitationem mulierum Mariae scilicet Magdalenae, & aliarum duarum. & quomodo non inuenientes Dominum in sepulchro, praeter amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere. Meditare diuersas Christi apparitiones. Primo apparuit suae dulcissimae matri, deinde Mariae Magdalenae & alij duabus Marijs, & discipulis, & quantum gauisus fuerunt in eius visione: & in dulcibus eum colloquijs. Pensa rursus quare Christus voluit apparere in Galilea: reuera non nisi ut

tu transmigras de vitijs ad virtutes: Galilæa namq; interpretatur transmigratio. Itaq; transmigrantibus nobis à vitijs ad virtutes, animæ simul cum corporibus transmigrabunt ad regna cœlestia: vbi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contemplare adhuc quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra & discipulis à Bethania in monte Oliuarū, & apparuit illis Dominus sanctorum Patrum & Angelorum innumerabili multitudine associatus: & confortans Dominam, & cæteros cœpit sursum ferri, propria virtute paulatim ascendens illarum sanctarum animarū copiosissimo cœtu & angelorum agminibus stipatus. Ruminare illam tantam tamque mirabilem processione. in qua angelis præcedentibus sancti Patres Dominum circumsepiebant: & omnes simul cū ineffabilibus triumpho, canticis, & tripudio ingressi sunt illam cœlestem Hierusalem: & fuit tunc celebratum tam solenne festum, quantum vsq; ad mundi consummationem non celebrabitur. Cogita de tristitia Apostolorum & de descensu angelorum eos cōsolantium. Disce & tu ascēdere cum Christo per vias, & exercitia præmissa ante omnia te vitijs exuens, quia cū Christo nullum vitium ascendit, vt dicit B. August.

Vlterius considera, quomodo post Domini ascensionem moratur Domina cum discipulis in cœnaculo: hoc est in monte Syon: vbi cum discipulis Dominus cœnauit, vacantes ieiunijs & orationibus, alijsq; spiritualibus exercitijs: expectantes aduentum Spiritus sancti, vt eis Dominus

minus ante promiserat. Itaq; decem post Dominicam ascensionem peractis diebus, orantibus simul vt dictum est, Domina nostra cum Apostolis Dominica die, hora tertia, & canentibus illum Prophetæ versiculū: Emitte spiritum tuū & creabuntur, & renouabis faciem terræ: descendit super eos repente Spiritus sanctus: per quem continuo fuerunt illuminati, confortati, & in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc quomodo in linguis igneis, cum vehementi sonitu cecidit super eos. Cōsidera dona & effectus Spiritus sancti: cum enim fores domus vbi erant congregati, clausæ essent propter metum Iudæorum, domum egressi omni spreto timore, cœperunt prædicare multitudini gentium copiosæ: qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant: & quomodo B. Petrus ex eis tria ferè millia mox ad fidem conuertit.

Hæc & alia, poteris circa illud ingens mysterium contemplari: quæ ob vitandam proxi-
tatem omittenda censuimus. Quantum ad materiam igitur contemplationis hæc cum his, quæ de vita & passione Domini superius diximus, sufficere credimus.

*QVOD AD ARCEM CONTEMPLATIONIS
pertingere cupientibus, summè necessaria est
fortis perseuerantia.*

CAPVT LXI.

QVi absque forti perseuerantia ad culmen contemplationis, se posse peruenire existimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, similis

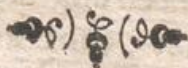
similis est montem altum ascendenti; & propter aliquam difficultatem vel impedimentum ei occurrens mox descendenti. Comparatur rursum ignem in lignis viridibus, & putridis accendere conanti: qui cum mox non accenditur, & non videt nisi fumū, vel adeo modicam flammam quod facile extingui potest, ira commotus destruit quod construxerat, & hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritico quod seminavit, maturitatem expectare patienter non valenti: neque arborem quam plantavit, ut mittat radices in terram, propter moram, periculum, & difficultatem quam videt.

Similis est quoque simiae viridem nucē comedere cupienti: quae mox ut corticis sentit amaritudinē, non perseverat in comedēdo, sed proijcit: & ideo ad nuclei dulcedinē non pertingit.

Afsimilatur ulterius iste militi pigro: qui antequam ciuitas obsessa plenē debelletur, tædio victus & labore, discedit.

Vides ergo frater, quomodo sic faciens arcē non attingit contemplationis: sicut enim non perseverans, neque ignem, neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenē ciuitatem poterit debellare, referēdo ista ad præmissa puncta, ita nemo ad cōtemplationis perfectionem absque forti perseverantia poterit ascendere.

DE

DE MULTIS QUAE IMPEDIUNT, NE
*contemplatiuus ad culmen ascendat contem-
 plationis.*

CAPUT LXII.

S Temus adhuc modicum in vno prædictorū
 exemplorum, & attendamus illum qui ad
 verticem alicuius montis cupit ascendere. Ille
 enim talis sæpè ascendit sine reditu ad montis
 ima: & si pausare contigerit, non redit ad pe-
 dem montis, sed à loco vbi pausauit, coeptum
 profequitur ascensum.

Pariformiter qui contemplationis perfectio-
 nem adipisci desiderat, non debet retrocedere,
 si contigerit pausare: immò neq; debet pausare:
 quia non progredi, retrogredi est. Huius ergo
 defectu perseverantię tam rari inueniuntur, qui
 perfectionem obtineant contemplationis. Cum
 enim quidã modicum ascenderint, si quid pec-
 nę vel laboris sentiunt, statim pausant, & retro-
 cedunt.

Sunt & alij qui in ascendendo, neq; ordinem
 habēt, neq; modum: mox enim vnico saltu vo-
 lunt ad montis summitatem peruenire, non in-
 choantes ab infimis, vt transeant per medium.
 Infima autē montis, sunt consideratio proprio-
 rum peccatorum, & defectuum.

Sunt adhuc alij, qui grauiam in humeris suis o-
 nera habentes, credunt se sic onustos ascendere
 posse. ista onera sunt occupationes circa mun-
 dana: & fortis circa ea cogitatio, quę animam
 plurimùm aggrauat, eam ad terrena redire
 semper compellens. Et si quando se leuari
 con-

contigerit, statim compellitur descendere.

Rursum sunt quidam alij, qui propter quasdam ante eos volantes muscas, inchoatū ascensum deserentes, discedunt, & progredi renuunt. Muscæ circa eum volantes sunt vanæ cogitationes: ob quas anima cœptum iter nullatenus debet deserere: sed eas manu cuiusdam sanctę indignationis procul abigere.

Adhuc sunt, qui p̄dictas muscas conātur insequi, instar puerorum papiliones insequentium.

Uterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur: id est, statim vt aliquam turpem tentationem sentiunt, quod cœperant prorsus territi iter dimittunt: vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere: quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem: sed concito gressu tanquam non curando iter continuat; & sic silent, quanto enim plus persisteret ad se defendendū, vel ad eos compscendum, tanto amplius latrarent: & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alij, qui nō extendunt manum dexteram ad eum, qui in altum eos potest subleuare: Immo potius retrahunt, appodiantes, & confidentes in multitudine diuitiarum, & virium suarum: & ideo nimirum si cito labuntur ad ima. Vnde debet cōtemplatiuus semper extendere manum suam ad auxilium diuinæ gratiæ, proprijs viribus omninō non confidēs, neq; illuc quo tendit, per seipsum præsumens posse peruenire.

Sunt & alij, qui statim putant se esse in summo, cum tamen verè sint ad pedem montis: & ideo ascendere renunt, propter quod semper retrocedunt.

Aliqui quotq; sunt, qui vsq; ad summitatem ascendunt: qui tamen continuò efficiuntur inanis gloriæ cupidi, videtur enim sibi iter suum benè peregrisse, & suam dietam viriliter cõsummasse: & non curant diligentiam adhibere, qualiter ibi perdurent. Vnde & statim relabuntur ad ima: & non ascendunt ita velociter sicut velent. Et forte eis Deus nunquam auxilium præstabit, vt illuc vnde ceciderunt reascendant: hoc exigente eorum superbia, ingratitude, & ab vsu cognitionis habitæ: quod est horribile & causa nunquam præsumendi, immò se tenèdi in profunda humilitate scilicet videt homo quod ille qui Deo fuerat tam proximus atq; familiaris, in colloquutione sua: & sicut auicula quæ construxerat sibi nidum intra cœlum, postea deijceretur vsq; ad infernũ sine reuocatione.

Deinceps sunt alij, qui cum se in monte isto modicum alijs altius viderint, cæteros aspernântur, & derident infra illos existentes: qui vt labantur iuste deseruntur à Deo: quatenus cadentes quàm modicum à semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt, qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, & vt dicere valeant: etiam fuimus ibidem, aut reuera vt aliqua secreta inquirant: aut propter solam suam recreationem & delectationem: aut propter loci eminentiam amoenitatem, non autem vt melius Deo placeât,
pro-

proximiusq; ei seruiant honestius, amplius, & magis meritorie. Et isti citò amittunt Dei auxilium, atq; eius gratiã, aut certe nimis dure, turpiter, atq; miserabiliter reperiunt se deceptos: putant enim se esse in monte Dei, cum sint in monte diaboli.

Postremo est aliquos inuenire plusquam dicat ratio, festinãtes & suum nitentes præire ductorem: aut velocius quàm vult ille, properantes: q; magna est fatuitas. ductor iste sicut dictũ est gratia Dei est. Qui ergo non potest, aut dignatur expectare spatium temporis secundũ motum istius gratiæ, iure eam perdit: & alia vice pro libitu suo eam tam cito non reperiet.

Sunt igitur quidam, qui ad hanc recipiendã gratiam non sunt parati, cum ab ea vocantur & mouentur: immò potius refutãt, aut alijs negotijs se tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt gratiæ, vt adhuc modicũ eos expectet: & sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare semper super custodia cordis nostri ad recipiendum visitationem diuinæ gratiæ, & moueri secundũ ipsius instinctum; neq; velocius, neq; tardius, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos iudicando, etiam ad montis huius latus iacere, quanto magis ad eius apicem ascendere: quãto ei profundius in corde suo, se quis humiliauerit, tanto trahetur altius. Quẽadmodum Rex præpotens, volens honorare militem suum, tanto eum collocat superius scilicet vt se deat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem, & contradicentẽ. & quanto ipse se profundius humiliat, & indignũ reputat,

tanto Rex instantius trahit, & ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo præsumptio, neque placet ei modus volentiū ad eum effrænate & sine timore, quasi ad suum socium, & sibi similit̃ accedere: sed semper debet custodiri sancta & laudabilis verecundia, tremor, pavor, & timor cum confidentia suæ benignitatis, sine confidentia enim talis timor nimis esset culpabilis, & impedimentum ascendēdi ad montem contemplationis, esset enim talis timor immoderatus.

DE QVIBVSDAM ALIIS IMPEDIMENTIS contemplationis.

C A P V T L X I I I .

DIcamus adhuc de quibusdam alijs obstaculis, & impedimentis contemplationis. Sunt igitur quidam qui a sinum suū, hoc est, corpus proprium nimis vexant, ita quod anima eo uti non potest.

Alij autem nimis sunt repleti, atque onusti infirmi & dormientes, siue pigri: nimis enim demorati sunt in infirmitate carnalitatis per excessivam comestionem, & potationem, aut vaniloquium. Tales autē sunt quasi contracti, resoluti, paralytici, & dormitantes. ideoque oportet ipsos curari, scilicet ab infimis incipiendo per humilem pœnitentiam.

Sed & quidā sunt, qui ascendendo vehementem patiuntur famem aliquando spiritualē verbi diuini, & cupiunt post hoc illud audire, vel legere. Vnde fit ut in lectione nimis se detineant, recipientes ibi ampliorem, quàm recta ratio dicat

cat refectionem. vnde & velocitatis sui ascensus, à qua inceperunt obliti, non ascendunt secundum quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuum & necessariam & præsertim in principio, quando sobriè sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo: vt scilicet plus quærat deuotionem quàm instructionem.

Rursum reperiuntur alij, recalcitrantes atq; saltantes contra stimulum ipsos perurgentem ad ascendendum: hoc est, qui nimium fugiunt tribulationes.

Præterea sunt alij, qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quærendo, seu interrogando à scientibus vel de habendo desuper cōsiliū non curant, sed abundantes in sensu proprio, confidunt in seipsis, se ipsos docere volentes: & ideo sæpè aberrant, & deficiunt.

Vlterius sunt alij, diligenter per studium feruens viam quærentes, vt de hac sciunt loqui & alios docere, licet ibi ipsi non fuerint: loquuntur autem, quia sic audierunt ab alijs: nec nituntur aliquando per viam quam docēt ascendere: & ideo nimirum si tales in imis maneant semper. non enim itur per eam per sola verba, sed oportet pedes ad opus mittere. Et isti assimulantur illis, qui in prælijs exhortantur & instruunt alios fortiter certare, sed ipsi neque arma tangere volunt. vel sicut illi qui alijs demōstrant vias, per quas ipsi ob suam imbecillitatē, vel pusillanimitatem, non possunt ambulare.

Sunt adhuc alij, qui postquam vnā viam

arripuerunt, continuo declinant ad aliam, & hoc propter eorum inconstantiam: aut quia putant leuiorem aut delectabiliorem se inuenturos. Vnde parum vel nihil proficiunt, sicut canes ceruos insequentes, nullum venantur, si modo post alium currant, sed oportet vt vestigia primi insequantur, & circa aliquem alium non occupentur, vt canes in arte venandi bene instructi agere consueuerunt.

Alij verò seipsos, & huius vitæ pericula non attendentes, imprudenter & incautè pedes ponunt: & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alij autem cum ascendunt, retro aspiciunt, vel inferius, & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt: qui tanto efficiuntur inhabiles, quanto diutius inferius detinentur. & inde difficilius & grauius reascendunt: quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat: & in talibus cor suum figens, & non velociter resiliens, & citius discedens, vt continuet ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum: ideoque nō oportet in istis morā facere, nisi quantum necessitas deposcit. & cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum, quod tamen his qui non sunt experti difficile est: quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eo quòd defunt eis cordæ bonæ cōsuetudinis quibus alligari habet cor.

Sunt præterea, qui cum ascenderit, nunquā putāt se inde recessuros, sed illic persistere, tanquam

quam iure hereditario: sed in suo casu deorsum fragilitatem propriam cognoscunt, & tribulantur, atq; discunt quòd diuina gratia illic eos collocauit, & tenuit, quandiu sibi placuit. & si in alto eos contigerit esse per humilitatem, semper timent se casuros, cum autem se inferius esse vident, hoc æquo animo portantes, sperant se per diuinam misericordiam iterum ascensuros. oportet enim vt homo non solum immobiliter & cōstanter se habeat in aduersitate corporali, sed etiam in spirituali, & multo amplius scilicet in tentationibus, durisq; mentis affectionibus: qui sunt absq; consolatione aliqua earum, quas habere consueuerat, vel desiderat.

Postremo sunt aliqui, qui ascendendo nimias & excessiuas faciunt expensas, puta p lachrymas & corporis assiduas afflictiones: ita vt ea ad quæ tenentur, nequeant explere. Et ideo misericors Dominus, misericorditer se habet cum istis; interdum permittens eos decidere & labi inferius, vt ea quæ sunt necessaria peragere valeant.

Ista sunt quæ impediunt ascensum ad montem contemplationis. Alia sunt innumerabilia impedimenta, sed tamen ad prædicta reduci possunt: ad quæ superanda & vitanda, necessaria est fortis perseuerantia cum gradibus supradictis, scilicet humili patientia, locoq; secreto, & silentio.

QVOMODO QVIDAM DEFICIUNT
in forti perseverantia, & ideo modicum in
contemplatione proficiunt.

CAPVT LXIII.

Plures sunt non bene cauti circa perseverantia fortitudinem, & circa contemplationis fructum: & ideo ad eius perfectionem non possunt pertingere, non enim curant orationi vacare vel meditationi, nisi se ad ista præsenferint deuotione affectos, & in eis gustauerint aliquam spiritualem dulcedinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum non senserint. Sed istis similes sunt illi, qui nimio frigore cruciatur, & non vult ad ignem accedere, nisi prius caleseat. Aut illi qui fame vexatur & renuit cibum quærere nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi, nisi vt igne diuini amoris calefiat, vel vt donis seu Dei gratia saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc quia se putant tempus perdere, si orantes vel meditates mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assidue contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multum displicent, eo quòd habere eos pacem non permittunt. hi saepe maius reportant meritum, quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant & seruiunt Deo, propriis sumptibus, & cum maiori pena atq; labore. Verum est tamen quòd volens seipsum exercere, oportet vt habeat ad hoc magnū temporis

temporis spatium, reiecto à se omni onere occupationum, tam ad se, quàm ad alios pertinentium: seq; ad permanendum per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat, siue consolatio sequatur, siue non: ad quam tamen habendam assidue laborare debet: cumq; se nimio tædio affectum senserit, sibi ipsi dicat quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram, faciendo pœnitentiam suam, spectans diuinæ gratiæ largitatem: post horam vero elapsam adhuc se commoneat ad persistendum alia hora. Et sæpe in dimidiæ horæ parte extrema talis in sua contemplatione amplius pficiet quàm omni tempore præcedēti, & quàm aliis decem diebus, aut certe in vno mense. Et si à casu in suo egressu reperit se quasi refutatū, sic scilicet quòd eleemosyna ei denegetur, puta quòd non consequatur gratiam deuotionis, oportet vt humiliter se cõuertat ad Dominum, confitendo se indignum tanta gratia: & quòd potius meretur flagellari, & affligi, quàm huiusmodi cõsolationibus perfrui. & dicat:

O Domine Deus totius consolationis laus & gloria tibi sint semper: mihi autem vt dignū est & iustum confusio, nisi oppositum mihi proueniat de tua misericordia. Per talem modū vincet Deum faciēs ei sacrificium de sui cordis duritia; & certe Deus non obliuiscetur misereri eius, suam ei conferens misericordiam, cum cognouerit horam secundum suum beneplacitum opportunam. Neq; debet quis in lachrymis, & deuotione ad suam consolationem, huiusmodi consolationes vehementer affectare, sed vt per
 eas

eas ardentiori amore Deo adhaereat. Si igitur magis placet ei quod pro tunc ei famulemur, sine huiusmodi consolationibus, illud idem debet nobis placere & debemus dicere:

O Domine Deus meus omnipotens, optime per te mecum agitur, si præmium meum à te referretur mihi in alia vita: hoc vnum suppliciter oro, vt mihi ita non irasaris, quod tuam amittam gratiam de cætero fiat voluntas tua.

Si vero quisquam nostrum optatam deuotionem fuerit affecutus, sollicitus sit, vt omnipotenti Deo gratias referat, orans instantius, vt opus plantationis suæ in eo cœptum augmentet, & confirmet: ita quod tale quid hic non conferat ei vt præmium, sed in futurum referret ei præbendam integram.

*QUALIS SIT COGNITIO, QUAM
contemplatiuus hic habet de Deo.*

CAPVT LXV.

Sufficere debet viro contemplatiuo, quod clare se speret videre Deum in patria: in presenti autem exilio sufficiat ei credere eum esse suum creatorem, redemptorem, gubernatorem, & remuneratorem: & sic de aliis dignitatibus, de quibus, per fidem certi sumus. nec appetat hic videre clarè diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus quòd secundum diuinum Dionysium quatumcunq; contempletur alte Deum, & videatur sibi aliqua noua intueri, si tale quod quod cernit, quomodocunq; videtur esse simile alicui rei huius mundi, proculdubio credat se non clara visione
vide

videre Deum: & idem iudicium est de Angelis. Deus namq; non est mole magnus, nec aliquo colore affectus, puta albo, nigro, rufo, flauo, aut caruleo, neq; Angelus. Verum est tamen, quòd bene cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quòd illi qui Deum sic cognoscunt sciunt quòd vident: sentientes in anima sua quasi quendam dulcorrem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus bene ipsum amorem, vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere quòd sint rotunda aut quadrata, seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eo quòd non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiritualia sentimèta alteri exponere, si ea in se non prægustasset.

Non tamen dico quòd non posset de Deo etiam hic concipi quid sit, quantum ad assumptam humanitatem: quia bene possumus imaginari quare nostram assumpserit naturam. Et sic quòd de Deo prædiximus, intelligendum est quantum ad diuinam naturam.

Et si anima esset multum assuefacta in assidua contemplatione per fortem & iugem meditationem, facile eleuaretur supra se, & inueniret ibi pulchras contemplationes sine numero, & esset ei quasi quidam portus, & refugium contra vniuersas tribulationes & fluctuationes, & amaritudines huius maris tam spatiosi, id est, huius mundi.

QVO.

QUOMODO TRIBVS MODIS DEVS
per gratiam habitat in anima.

CAPVT LXVI.

IN superioribus simpliciter locuti sumus de materiis contéplationis, alios subtiliores contemplan- di modos, peritioribus & magis erudit- is relinquentes: & ideo de hoc nos expedientes, nunc postremo exponemus quomodo trifariâ habitat Deus in anima per gratiam.

Primo, per iustificationem, absq; hoc quod ipsa anima habeat de hoc aliquod sentimentum. Et quamuis non habeat sentimentum de hoc, est tamen Deo accepta.

Secundo, per aliquam spiritualem consolationem, seu sentimentum: sicut hi qui in sua cō- templatione recipiunt aut sentiunt varios spiri- tualium gaudiorum, seu cōsolationum modos. Nam interdum videtur sibi quod resoluuntur in quandam spiritualem dulcedinem, ita quod omnia quæ vident & cogitant, iudicant esse plu- ra illa ineffabili dulcedine. Nonnunquam ha- bent quandam securitatem humilitate plenam, qua mediante ipsi sibiipsis vilescunt, recipientes duntaxat consolationem in his quæ sunt secun- dum Deum, & placent Deo. Nam quotiescunq; quis placet sibiipso, & de seipso gaudet, vere sciat se vere humilitatis esse expertem: & consolatio- nes quæ exinde oriuntur non esse à Deo. Vera humilitas semper coniungitur consolationibus bonis & diuinis, & facit vt homo cognoscat su- am vtilitatem & suos defectus, & ideo ipse sibi vilescit, & in oculis cordis sui abominabilis vi- detur,

detur, in seipso plus comprehendens quam totus mundus: & censet Deum tantæ esse excellentiæ, tantæq; maiestatis, vt totum residuum videatur ei quasi nihil esse omnino, nisi in quatum in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando anima sentit intra seipsam quandam spirituales ebrietatem, eam in diuinas laudes & ad sancta & deuota suspiria commouentem, ita vt interius non se valeat continere, quin exterius per aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei quod omnia sunt plena claritate diuina, & quod vniuersa glorificant Deum.

Tertio, habitat Deus in anima per quandam vnionem, sicut in beatissimo Apostolo Paulo, & in aliis excellentissimis contemplatiuis: de quibus loqui me indignum reputo, illud magnis doctoribus relinquens: nostræ ruditati sufficiant, quæ dicta sunt.

QUOD OMNES TENENTVR SE EXTENDERE ad perfectionem sub pœna dampni presentis, & futuri, & præcipuè religiosi.

CAPVT LXVII.

VOx multorum est, sufficit mihi vita cõmunis, sicut infimis saluari potero: satis est, nolo merita Apostolorum, nolo per summa uolare contentus incedere per planiora. Sed viderint hi, quod iam imperfectio est nolle esse perfectum, vt dicit Gerson in sua mystica Theologia: in via enim Dei non progredi, retrogredi est. Damnatur insuper seruus piger, qui talentum seruare contentus, illud in scœnus non tradit. Faciamus hoc perspicuum in exemplo familiari.

Habet

Habet aliquis præpotens & nobilis pater familias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandum rem familiarem industria sua: vnus illorum, aliis laborantibus sedet in domo piger & iners, nihil curans, dummodo nihil sordide viuat, nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio suo, aut paterna nobilitate recogitet, dicit sufficere sibi bona iam habita, & qualicumq; vita vti. Euocat autem pater eum ad actus sublimiores & arduos, monet, stimulat. Si hic filius non obaudit, neq; obedit, liquet quòd odiosus erit Patri. Sic similiter ponitur apud Patrem cœlestem his quos trahit ad charismata meliora, & ad actus diuiniore dum torpescunt hærentes infimis: neq; ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis, qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur, quòd absq; præcepti transgressione nequeat ad altiora conscendere. Et ex his sufficit, & altissimū reputari debet in eis, quòd propter diuinæ iussione obedientiam in illo statu tenentur astricti, quamuis ad perfectionem non se extendant contemplationis.

Animaduertendum deniq; est, quod si Maria honorabiliter cū Martha poterat hospiti Christo ministrare, collaudauit eam nihilominus Christus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaq; maledictus, qui partem suam si aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex præmissis liquido apparet, quòd cum vita cōtemplatiua sicut ostendunt Theologi, sit perfectior quàm actiua, quilibet ad contemplationem idoneus non præalligatus actioni obedientia

tia necessitate, potest ad illam licenter se trade-
 re, dimissis operibus vitæ actiuæ. Vnde dicit Au-
 gustinus: Otium sanctum quærit charitas, nego-
tium sollicitudinis suscipit necessitas charitatis;
 quam sarcinam si nullus imponit, contempla-
 tioni vacandum est. Quasi dicat quòd si nego-
 tium, id est, actionem charitatis nemo imponit
 scilicet superioris iussione, vel euidenti necessi-
 tate, debemus contemplationi vacare. Neque
 opponat quis facultatem quam haberet in vita
 actiua proficiendi, & condemnationem suam si
 talentum absconderit, in quo posset negotiari
 prædicando, vel pauperibus ministrando, quo-
 niam abunde proficit Ecclesiæ contemplatiuus
 obsequens Deo corde vel intellectu, vbi alij de
 manibus, ore, vel pedibus subseruiunt. Qua de
 re multi sunt, apud quos damnabilis iudicanda
 est omisio contemplationis inquirende, quem-
 admodum hi, qui sunt positi in schola religio-
 nis: quæ est schola deuotionis, orationis & fletu-
um. Quales insuper conuenit esse Ecclesiasticos,
 qui labores populorum in otio possident, vt cu-
 stodiant iustificationes Domini; & legem eius
 exquirant: quales demum plures inueniuntur
 tam viri quam fœminæ de seculo, quibus suffi-
 ciens otium, instructio, & ingenium suppetunt,
 vt se totos in Deum conuertant, & rapiant: sal-
 tem habeant fidem, spem, & charitatem, non e-
 nim requiritur maior instructio ad hoc, vt
 secundum totum suum affe-
 ctum valeant in De-
 um ferri.

QVOMODO IN CERTIS CASIBVS
debet vir contemplatiuus de alto contemplationis de-
scendere, & ad tempus sua spiritualia exer-
citia interrumpere.

CAPVT LXVIII.

DVobis modis debet contemplatiuus sua
prætermittere contemplandi exercitia, &
descendere de monte contemplationis scilicet
ad seipsum & ad proximum. Ad seipsum debet
tripliciter descendere contemplator.

Primo, cum quis in altiori gradu constitutus
descendit, interdum, vt se perfectius in inferiori
gradu exerceat, ne semper supra ascendens ne-
gligens amittat quod inferius iam acquisierat.
Nec enim quis in supradictis exercitiis ad ante-
riora sic se debet extendere, vt non sit ei opus
penitus ad posteriora respicere: sed ita debet in
anteriora tendere, & de virtute in virtutem pro-
cedere, vt nequaquam negligat gradus ad quos
ascendit: sed summopere studeat eos custodire:
verbi gratia, per timorem primo fuisti compun-
ctus de peccatis, per timorem & meditationem
mortis, & iudicij, & pœnarum infernalium, &
alia multa bona egisti in via purgatiua: deinde
venisti ad spem per considerationem diuino-
rum beneficiorum in via illuminatiua: demum
ad vnionem cum Deo, per seraphicum & arden-
tem amorem in via vnitiua: nunquid frater quia
ascendisti ad talem vnionem, debes timorem &
meditationes mortis & iudicij prorsus desere-
re? Absit: immo interdum debes descendere ad
attentè considerandum mundi huius vanita-
tem,

tem, vitæ tuæ breuitatem, infernalium pœnarum acerbicatem, vt timeas deorsum descendere, & tali timore alliciaris ad cœlestia; & quasi quodam stimulo compellaris ascendere: & sic semper in tuis exercitiis per spem, & charitatem ascendas, vt ad timorem descendas: donec in te charitas perficiatur, qua foras timor mittatur, & ne forte decidas in præsumptionem, & securitatem, & torpescas. & per hunc modum viri sancti ascendunt vsq; ad cœlos, scilicet per spei & charitatis affectum, & desiderium: & descendunt vsq; ad abyssos, per pœnarū inferni diligentem considerationem.

Secundo modo debes ad teipsum descendere scilicet ad exterioris hominis in moribus & gestibus debitam compositionem, & ordinationem: vt interior deuotio & sanctitas tua in exterioribus elucescat. sic enim mores exteriores regere, & nosmetipsos circumspicere debemus: quatenus cunctis imitabiles & amabiles nosipfos exhibeamus. Hoc autem optimè explebimus, si tria in exterioribus moribus obseruare studuerimus. Primo, vt mores nostri sint maturi. Secundo, vt sint humiles. Tertio, vt sint benigni. Maturitas namq; nos aliis exemplares reddit: humilitas nos custodit: benignitas vniuersis amabiles facit.

Tertio modo debemus descendere ad nosipfos scilicet ad faciendum aliquod corporale, seu manuale opus. Ita enim debemus spiritualia exercitia ordinare: vt quotidie in opere manuum suis & certis temporibus, nosipfos exerceamus, & suis rursus temporibus in spiritualibus exercitiis

exercitiis proficiamus: quamuis manibus operantes illis vacare possimus orando, meditando, & ad timorem, & alias spirituales & virtuosas affectiones nosmetipsos excitando. Hoc sancti Patres nostri pro regula habuerunt; vt quanto fidelius ad opus manuum se conferrent, tanto ad altiorem puritatis & charitatis gradum sperarent se peruenturos. Itaque homines fragiles cum simus, non putemus nos esse Angelos, qui semper vtuntur cibo spirituali, quem nos ignoramus: & velimus semper spiritualibus vacare exercitiis: sed certis temporibus nosipsum operi manuum aptemus, multiplici ratione. Prima est, ne tædio victi omnino spiritualia exercitia relinquamus. Neque reputemus nos sanctiores & spiritualiores quam fuit ille magnus Antonius: qui nisi talem exercitij spiritualis & operis manualis vicissitudinem ab Angelo didicisset, tædio victus ad seculum rediisset. Ideo vult Cassianus, quod qui non est contentus quotidie aliquid manibus operari, non potest in cella finaliter perseuerare.

SECUNDA est: quamuis enim modicum illa manualia opera à contemplatione nos contrahant, postea tamen valentiores ad eam nos reddunt: non enim possumus cum concupiscentiis ascendere, immò illæ ascensum impediunt: & ideo has concupiscentias oportet nos vincere, & precipue opere manuali: in desiderio est enim omnis ociosus. Sic ergo sæpe opus manuum deseruit spiritualibus exercitiis: in quantum impedimenta remouet ascendendi per contemplationem.

TERTIA ratio est: cor enim nostrum est valde instabile, & hinc inde velut nauicula in fluctibus

bus maris fluctuans, quatitur variis meditationibus & affectionibus. Igitur vt dicit Cassianus, cor tuum velut quadam anchora te decet figere, pondere scilicet & occupatione alicuius operis manualis.

QVARTA est: quoniam plures aditus tētandi, inimicus in nobis reperit ociosis quàm occupatis: siquidem occupatus vno dæmone tentatur; ociosus vero innumeris dæmonibus deuastratur.

Propter has rationes, & plures alias quas ob vitandā prolixitatem omittere volui, sancti Patres, & præcipue in Ægypto tam fideliter manibus laborauerunt: & ideo tam sublimiter à sanctis extolluntur. Ne autem à spiritualibus exercitiis longe discedamus, ea debemus magis opera corporalia, quantum in nobis est eligere, quæ cum spiritualibus videntur maiorem conuenientiã habere; sicut sanctos libros scribere, quod minus à spiritualibus impedit, & est spiritualiter magis fructuosum.

Debemus igitur fideliter manibus operari nō sicut seculares, qui recipiunt solum mercedem transeuntem: nos autem non solum temporalem mercedem, sed immarcescibilem recipimus coronam in cœlis.

Attende, quòd sancti Angeli laborantibus pastoribus Christum natum annunciauerunt specialiter. Nō tamen simus in laboribus nimij siue importuni, sed moderati & discreti, silentium præcipue cum laboramus custodientes: silentiū enim in quo iuxta Prophetam, est fortitudo nostra, etsi vbiq; & semper est obseruandum, nisi

necessitas vel utilitas cogat, vel suadeat, maxime tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli: Obsecramus vos in Domino Iesu, ut cum silentio panem vestrum manducetis.

Similiter necesse est sapius propter proximum, nostram interrumpere contemplationem ad tempus. & hoc tripliciter scilicet propter superiorē, propter æqualē, & propter inferiorē. Propter superiorē quidem, quia quamvis quantum in nobis est semper appetamus vacare spiritualibus exercitiis, scilicet vel cum Lazaro peccata nostra deflere, & compunctionem ex memoria peccatorum, vel extremi iudicij in nobis excitare: vel cum Maria ad pedes Dominicos sedere, id est, vita & passione Christi mentaliter nos exercitare, vel quoties magno alio exercitio spirituali: si tamen venit superior, & vocat nos, iubet deferere cōtemplationem: statim dimissis omnibus est obediendum: & debemus nos ipsos ponere ad pedes vicarij Domini, id est, superioris, dicentes: Paratum cor meum, paratum cor meum: Paratum, ut ad tuum imperium contemplationi vacem: paratum, cum iubes ut exterioribus ministrem. Hoc non solum ad iussionem superioris facere obligamur, sed etiam nōnunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia sui sancti Patres libentius postposuerunt, ut obedientiam inuiolabiliter seruare possent, atque hoc super omnia reputabant, si non suam sed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obediētia præcepti vel necessitatis est magis necessaria, noli tamen discutere si teneris vel non, quia sæpe obedientia charitatis

ritatis est magis meritoria, & charitatem auget deuotè impleta.

Secundo propter æqualem, licet interdū spiritualia exercitia dimittere, scilicet vt ei subueniamus moti cōpassione, pietate, auxilio, & consilio scilicet corporaliter afflictos iuuando, & eis succurrendo: & multo magis si viderimus aliquos spiritualiter afflictos; debemus enim eis auxiliari quantum possumus, admonendo, corripiendo, & attrahendo, in tribulationibus & tentationibus consulendo, & confortando. Nisi enim Paulus de tertio cœlo descēdisset, & de alto statu mentis suæ infirmioribus se inclinasset, neminē attraxisset: sed descendit, factus omnia omnibus. Et carnalibus prædicabat quidem Iesum, & hunc crucifixum spiritualibus autē spiritualia comparabat. Similiter & nos debemus esse omnibus omnia, singulis succurrentes, ut necessitas exigit, maxime si viderimus aliquos, à Christi iugo suberrare per aliquod mortale peccatum, attrahendo, admonendo, & corripiendo. Neq; dicas in corde tuo: Sufficit mihi saluatio mea; pro me volo esse sollicitus, non pro alio. Neq; dicas, Nunquid ego superior eius sum, aut eius custos cōstitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei. Debes igitur proximo succurrere, si corporaliter eget, ei opem ferendo corporalibus eleemosynis. Si autē spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferendo, fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo, & dirigendo, maximè in tentationibus, & spiritualibus exercitiis. Sed vide ne alios doceas, quod ipse nescias: melius est enim humiliter

confiteri ignorantiam tuam, quam presumptuose velle docere: sit tamen consilium tuum diuinæ Scripturæ consentaneum semper. Ea autem que in consilio recipis, vel de quibus cum aliis consulendo percipis, si secreta fuerint, caue ne publices, maximè de tentationibus aliorum: inde enim sæpe pericula veniunt. In consiliis etiam dandis, caue ne propriam sequaris passionem, & inclinationem: nam illa peruertit iudicium, & zelus sapere nescit. Rursum antequam consilium impendas, maximè in rebus arduis, diu deliberato, & non quod prius occurrerit edicto: sed tracta apud te, summissio consilio tuo, semper sentire aliorum, ne pertinax inueniaris: & velis tu magis consentire humilibus, quam tibi consentiri; vnde tu nullius consilium debes vilipendere: Deus enim sæpe reuelat paruulis quod abscondit à sapientibus. omnium consilia attendas, non tamen suscipias, secundum illud Apostoli: Omnia probate: quod bonum est tenete.

Tertio debemus ab alto contemplationis, ad proximum inferiorem descendere. vt scilicet cum quis habet curam alios regendi: quales sunt Prælati, qui sæpe à contemplatione necesse habent cessare, vt subditorum custodiæ & disciplinæ intendant. Custodiæ quidem, vt conseruentur stantes, qui iam digne conuersantur. disciplinæ: vt corrigantur errantes, & minus ordinate conuersantes. Alias certe Deus sanguinem animarum subditarum, de manibus Prælatorum requiret. & nisi frater minimus, quantum in ipsis est, per eos adductus fuerit, faciem Ioseph
hoc

hoc est Christi veri Saluatoris non videbunt.
 Vide hic quàm periculosus est status superior:
 quo necesse est vt homo seipsum deserat: nam
 sæpè dum negligit, perdit: nã dum homo mul-
 tum foris occupatur & interius ociatur, nõnun-
 quam exercitia interiora negligit, & ad cor du-
 rum descendit, & insensibilis fit solum exterio-
 ra sentiens, & spiritualia non degustans: sicut
 benè ostendit B. Bernardus in libro de Consi-
 deratione. Igitur consilio sanctorum, quantum
 in te est, semper locum superiorem & nimiam
 occupationem exteriorum deuota, salua semper
 humili & prompta obedientia. Cùm vero quis
 cogitur occupationibus exteriorib⁹ deseruire,
 debet valde sollicitè, quodocunque potest, vel
 tempus habuerit, ad intima recurrere, & spiri-
 tualibus exercitijs vacare: ne vt dictum est, in-
 sensibilis efficiatur. Vnde beatus Gregorius,
 Sancti inquit viri qui exterioribus ministerijs,
 officij necessitate deseruire coguntur, studiose
 semper ad cordis secreta refugiunt; ibiq; cogi-
 tationis intimæ cacumen ascendunt: & legem
 Domini quasi in montem recipiunt: dum post-
 positis tumultibus actionum suarum tempora-
 lium, in contemplationis vertice, supernæ vo-
 luntatis sententiam perscrutantur: vt enim in
 exterioribus officijs inoffense deseruiant,
 ad cordis secreta incessabiliter
 recurrere curant.

DE ALIQVIBVS DOCTRINIS, QVAS
vir deuotus obseruare debet circa ea, quæ dicta sunt; &
ponitur etiam huius operis conclusio.

CAPVT LXIX.

Vbi auxiliante Deo tractauimus, qualiter
deuotus vir per exercitium orationis, me-
ditationis, & contemplationis debeat animam
sua Deo vnire secundum tres vias scilicet pur-
gatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam: ad con-
clusionem huius operis, quanquam superius a-
liquod saltem ex parte dictum sit, decreuimus
ponere aliqua documenta obseruanda circa
supradicta. Quæ vt facilius corde retineri possint,
disponemus ea secundum ordinem alpha-
beti diuisa per §. & cuilibet §. præponenda est
hæc præpositio, de:

ABDICATIONE siue abscissione. Qui assidue
cupit meditationi vacare, abdicare à se debet om-
nem concupiscentiam siue appetitum hono-
ris, diuitiarum, deliciarum, & occupatione cir-
ca exteriora: harum enim rerum phantasma-
ta multum mentem distrahunt.

BONA vita. Debet virtuosè viuere: quia in
maleuolam animam nõ introibit sapientiæ spi-
ritus, neque spiritus meditationis.

CONSTANTE fiducia ad amatum. Quod non
facile discedat ab amore dilecti, propter super-
uenientes tentationes. Conatur enim diabolus
uarijs tentationibus virum deuotum terrere, &
ab exercitio meditationis impedire. Idcirco di-
cere debes: Ego confido in eo, qui dixit: Fili
mi da mihi cor tuum: qui non mortem, sed sal-
uatio-

uationem cupis peccatorum. nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato: sed potius dic illud Iob: Et si me occiderit, in ipso sperabo.

DISPOSITIONE corporali. Cum fueris solus, poteris vti diuersis ceremonijs in dispositione membrorum, nunc eleuans manus sicut Aaron, nunc flectens genua sicut Salomon; nonnunquã in faciem tuam cadens, & mox sine mora surgens, manendo flexis genibus, sicut Christus in monte Oliuarum: sedens quoq; sicut Maria ad pedes Domini: extẽdens rursus manus ad modum crucis, sicut Christus Dominus in cruce: interdum defigens oculos in terra, sicut Publicanus. aliquando eleuans in cœlum, sicut Apostoli in ascensione Domini. Itaq; per hanc exteriorem varietatem ceremoniarum diuersi in animo generantur affectus. Incipientes siquidem debent flexis genibus orare, & oculis in terram defixis, vel expansis brachijs in effigiem crucis, vel faciendo plures prostrationes. Proficientes debent orare genuflexi, manus, oculos sursum extollentes. Perfecti stantes erecti supra pedes oculis in cœlũ eleuatis cum desiderijs & suspirijs intimis. Contemplatiui iam super se leuati, sedentes ad pedes Domini. Veruntamen in cõuentu ne sis singularis, sed cum se inclinantibus te inclina, exhibens Domino filialem reuerentiam sicut patri benignissimo: cum genua flectentibus, genua flecte, impendens Deo reuerentiam sicut seruus Domino. cum cadentibus in terram super facies suas, cade, recognoscens Deum vt iudicem, & te vt reum & quòd in puluerem redigendus es.

EXER-

EXERCITIIS diuersis. Debes tuas actiones diuerficare, secundum illud : Modo lege, modo ora, modo feruenter labora. & sic erit hora breuis, laborq; fiet leuis. Si velles semper idem agere, minus proficeres, teq; deuastares.

FINE meditationis. Finis meditationis, orationis, & contemplationis tuæ non fit proprium commodum, non euasio poenarū, non aliquod lucrum, vel cœleste præmium, vel aliqua spiritualis dulcedo : talis enim amor esset mercenarius, sed vt pares in corde tuo habitaculum Deo, & des locum gratiæ. & vt facias voluntatem eius, cuius delitiæ esse cum filiis hominum : qui multum delectatur de nostra salute. Ad hunc enim finem anima humana est creata scilicet vt cordialiter & amorose vniatur suo dulcissimo creatori in hac vita per orationem, meditationem, & contemplationem & in alia per perpetuam fruitionem. Et vt breuiter dicam debes in omnibus tuis spiritualibus exercitijs quærere gloriam Dei, honorem sanctorum, vtilitatem Ecclesiæ, salutem tuam, omnia referendo in Dei gloriam, secundum illud Apostoli : Siue comedatis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis omnia in gloriam Dei facite.

GRATITVDINE gratiæ. Si aliquod bonum in te recognoscis, da gloriam Deo, & gratias ei impende, & noli superbire : non enim est volentis neq; currentis, sed Dei miserentis, noli inflari : quia gratia meditationis non solum bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

ABVNDANTIA punctorum. Debes secundum Gersonem, abundantiam punctorum habere, quibus

quibus cum incipis, possis amore inflamari:
de quibus iam supra tractauimus.

INTIMITATE. Debes semper quocumq; pergis dilectum tuum sic cogitare, ac si ante oculos haberes: modo in praesepio, modo in Aegypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis eum laudando iubilationibus, dulciter & affabiliter ei alloquendo: necessitates tuas ei proponedo, & auxilium postulando.

CHARITATE. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet benignum & misericordem, &c. talem tu te exhibeas proximo. Neminem spernas: & sic eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorū autem idem est velle & nolle. Vel aliter: Quia facile frigesimus, ideo oportet vt ignem quæramus charitatis per gemitum orationis, per meditationē Dominicæ passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo vnionis secundū quod supra diximus in via vnitiua. O Domine quando te diligam? &c.

LABORE. Oportet te laborare, & non immerito: quia in omnibus officijs grauiora sunt initia, postea tamen consuetudine alleuiatur onus. Ecce quantos agricolæ perferūt labores, vt fructus terræ percipiant, mercatores mare transmeant multis se periculis exponentes: milites in bello vulnera recipiunt. Et hæc omnia sustinent propter res transitorias: multo igitur magis debes tu propter bona æterna laborare.

MODERAMINE scilicet actionum per discretionem. Debes in omnibus tenere mediū, non sis nimis feruens, neq; tepidus, non nimium remissus:

missus:

missus: nec rursus nimium inquietes, secundum illud: Omnibus modum adde: qui est pulchra virtus valde.

NATURALI complexione. Attende diligenter quid est quod tuæ naturali inclinationi est conformius: quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione: quibusdam in meditatione: quidam facilius ad eam trahuntur ex iudicio rationis: quidam ex consideratione diuinorum beneficiorum: quidam sunt aptiores ad vitam actiuam: quidam ad contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus, debes aduertere naturam tuam complexionis: & de utroque moderate sumere; nam vni est nimium, quod alteri parum: idcirco vide ne cor tuum grauetur crapula & ebrietate.

ORDINE. vt scilicet incipias à via purgatiua: vt primo laueris & munderis; deinde per illuminatiuam illustreris, antequam per vnitiuam dilecto vniaris. non enim decet lutosum & sordidum priusquam lauetur, ad osculum Regis accedere: ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

PROMPTITVDINE. vt in victu sic te habeas & in somno, quod semper sis promptus cor sursum leuare, vt in te verificetur illud: Sursum corda, Habemus ad Dominum: & dicere valeas: Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius, atque discretus.

QUIETE. Vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi officio vel obedientia seu obligatione circa aliquam
exte-

exteriorem occupationem sis astrictus. Fuge tamen iudicia & suspitiones: quia valde cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi, proijce eas à te nihil determinatè iudicans: sed dic: Qui iudicat nos, Dominus est. In meliorè partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit, compa-tere ei, dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundius forsan cecidissem.

RECOLLECTIONE. Sæpè te recolligere satage ab infimis ad superna, à temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna: à vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire: sed dic: Vidi cuncta quæ erant sub sole: & ecce omnia vanitas. & solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus, & mihi sufficientissimus.

SERVITIO sanctorum. Debes habere devotionem ad aliquos sanctos, quibus quotidie aliqua impendas servitia: vt ante conspectum Dei semper pro te intercedere dignentur. præsertim ad Dominam nostram, ad Angelum custodem, ad aliquem Apostolorum, Martyrum, Virginum, seu Confessorum: vel ad plures, vt pro te orent.

TOTALI subiectione. vt te totum subijcias diuinæ voluntati, dicens Domino: Pijssime Domine mi Iesu Christe, sicut tu scis & vis, ita fac mecum. Et si tibi gratiam orandi, vel meditando seu contemplandi contulerit, cum timore recipe. si autem non præstiterit, patienter sustine. sis contentus omnibus sine murmuratione, quæ erga te ipse fecerit: & ita sis vnus cum eo spiritus,

ritus,

ritus, vt nihil nisi Christum crucifixum cogites.

VLTERIORI tendentia per quietem contemplationis. Si es religiosus, vt dicit Gerson, intendere obligaris ad obtinendam quietē contemplationis, quamuis vix in fine vitæ tuæ valeas eam comprehendere. hoc siquidem requirit religionis status. ad milites pertinet miserabiles personas defendere: agricolæ est terram excolere: religiosi verò est contemplationi insistere. Et vt dicit Bonauentura, vbi desinis vna die, inde alia die inchoandum est: vt facias sicut qui vult aliquem montem altū ascendere, qui cum vult pausare, non redit retro ad primum locum vnde cœperat, sed in loco in quo se inuenit, requiescit: & resumptis viribus, illinc cœptum profequitur ascensum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus: quia quod hodie difficulter gratia Dei adiuti adepti sumus, cras intendendo leuitati, & fabulis, vel ludis amittimus. Vnde relicto montis ascensu descendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

CHRISTO. Nihil Christo præponas, deprecans eum, vt dignetur esse adiutor, protector, & ductor tuus, & finis tui itineris.

